BEGROTING 2024

(EN MEERJARENRAMING 2025-2027)

Inhoudsopgave

Voorwoord ... 3
Leeswijzer ... 4

Programma's ... 6
Programma 1: Duurzaamheid ... 7
Programma 2: Economie en Arbeidsmarkt ... 10
Programma 3: Wonen en Voorzieningen ... 14
Programma 4: Sociaal Domein ... 17
Programma 5: Bestuur en veiligheid ... 21
6: Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien ... 25

Financiële positie ... 26
Uitgangspunten ... 26
Begrotingssaldo / meerjarenperspectief 2024-2027 ... 27
Overzicht van baten en lasten ... 28
Overzicht van incidentele baten en lasten ... 29
Structureel en reëel evenwicht ... 31
Stelposten ... 32
Geprognosticeerde balans ... 34
Investeringsplan 2024-2027 ... 37
Reserves en voorzieningen ... 38
Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves ... 40
EMU-saldo ... 41

Paragrafen ... 42
Paragraaf Lokale heffingen ... 43
Paragraaf Weerstandsvermogen ... 57
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen ... 65
Paragraaf Verbonden partijen ... 71
Paragraaf Financiering ... 86
Paragraaf Bedrijfsvoering ... 88
Paragraaf Grondbeleid ... 94
Openbaarheidsparagraaf ... 99
Paragraaf Projecten ... 100

Bijlagen ... 106
Bijlage 1: Investeringsplan ... 107
Bijlage 2: Begrippenlijst ... 110
Bijlage 3: Overzicht bestuurlijke taakvelden ... 113
Bijlage 4: Indicatoren ... 115
Bijlage 5: Meerjarenperspectief ... 118
Bijlage 6: Beleidskaders ... 119

Voorwoord

Beste leden van de raad,

Hierbij bieden wij de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 aan. We lichten hierin onze speerpunten voor de komende periode toe. Deze speerpunten richten zich op de dienstverlening aan onze burgers, de bestuurlijke ambities (uitvoering coalitieakkoord), nieuwe wetgeving en de diverse projecten. Samen met u staan we voor een forse uitdaging. De speerpunten vragen aanzienlijke investeringen, zowel financieel als qua organisatorische capaciteit. De krapte op de arbeidsmarkt is een factor waarmee we ook in 2024 te maken zullen hebben. Met uw raad gaan wij, indien noodzakelijk, in gesprek om andere prioriteiten te stellen of planningen aan te passen.

Landelijke ontwikkelingen
In 2024 treden de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging in werking. Wij hebben de implementatie daarvan zorgvuldig voorbereid. Dat neemt niet weg dat diverse zaken nog onzeker zijn. We zullen de uitvoering dan ook nadrukkelijk volgen, en uw raad hierop terugkoppelen. Ook zullen we voor het eerst, via de jaarstukken 2023, verantwoording afleggen over de rechtmatigheid van onze financiële beheershandelingen. Afstemming over dit onderwerp vindt periodiek plaats met uw auditcommissie en de accountant.

We zijn in afwachting van de behandeling van de Spreidingswet in de Eerste Kamer. Los van de uitkomst is helder dat de druk op de asielketen nog steeds toeneemt. De opvang van vluchtelingen zal in 2024 dan ook opnieuw veel van ons vragen. Op 22 november 2023 vinden de verkiezingen voor de Tweede Kamer plaats. Het spreekt voor zich dat de uitslag en de opvolgende kabinetsformatie van invloed kunnen zijn op onze speerpunten.

Projecten
In 2024 vindt de uitvoering plaats van het Beleidsplan Wonen en de Huisvestingsverordening. De verduurzamingsopgaven worden gecontinueerd, waarbij het Duurzaamheidsbeleid de onderlegger is. Mobiliteit krijgt in 2024 veel aandacht. Bij het opstellen van het mobiliteitsplan betrekken we, vanuit de burgerberaad-gedachte, diverse stakeholders en ervaringsdeskundigen. We voorzien daarnaast in 2024 besluitvorming op grote ontwikkelingen zoals Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen en het havengebied Breskens. Een volledig overzicht van de projecten vindt u in de betreffende paragraaf.

Financieel perspectief
Wij bieden u een sluitend meerjarenperspectief aan, waarbij de structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Wij hebben er niet voor gekozen het begrotingsadvies van de VNG op te volgen, door voor 2026 en 2027 een tekort te presenteren. In plaats daarvan hebben we ingezet op een begroting die meerjarig in evenwicht is. Gezien de voornoemde landelijke ontwikkelingen en onzekerheden blijft voorzichtigheid echter geboden.

Oostburg,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN SLUIS,

De secretaris,	De burgemeester,
S.I. de Kievit-Minnaert	mr. M.M.D. Vermue

Leeswijzer

In de begroting treft u eerst het programmaplan en de verplicht voorgeschreven paragrafen, gevolgd door de financiële positie en tot slot de bijlagen.
De indeling van de programma's is conform het coalitieakkoord "Strategie met ambitie".

Het programmaplan bestaat uit de volgende vijf programma's:
1. Duurzaamheid
2. Economie en Arbeidsmarkt
3. Wonen en Voorzieningen
4. Sociaal Domein
5. Bestuur en Veiligheid

Na de programma's volgt het overzicht met de algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Per programma wordt achtereenvolgens weergegeven:
- Inleiding:
  Waar draait het om in het programma
- Speerpunten:
  Onderdelen van het beleid waarvoor extra aandacht is en waarbij per speerpunt twee vragen worden behandeld:
  - Wat willen we bereiken?
  - Wat gaan we daarvoor doen en wanneer?
- Wat gaat het kosten?

De vraag 'Wat gaat het kosten?' wordt op programmaniveau beantwoord. Ter informatie is in ieder programma een specificatie van de lasten en baten per taakveld toegevoegd.
Na de programma's wordt nader ingegaan op de financiële positie voor begrotingsjaar 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027.
Naast de genoemde programma's wordt een belangrijk deel van de begroting gevormd door de in het Besluit begroting en verantwoording (hierna BBV) verplicht voorgeschreven paragrafen:
- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Verbonden partijen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Grondbeleid
- Openbaarheidsparagraaf
- Projecten (niet verplicht)

Indicatoren
De gemeente Sluis past de basisset verplicht voorgeschreven indicatoren toe. Het doel van de verplichte basisset is het inzichtelijker maken van de begroting en een betere onderlinge vergelijkbaarheid van de gemeentebegrotingen mogelijk te maken. De verplichte indicatoren inclusief toelichting zijn opgenomen in bijlage 4.
Alle indicatoren en beschikbare cijfers zijn te ontsluiten via de website www.waarstaatjegemeente.nl.
Op deze website is ook achtergrondinformatie beschikbaar over de bronnen en definities van de indicatoren en wat er precies wordt gemeten met de indicatoren.

Een aantal indicatoren uit de basisset is wellicht niet voor alle gemeenten beschikbaar, maar is wel van belang voor alle gemeenten. Gemeenten waarvoor de informatie beschikbaar is moeten deze opnemen in de begroting. In de Regeling beleidsindicatoren is bepaald dat als de informatie niet beschikbaar is, de gemeenten deze niet op hoeven te nemen.

Bijlagen
Als bijlagen zijn in de begroting opgenomen:
Bijlage 1: Investeringsplan
Bijlage 2: Begrippenlijst
Bijlage 3: Overzicht bestuurlijke taakvelden
Bijlage 4: Toelichting indicatoren
Bijlage 5: Meerjarenperspectief
Bijlage 6: Beleidskaders

Programma’s

Programma 1: Duurzaamheid

Inleiding, de opgave
Onder Duurzaamheid onderscheiden we drie pijlers: energie, klimaat en circulariteit.
De omschakeling van fossiele energiebronnen naar meer duurzame vormen van **energie** en de gevolgen van de veranderingen in het **klimaat** zijn de belangrijkste opgaven waar de samenleving voor staat.

Uitvoering van de **energietransitie** moet plaatsvinden op een manier die past bij de financiële draagkracht van onze inwoners en bedrijven, en bij de schaal van het platteland. De gemeente is hierin realistisch en reactief. Het ambitieniveau is om te voldoen aan de wet- en regelgeving. Daarnaast zetten we in op technologische innovatie gericht op energie– en kostenbesparing.

Ten aanzien van het **klimaat** is de uitvoering van het Klimaatakkoord bepalend. Het gaat hierbij onder andere om de verduurzaming van woningen, bedrijven en overheidsgebouwen. Daarnaast moeten we invulling geven aan de klimaatadaptatiestrategie. Klimaatverandering heeft direct invloed op de fysieke leefomgeving c.q. inrichting van de openbare ruimte. We moeten kijken naar het landschap, de waterberging en de inrichting openbare ruimte. Deze moeten gereed zijn of gemaakt worden voor hitte, droogte, overstromingen en wateroverlast.

De exacte plannen en maatregelen zijn op dit moment nog niet bekend. Eind 2023 komen we met een **beleidsplan Duurzaamheid**, waarin de pijlers energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit aan de orde komen. De geschetste maatschappelijke opgave is daarbij leidend. In het op te stellen beleidsplan spreken we niet alleen ambities uit, maar stippelen we een strategie uit om onze ambities waar te maken. Die strategie is leidend voor concrete acties en besluitvorming, in onderlinge samenhang gewogen en weggezet in tijd en middelen. We geven vorm aan een brede maatschappelijke discussie om daarmee draagvlak te creëren bij de inwoners voor het beleidsplan. Daarvoor is het burgerberaad duurzaamheid ingezet. Tussen april en juli 2023 is een betrokken groep inwoners, ondernemers, politici, ambtenaren en vrijdenkers tot een burgerakkoord duurzaamheid gekomen. Deze input wordt meegenomen in het beleidsplan duurzaamheid.

Vooruitlopend op het beleidsplan Duurzaamheid hebben we een bedrag van € 4 miljoen vrijgemaakt voor het stimuleren van verduurzaming. De mogelijke instrumenten worden meegenomen in het beleidsplan duurzaamheid. Daarnaast willen we een stimuleringsmaatregel ontwikkelen voor de transformatie van de bestaande woningvoorraad. Daarvoor zijn renteloze leningen voor particuliere woningeigenaren (zonder leenvermogen) beschikbaar. Vanaf 2023 maken we ook hier middelen voor vrij. Dit is conform hetgeen is opgenomen in het coalitieakkoord.

Speerpunten	
1. *Uitvoering van de Energietransitie, waaronder uitvoering Transitievisie Warmte* 2. *Uitvoering van het Klimaatakkoord* 3. *Invulling geven aan de klimaatadaptatiestrategie*	
Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen en wanneer:**
1. Energie	
1.A. Energietransitie op een wijze die passend is bij de financiële draagkracht van inwoners en bedrijven.	We lobbyen bij het Rijk voor voldoende financiële middelen en uitvoeringscapaciteit bij gemeenten en marktpartijen. In Q1 2024 stellen we de Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 vast.

	Uitvoering geven aan de opgaven vanuit de Transitievisie Warmte en de Regionale Energie Strategie Zeeland (RES Zeeland). Informatieverstrekking richting inwoners en bedrijven. Voor inwoners met name waar het gaat om de particuliere verduurzaming van woningen.
2. Klimaatakkoord	
2.A. Woningen, bedrijven en overheidsgebouwen voldoen tijdig aan de duurzaamheidseisen die door het Rijk worden gesteld.	Uitvoering geven aan SVN-regeling 'Duurzaam en langer thuis'. Eigenaar-bewoners met slechte energielabels worden geholpen met energiebesparing, verduurzaming en isolatiemaatregelen. Hiertoe geven we uitvoering aan de SPUK-regeling Lokale aanpak isolatie in afstemming met de SPUK-regeling energiearmoede van het programma sociaal domein. In 2024 komen er concrete plannen voor de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed. Bij gebouwinspecties brengen we noodzakelijke verduurzamingsmaatregelen in beeld die binnen vijf jaar terugverdiend kunnen worden. Er wordt een nieuw meer jaren onderhoudsplan (MJOP) vastgesteld. In het nieuwe MJOP reserveren we financiële middelen om deze maatregelen uit te voeren. Tevens reserveren we middelen om energiescans uit te voeren. Met de resultaten van de scans wordt een routekaart naar verduurzaming in 2030 en 2040 gemaakt.
3. Klimaatadaptatie	
3.A. Een veilige en leefbare fysieke leefomgeving vormt de fundering voor maatschappelijke opgaven en activiteiten.	We houden bij de herinrichting van de openbare ruimte rekening met klimaatadaptatie. Uitvoering geven aan de Lokale Klimaatadaptatiestrategie.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	4.705	5.149	6.230	6.422	6.606	6.758
Baten	4.194	4.228	5.213	5.332	5.448	5.534
Saldo van baten en lasten	**511**	**921**	**1.017**	**1.090**	**1.158**	**1.223**
Toevoeging aan reserves	2.819	155	-	-	-	-
Onttrekking aan reserves	856	180	4	4	4	1
Geraamd resultaat	**2.475**	**896**	**1.013**	**1.086**	**1.154**	**1.222**

Specificatie taakvelden 2024 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
1-2.1	Verkeer en vervoer	180	-	180
1-7.3	Afval	3.788	4.456	-668
1-7.4	Milieubeheer	2.262	757	1.505
Totaal		**6.230**	**5.213**	**1.017**

Programma 2: Economie en Arbeidsmarkt

Inleiding, de opgave
We willen onze economische structuur verbreden. Daarnaast worden kansen gezien voor de food industrie. Wij vinden het belangrijk dat gemeente Sluis een aantrekkelijk ondernemersklimaat heeft.

Wat betreft de **arbeidsmarkt** richten we ons op het behouden, en meer nog op het realiseren van een toename, van het arbeidspotentieel. We willen onze jongeren behouden voor de regio. Dat betekent ook dat we het voor hoger opgeleide jongeren aantrekkelijk(er) willen maken om terug te keren. Een belangrijke (rand-)voorwaarde hierbij is de beschikbaarheid van voldoende, betaalbare woningen. De gemeente Sluis heeft op het gebied van de arbeidsmarkt een faciliterende rol. We zoeken hierbij dan ook nadrukkelijk de samenwerking in de regio, met andere overheden (waar het gaat om het wegnemen van wettelijke belemmeringen op de grensoverschrijdende arbeidsmarkt) en het bedrijfsleven.

Wij komen in 2024 met een beleidsplan Economie in de vorm van een **economische agenda**. Deze vertalen we in een uitvoeringsprogramma inclusief financiële paragraaf. Het uitvoeringsprogramma, dat in 2024 wordt opgesteld, vormt de basis voor ons economisch beleid in de komende bestuursperiode.

Speerpunten	
1. *Versterken van de economische ontwikkeling door naast toerisme ook andere economische pijlers te versterken en zo de afhankelijkheid van 1 sector te verkleinen* 2. *Aanpakken van de tekorten op de arbeidsmarkt als gevolg van vergrijzing en ontgroening* 3. *Mobiele en digitale bereikbaarheid*	
Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen en wanneer:**
1. Economische ontwikkeling	
1.A. Ten aanzien van het toerisme streven we naar een optimaal evenwicht tussen leefbaarheid, aantrekkelijke bestemming, economische ontwikkeling, natuur en een open landschap.	We zetten in op de ontwikkeling van Waardevol Toerisme. Dit betekent aandacht voor kwaliteit, productinhoud en spreiding van toerisme in tijd (seizoen verlenging) en ruimte (koppeling kust-achterland). We zetten tevens in op (het monitoren van) draagvlak voor toerisme onder inwoners en streven een evenwichtige balans na in de lusten en lasten. We werken aan een eenduidige en herkenbare toeristische promotie (bestemmingsmanagement) van de streek met aandacht voor de profilering van het (vaak nog verborgen) achterland en de kernen en een gastvrij onthaal, conform de visie op toeristische streekpromotie en gastheerschap. We streven ernaar om eind 2023 een herzien strandbeleid met bijbehorend uitvoeringsprogramma ter vaststelling voor te leggen zodat de uitvoering hiervan in 2024 kan plaatsvinden. We ontwikkelen onze gemeente verder tot aantrekkelijke bestemming om gezond te recreëren.

	We rollen het Stimuleringsprogramma Gezondheidstoerisme verder uit en faciliteren en stimuleren initiatieven die hierbij passen. Het programma is gericht op zowel toeristen als inwoners.
1.B. Geconcentreerde winkelgebieden die zich bevinden in centrumgebieden met een divers en aantrekkelijk aanbod dat aansluit op de vraag.	Om te komen tot uniforme samenwerkingsafspraken met middenstandsverenigingen/ ondernemersverenigingen van de vier winkelgebieden, is Cadzand-Bad aangemerkt als pilot. In 2023 is gewerkt aan het opstellen van een Visiedocument door TOP Cadzand. Na vaststelling van dit Visiedocument, zal dit in 2024 nader worden uitgewerkt in een Uitvoeringsprogramma. Ten aanzien van het centrum Oostburg, heeft het voorgelegde masterplan Oostburg niet tot vaststelling geleid. Daarom gaan de partners nu eerst in gesprek over het vervolg, met de leefbaarheid en vitaliteit van Oostburg en dus het centrum voor ogen.
1.C. Voldoende aanbod van grond op bedrijventerreinen. We kijken daarbij voornamelijk naar de meest kansrijke locaties.	Voor de Vlaschaard in Eede is het streven om een onherroepelijk bestemmingsplan te hebben in 2024 waarna gelijk wordt overgegaan tot bouwrijp maken zodat medio 2024 de kavels kunnen worden uitgegeven. De uitbreiding Deltahoek is gerealiseerd.
1.D. Een toekomstbestendige landbouwsector.	Het Rijk is in gesprek met de landbouw over een transitie van de landbouwsector. We zijn de landbouwsector behulpzaam binnen de opdracht waarvoor we staan en zetten indien wenselijk in op korte ketens. We nemen een hoofdstuk over landbouw op in de economische agenda. We zetten verder in op de ontwikkeling van onze gemeente tot gekende Foodregio.
1.E. Aantrekkelijk ondernemersklimaat.	We geven uitvoering aan de regiovisie Zeeuws-Vlaanderen met als doel bij te dragen aan de versterking van ondernemersklimaat en maken middelen vrij voor de cofinanciering van regiodeals. Door de introductie van het nieuwe beeldmerk en slogan medio 2023 zal het Ondernemersloket bijdragen aan een sterke en herkenbare merkidentiteit, waardoor het loket gemakkelijker te onthouden en te identificeren is. Door de persoonlijke bezoeken aan ondernemers, overleggen met de ondernemersverenigingen en het bijwonen en organiseren van netwerkevents zullen de relaties versterken en de dialoog tussen het Ondernemersloket en de lokale ondernemersgemeenschap verder verstevigen.

2. Arbeidsmarkt	
2.A. Balans op de arbeidsmarkt met inzet op toename en behoud arbeidspotentieel.	Wij streven naar voldoende, betaalbare woningen als randvoorwaarde voor het aantrekken van voldoende (geschoold) personeel. Onze acties zijn dan ook voornamelijk daarop gericht. We streven naar het behoud van jongeren in de regio via het aanbieden van kleinschalige opleidingen (o.a. in de vorm van praktijkroutes). Ook werken we (o.a. via OnbegrensdZeeuwsVlaanderen) samen met het bedrijfsleven, het (beroeps)onderwijs en Rootzz om jongeren blijvend aan de streek te binden. We zetten in op een grensoverschrijdende arbeidsmarkt. We kijken daarbij naar arbeidsmigranten, expats en seizoenarbeiders. We doen dit o.a. via een financiële ondersteuning van het Expatcentrum, de financiering van het grensinformatiepunt en sectorbureau grensarbeid en onze deelname aan de Experimenteerregio Vlaams-Nederlandse arbeidsmobiliteit.
3. Mobiele en digitale bereikbaarheid	
3.A. Glasvezel is beschikbaar voor inwoners en bedrijven zowel in de kernen als in het buitengebied.	We houden toezicht op de uitrol van glasvezel in de gemeente op basis van de gesloten overeenkomsten/ convenanten met Delta, KPN en GlasDraad en coördineren de uitrol zodat de graafoverlast beperkt blijft. We sluiten op initiatief van de marktpartijen nieuwe overeenkomsten/convenanten voor de uitrol van glasvezel.
3.B. Een dekkend mobiel netwerk in de gemeente Sluis met voldoende snelheid en capaciteit.	We onderhouden contacten met de diverse providers en vereniging Monet over het plaatsingsplan en behandelen aanvragen Omgevingsvergunningen voor de plaatsing van nieuwe masten. In 2023 is het antennebeleidsplan ontworpen en vrijgegeven voor inspraak. Het plan wordt in 2024 ter vaststelling voorgelegd aan uw raad.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Lasten	5.243	6.390	5.935	5.639	5.640	5.555
Baten	2.750	1.976	1.709	1.322	1.211	1.047
Saldo van baten en lasten	**2.493**	**4.414**	**4.226**	**4.317**	**4.429**	**4.508**
Toevoeging aan reserves	196	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserves	429	585	45	45	45	40
Geraamd resultaat	**2.260**	**3.829**	**4.181**	**4.272**	**4.384**	**4.468**

Specificatie taakvelden 2024 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
2-3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	813	813	-
2-3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	365	28	336
2-3.4	Economische promotie	966	55	911
2-4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	300	300	-
2-5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	318	2	316
2-5.4	Musea	634	31	603
2-5.5	Cultureel erfgoed	446	2	444
2-5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.094	479	1.615
Totaal		**5.935**	**1.709**	**4.226**

Programma 3: Wonen en Voorzieningen

Inleiding, de opgave
Vraagstukken rondom nieuwbouw, de verbetering van de bestaande woningvoorraad en (het behoud van) voorzieningen bekijken we in onderlinge samenhang. In 2023 is daarvoor het Beleidsplan Wonen vastgesteld.

Om een bijdrage te kunnen leveren aan de verdere economische ontwikkeling van de gemeente, de aantrekkelijkheid voor de arbeidsmarkt te verhogen en de leefbaarheid in onze gemeente verder te verbeteren, is het belangrijk dat de gemeente beschikt over voldoende **woningen**. Deze woningen dienen daarbij wel te voldoen aan de eisen van deze tijd: verduurzaamd en passend bij de veranderende bevolkingssamenstelling en bij de woonwensen van onze inwoners.

We streven daarbij tevens naar een prettige, groene en veilige woonomgeving, die klimaatbestendig is en voldoende voorzieningen biedt. Voor het behoud van **voorzieningen** in de verschillende kernen, is het noodzakelijk dat er voldoende gebruikers zijn, om de kwaliteit en betaalbaarheid te garanderen. Voor maatschappelijke voorzieningen geldt verder dat deze bij voorkeur ondersteund worden door het vrijwillige kader uit de verschillende dorpsgemeenschappen.

Ook de **bereikbaarheid** van deze voorzieningen is een aandachtspunt, mede vanwege de concentratie van voorzieningen, de vergrijzing van onze bevolking en een gewijzigd openbaar vervoersysteem.

Speerpunten	
1. *Nieuwbouw voor permanente bewoning* 2. *Transformatie van de bestaande woningvoorraad* 3. *Behouden van essentiële voorzieningen (zorg/onderwijs) in de gemeente* 4. *Aandacht voor de bereikbaarheid van voorzieningen*	
Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen en wanneer:**
1. Wonen	
1.A. Evenwichtige groei van de bevolking o.a. door nieuwbouw van woningen voor permanente bewoning die kwalitatief en kwantitatief aansluit op de behoefte, met aandacht voor flexibel en aanpasbaar bouwen, gericht op kansrijke groepen en passend bij de behoefte van de arbeidsmarkt.	Op 1 januari 2024 treedt het nieuwe woonbeleid in werking en starten we op grond van dit beleidsplan met het uitvoeringsprogramma om gecontroleerd en gefaseerd woningen toe te voegen. Daarvoor sturen we proactief op planologische kaders op basis van een meerjarig (4 tot 10 jaar) uitvoeringsprogramma woningbouw.
1.B. Verbeteren van de kwaliteit en beschikbaarheid van de bestaande woningen.	Op basis van het Beleidsplan Wonen hebben we een aanvraag Volkshuisvestingsfonds opgesteld om de bestaande woningvoorraad te transformeren. Als deze toegekend wordt eind 2023, zal vanaf 2024 de 1e tranche van de transformatie van de woningvoorraad worden uitgevoerd. Daarmee richten we ons op het kwalitatief verbeteren van de woningvoorraad. Daarbij wordt met nadruk gekeken naar zowel het verduurzamen als het zorggeschikt maken van woningen. Voor individuele woningeigenaren blijft de mogelijkheid bestaan om met de

	Stimuleringsregeling Duurzaam en Langer Thuis duurzaamheidsmaatregelen te treffen en/of levensloopmaatregelen. Daarnaast komen woningen met slechte energielabels in aanmerking voor de SPUK-regeling Lokale aanpak isolatie.
1.C. Beperken van de mogelijkheden om woningen die geschikt zijn voor permanente bewoningen als tweede woning te gebruiken en woningen die geschikt zijn voor permanente bewoning mogen max. vier weken per jaar worden verhuurd. Voorkomen dat nieuw te bouwen woningen die geschikt zijn voor permanente bewoning worden ingezet als tweede woning of om kortdurend toeristisch te verhuren.	Op 22 juni 2023 zijn het Beleidsplan Wonen 2023-2032 en de Huisvestingsverordening 2024 vastgesteld. De Huisvestingsverordening regelt het gebruik van woningen in de woonkernen als tweede woning. Toeristische verhuur in de woonkernen is toegestaan tot maximaal 28 nachten, mits de eigenaar/verhuurder een registratienummer heeft en de meldingsplicht naleeft.
2. Voorzieningen	
2.A. We streven naar samenhang van wonen en voorzieningen in de vijf dragende kernen. Essentiële voorzieningen, alsmede de kwaliteit hiervan, behouden door het aangaan van samenwerkingsverbanden dan wel anders te organiseren.	Op dit moment heeft het voorgelegde masterplan Oostburg niet tot vaststelling geleid. Daarom gaan de partners nu eerst in gesprek over het vervolg, met de leefbaarheid en vitaliteit van Oostburg en de regio voor ogen. De geplande inspraakprocedure van het masterplan in oktober en besluitvorming in december, zijn niet haalbaar meer. De uitgangspunten van het programma Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen, essentieel voor de toekomstige leefbaarheid van de regio, worden blijvend onderschreven; de urgentie ervan zelfs nog meer dan voorheen.
3. Mobiliteit	
3.A. Integraal beleid op het gebied van mobiliteit.	We werken verder aan het opstellen van een gemeentelijk mobiliteitsplan. Het mobiliteitsplan is meerjarig en komt tot stand in nauw overleg met inwoners, adviesraden, belangenorganisaties en maatschappelijke partners. In de bestuurlijke jaaragenda zijn hiervoor in 2024 momenten opgenomen om uw raad op dit onderwerp via de BOB-structuur mee te nemen en uiteindelijk te laten besluiten. We streven naar behoud van het huidige niveau van openbaar vervoer en haken hierbij aan via de Regionale Mobiliteitsstrategie.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	25.329	30.174	27.126	28.364	28.715	29.024
Baten	14.203	12.023	10.676	10.739	11.010	11.258
Saldo van baten en lasten	**11.126**	**18.151**	**16.450**	**17.626**	**17.706**	**17.767**
Toevoeging aan reserves	868	551	510	481	447	420
Onttrekking aan reserves	274	1.443	325	266	239	186
Geraamd resultaat	**11.720**	**17.259**	**16.635**	**17.840**	**17.914**	**18.001**	

Specificatie taakvelden 2024 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
3-0.2	Burgerzaken	45	-	45
3-0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	486	66	420
3-0.63	Parkeerbelasting	64	3.058	-2.995
3-1.2	Openbare orde en veiligheid	360	-	360
3-2.1	Verkeer en vervoer	7.236	177	7.059
3-2.2	Parkeren	798	-	798
3-2.4	Economische havens en waterwegen	365	-	365
3-4.2	Onderwijshuisvesting	468	71	397
3-5.2	Sportaccommodaties	1.735	222	1.513
3-5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.495	115	4.380
3-6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.432	783	1.649
3-7.2	Riolering	3.230	5.055	-1.825
3-7.5	Begraafplaatsen en crematoria	527	460	67
3-8.1	Ruimtelijke ordening	2.972	143	2.829
3-8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	97	85	12
3-8.3	Wonen en bouwen	1.819	442	1.377
Totaal		**27.126**	**10.676**	**16.450**

Programma 4: Sociaal Domein

Inleiding, de opgave
Sinds de decentralisaties van 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning en begeleiding van kwetsbare inwoners. De kern van het sociaal domein is de uitvoering van drie wetten: de Participatiewet, de Wet jeugdhulp en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. De uitvoering van deze wetten is echter nauw verbonden met de uitvoering van de Wet passend onderwijs, de Wet inburgering, de Wet schuldhulpverlening, de Wet publieke gezondheid, de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en de aanpak Personen met verward gedrag. Al deze wetten zijn instrumenten om de ondersteuning van kwetsbare inwoners gestalte te geven. Als we spreken over het sociaal domein, dan bedoelen we dan ook het samenspel tussen alle sectoren die te maken hebben met de sociale kant van het gemeentelijke beleid: zorg, welzijn, onderwijs, gezondheidszorg, opvoeding, inburgering en sociale activering. Het gaat voor de individuele inwoner met zijn noden en behoeften om het samenspel van de gemeenschap en het zorgaanbod van professionals. Vandaar dat we ook inzetten op burgerparticipatie. We dragen bij aan het versterken van (dorps-) gemeenschappen. (Door sociale contacten, mantelzorg, burenbetrokkenheid en andere vormen van steun uit de gemeenschap heeft dat effect op de mate waarop mensen een beroep zullen doen op onze zorgsystemen.)

We streven bij de **dienstverlening aan onze inwoners** naar een ondersteunings- en hulpaanbod dat past bij wat mensen nodig hebben en dat effectief, dichtbij en betaalbaar is. Laagdrempelig en zonder wachtlijsten. Inwoners vragen daarbij om een integrale benadering van hun vraag en het zorg- en ondersteuningsaanbod. Niet alleen geredeneerd vanuit de wettelijke taak en het aanbod van de gemeente, maar vanuit de belevingswereld van inwoners. Inwoners hebben immers ook te maken met het aanbod vanuit zorgaanbieders, huisartsen, onderwijs, kinderopvang en de GGD. We werken daarom intensief samen (o.a. het programma Toekomstige Zorg Zeeuws-Vlaanderen en de Zeeuwse Zorgcoalitie). We kijken hierbij over de grenzen van de afzonderlijke wetten en financieringsstromen heen, maar met oog voor ieders rol, verantwoordelijkheid en mogelijkheden. Van monodisciplinair naar multidisciplinair. De cliënt staat daarbij centraal. Het doel is dat het aanbod complementair is en de aanpak afgestemd.

Naast het bieden van toegang tot zorg en ondersteuning gaan we ook (meer dan voorheen) inzetten op **preventie en ombuigen van zorg**. We doen dit vanuit het gedachtengoed van Positieve Gezondheid. Dit houdt in dat de gezondheid die mensen ervaren niet alleen wordt bepaald door de afwezigheid van ziekte, maar ook door de financiële, mentale, en sociaal-maatschappelijke omstandigheden. Inzetten op preventie betekent ook dat de inzet en focus van de gemeente moet verschuiven van zorg naar welzijn (van individueel maatwerk naar collectieve indicatievrije activiteiten).

De toenemende zorgkloof – de vraag naar zorg neemt toe (o.a. door vergrijzing), terwijl het aanbod van zorg afneemt (met name door een tekort aan personeel) – vraagt verder dat we, naast preventie, ook gebruik moeten maken van onze ruimtelijke instrumenten om **wonen, zorg en voorzieningen** dichter bij elkaar te brengen en zo de reisbewegingen van ouderen en professionals te beperken en (sociale) ontmoetingen te stimuleren. En daarmee te werken aan gemeenschapsontwikkeling.

Speerpunten	
1. *Meer preventie door ombuigen van zorg naar welzijn* 2. *Integrale toegang en dienstverlening* 3. *Clusteren van wonen, zorg en voorzieningen* 4. *Betere grip en sturing op uitgaven*	
Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen en wanneer:**
1. Preventie en ombuigen van zorg	
1.A. De inzet en focus van de gemeente verschuift van zorg naar welzijn.	We kijken opnieuw naar de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente. We kijken daarbij ook naar de inrichting van onze uitvoeringsorganisatie en naar mogelijke samenwerking in de keten en in de regio. In het tweede kwartaal van 2024 komen we met een geactualiseerde visie op de organisatie van zorg, ondersteuning en preventie aan inwoners in Sluis waaronder de uitvoering van het sociaal domein (Porthos). Bij het opstellen van die visie betrekken we ook de adviesraden en externe zorgpartners.
1.B. Een gezond, veilig en prettig leefklimaat.	We stimuleren actief burgerparticipatie door ondersteuning van stads- en dorpsraden. Onder meer door het ontwikkelen van een digitaal platform. Zie ook programma 5, speerpunt burgerparticipatie. Er wordt uitvoering gegeven aan de Brede SPUK-regeling in het kader van sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis.
1.C. Alle jeugdigen binnen de gemeente Sluis groeien veilig op, krijgen de kansen om hun talenten te ontwikkelen en naar vermogen mee te doen.	We geven uitvoering aan de regiovisie jeugd. De hervormingsagenda jeugd is daarbij de leidraad.
1.D. Via de (gratis) Kinderopvang bijdragen aan verhoging arbeidsmarktparticipatie, behoud van kinderen in het Nederlandse onderwijssysteem, het voorkomen van ontwikkelachterstanden bij jonge kinderen en het bevorderen van kansengelijkheid. Het beoogde lange termijn effect is minder schooluitval en lagere zorgkosten.	De stichting kinderopvang subsidiëren voor activiteiten die hieraan bijdragen.
1.E. Het bestrijden van energiearmoede	Inwoners met een laag inkomen worden geholpen met energiebesparing en verduurzaming.
2. Integrale toegang en dienstverlening	

2.A. De gemeente streeft naar een hulp- en ondersteuningsaanbod dat past bij wat de inwoners nodig hebben. De basisdienstverlening is op orde. Aanvragen worden afgewerkt binnen de wettelijke termijn. De hulpvraag van de inwoner wordt integraal benaderd, vanuit ieders rol, verantwoordelijkheid en bevoegdheid, maar ook vanuit ieders expertise en mogelijkheden. Het aanbod is laagdrempelig, beschikbaar en betaalbaar.	We blijven de effectiviteit van de geleverde zorg en ondersteuning continu monitoren, met name het aantal doorverwijzingen, de correctheid van de doorverwijzing en de stapeling van zorg hebben daarbij onze aandacht. Zo nodig treffen we maatregelen. We streven naar minimale wachtlijsten. Als gevolg van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, is een betere afstemming nodig tussen de vraag naar zorg met het beschikbare aanbod. We continueren daartoe de samenwerking met de partners in het programma Vitaal WZV, de Toekomstige Zorg Zeeuws-Vlaanderen en de Zeeuwse Zorgcoalitie.
3. Clusteren van wonen, zorg en voorzieningen	
3.A. Om de zorgkloof te overbruggen willen we wonen, zorg en voorzieningen ook fysiek dichter bij elkaar brengen. Dit moet leiden tot minder reisbewegingen van (schaarse) professionals en (minder mobiele) ouderen. En tot meer (sociale) ontmoetingen en sterkere informele netwerken.	In 2024 wordt de woonzorgvisie vastgesteld en gaan we hier uitvoering aan geven.
4. Betere grip en sturing op uitgaven	
4.A. Beter inzicht in oorzaken van kostenstijgingen.	De dashboards Jeugd, Wmo en Werk & inkomen zijn ingericht. Deze zijn een leidend sturingsinstrument voor het management van onze organisatie. Op basis van verkregen inzicht in de vorm van zorg/steun die we bieden, kijken we naar mogelijkheden om via preventieve activiteiten de zelfredzaamheid te vergroten. Van zorg naar welzijn. Er zal in Zeeuws verband worden ingezet op de aanpak van zorgfraude en onrechtmatigheid.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	31.898	33.712	34.734	35.182	35.739	36.269
Baten	5.643	6.692	6.327	6.332	6.337	6.338
Saldo van baten en lasten	**26.256**	**27.020**	**28.407**	**28.849**	**29.402**	**29.931**
Toevoeging aan reserves	-	150	-	-	-	-
Onttrekking aan reserves	-	361	2	2	2	2
Geraamd resultaat	**26.256**	**26.809**	**28.404**	**28.847**	**29.399**	**29.929**

Specificatie taakvelden 2024 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
4-0.8	Overige baten en lasten	176	-	176
4-4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.979	412	2.567
4-5.1	Sportbeleid en activering	224	0	224
4-5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	265	25	240
4-5.6	Media	780	-	780
4-6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.606	-	1.606
4-6.2	Wijkteams	539	23	516
4-6.3	Inkomensregelingen	7.029	5.323	1.706
4-6.4	Begeleide participatie	7.114	30	7.084
4-6.5	Arbeidsparticipatie	1.211	245	966
4-6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.292	8	1.284
4-6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.639	-	1.639
4-6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	7.897	-	7.897
4-6.81	Geëscaleerde zorg 18+	167	240	-73
4-6.82	Geëscaleerde zorg 18-	571	-	571
4-7.1	Volksgezondheid	1.244	20	1.224
Totaal		**34.734**	**6.327**	**28.407**

Programma 5: Bestuur en veiligheid

Inleiding, de opgave
De gemeente is voor velen de eerste overheid. We zijn letterlijk dichtbij, als het bijvoorbeeld de fysieke leefomgeving betreft of tastbare producten zoals een paspoort. Daarnaast nemen we veel besluiten die inwoners en ondernemers aangaan. In de uitvoering van al onze dienstverlenende taken willen wij klantgericht en betrouwbaar zijn.

Wij staan voor een veilige leefomgeving. Als gemeente vervullen we de regierol om, samen met onze veiligheidspartners en de burgers, te komen tot integraal beleid (en uitvoering daarvan) om dit doel te realiseren. We zoeken actief samenwerking op met partners die ons kunnen helpen bij het bereiken van onze ambities. De Zeeuwse norm weerbare overheid is hiervan een voorbeeld.

Speerpunten	
1. *Een veilige omgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers* 2. *Een weerbare en integere overheid (bestuurlijk en ambtelijk)* 3. *Goede bereikbaarheid van de gemeente, zowel fysiek als digitaal* 4. *De klantvraag staat voorop bij de verdere ontwikkeling van ons dienstverleningsconcept* 5. *Informeren en betrekken van inwoners, ondernemers en bezoekers. Een sterke (bestuurlijke) samenwerking in de regio* 6. *Burgerparticipatie*	
Wat willen we bereiken:	**Wat gaan we daarvoor doen en wanneer:**
1. Veiligheid	
1.A. Een veilige leefomgeving, waarbij we nauw samenwerken met onze burgers en veiligheidspartners (politie, justitie, brandweer, zorgpartners en andere hulpverleningsdiensten).	We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026. Speerpunten hierin zijn: a. Digitale en ondermijnende criminaliteit; b. Zorg, jeugd en Veiligheid; c. Veiligere leefomgeving/fysieke veiligheid. Er wordt jaarlijks een uitvoeringsprogramma opgesteld. Zoals toegelicht tijdens de informatieve raadsbijeenkomst op 3 oktober 2023, zal in 2024 de nadruk liggen op het vergroten van de meldingsbereidheid en de weerbaarheid binnen onze eigen gemeentelijke organisatie en bij onze inwoners. Daarnaast zal de ingezette lijn waarbij aandacht gevraagd wordt voor de veiligheid in het uitgestrekte buitengebied en de met de Noordzee/Westerschelde verbonden jachthavens. Bij het taakveld zorg, jeugd en veiligheid wordt de gelegde verbinding met het sociaal domein verder versterkt. Vanuit veiligheid wordt hier met name ingezet op vroeg signalering en preventie.

1.B. Een weerbare en integere overheid.	In het uitvoeringsprogramma 2024 wordt verbinding gezocht met het uitvoeringsprogramma voor handhaving (Hup). In lijn met onze aankondiging in de kadernota 2024 maken we daarbij gebruik van de structurele middelen die in de meicirculaire 2022 zijn vrijgemaakt voor handhaving van leefbaarheid en veiligheid. We geven uitvoering aan de Zeeuwse norm weerbare overheid. In deze norm liggen de basisafspraken vast van de 15 Zeeuwse overheden op het gebied van betrouwbaarheid, integriteit en weerbaarheid. De norm omvat 9 uitvoeringsprogramma's, zoals Integriteit, Veilige Publieke Taak, Bibob en Signaleren en handhaven. Sluis is mede trekker van thema 1 Bewustwording bij bestuur en medewerkers en van thema 9 Informatiebeveiliging. Tijdens de informatieve raadsbijeenkomst op 3 oktober 2023 bent u hierover bijgepraat. In 2024 staan aan concrete activiteiten onder andere op de planning: de start van een digitaal awareness programma voor de ambtelijke organisaties en bestuurders, een raadsbijeenkomst over integriteit en een Zeeuws breed cyberproject. Ook wordt de samenwerking en kennisdeling op het gebied van informatiebeveiliging verder verstevigd. Dit alles om samen de drempel tegen georganiseerde criminaliteit samen te verhogen.
2. Dienstverlening	
2.A. Goede bereikbaarheid, zowel fysiek als digitaal, in alle dienstverlenende processen. 2.B. De klantvraag staat voorop bij de verdere ontwikkeling van ons dienstverleningsconcept.	In 2024 zal een aanbesteding plaatsvinden voor een klantcontactsysteem. Er zal een klanttevredenheidsmeting worden uitgevoerd. De meting zal zich in eerste instantie richten op onze telefonische dienstverlening maar later worden uitgebreid naar andere klantkanalen. De uitkomsten gebruiken we bij de verdere ontwikkeling van onze dienstverlening.

3. Communicatie	
3.A. Inwoners, ondernemers en bezoekers actief betrekken bij het wonen, werken, leven en recreëren in de gemeente Sluis.	In 2023 evalueerden we ons strategisch communicatieframe. In navolging hierop ontwikkelen we in 2024 een nieuwe communicatievisie op basis van onze organisatiedoelstellingen en kernwaarden. Van hieruit ontwikkelen we onder andere beleid voor social media.
3.B. Een website waar inwoners, ondernemers en bezoekers snel en makkelijk de informatie kunnen vinden die zij zoeken.	In 2024 evalueren we de gemeentelijke website en brengen we de wensen en behoeften van verschillende gebruikers in kaart.
4. Bestuurlijke samenwerking	
4.A. Het realiseren van de doelen op onze strategische agenda ten aanzien van wonen, voorzieningen en mobiliteit; economie en arbeidsmarkt; en energie, klimaat en duurzaamheid.	We zetten ook in 2024 weer in op actieve samenwerking met partners die ons kunnen helpen in het bereiken van onze ambities. Naast andere overheden zijn dit het bedrijfsleven, werkgevers- en werknemersorganisaties, professionele instellingen en maatschappelijke organisaties. We streven daarbij naar krachtenbundeling op het vlak van kennis en kunde, efficiëntie, effectiviteit, kwaliteit en financiën. We geven in 2024 verdere uitvoering aan de Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen. Dit in relatie tot het rapport 'Elke regio telt!' en de kansenagenda die daaruit voort gaat komen. Via diverse wegen vindt hierop lobby plaats. Op 16 november 2023 wordt u hierover bijgepraat in een regionale raadsbijeenkomst. We zijn daarnaast actief partner in onder andere OnbegrensdZeeuwsVlaanderen, Toekomstige Zorg Zeeuws-Vlaanderen, het OZO, het GOS, Euregio Scheldemond, P10 en de stedenband Amsterdam-Heerlen-Eemsdelta. Via onze betrokkenheid in VNG-klankbordgroepen blijven we dicht bij landelijke ontwikkelingen die voor onze ambities van belang zijn. We zoeken daarnaast de kansen op van de Regiodeals.
5. Burgerparticipatie	
5.A. Belangenorganisaties, inwoners en andere betrokkenen hebben in ruime mate inspraak in onze beleidsvoornemens. De band met dorps- en stadsraden wordt aangehaald, zij zijn een belangrijke gesprekspartner.	De gemeente Sluis wil werk maken van burgerparticipatie. In 2023 is gestart met een groot opgezet burgerberaad. Dit is positief ontvangen door onze inwoners. In aanvang zijn ruim 200 mensen gestart om hun input te leveren op het onderwerp duurzaamheid. Via diverse tussenstappen heeft dit geresulteerd in een groep

	van 80 actieve inwoners die een grote groep inwoners vertegenwoordigen op eerdergenoemd onderwerp. 20 mensen hebben zich aangemeld als lid van de klankbordgroep. Dit smaakt naar meer. In 2024 zal het communityplatform 'Samen Sluis' verder worden doorontwikkeld. Dit communityplatform is vóór en dóór inwoners, en wordt vanzelfsprekend gefaciliteerd door de gemeente. De bedoeling is dat mensen elkaar weten te vinden en samen hun kern of omgeving leefbaar houden en de gemeenschap versterken. Burgerinitiatieven en zelfwerkzaamheid van inwoners zal altijd worden omarmd.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	8.343	6.799	6.681	6.971	7.246	7.459
Baten	4.337	542	465	402	414	427
Saldo van baten en lasten	**4.006**	**6.257**	**6.216**	**6.569**	**6.832**	**7.032**
Toevoeging aan reserves	8.089	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserves	1.343	40	2	2	2	2
Geraamd resultaat	**10.751**	**6.217**	**6.214**	**6.567**	**6.830**	**7.030**

Specificatie taakvelden 2024 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
5-0.1	Bestuur	1.118	-	1.118
5-0.2	Burgerzaken	1.130	457	673
5-0.4	Overhead	223	-	223
5-1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.050	7	3.043
5-1.2	Openbare orde en veiligheid	435	1	434
5-6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	726	-	726
Totaal		**6.681**	**465**	**6.216**

6: Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien

De gemeentelijke uitgaven worden gedekt uit verschillende inkomstenbronnen. Deze zijn te splitsen in specifieke en algemene inkomstenbronnen. De specifieke zijn direct te relateren aan de uitgaven van de programma's en zijn dan ook hierbinnen verantwoord. De inkomstenbronnen en uitgaven die niet direct te relateren zijn aan de programma's (algemene uitkering, lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is, deelnemingen enzovoorts) zijn in dit hoofdstuk opgenomen.
Een onderdeel van het programmaplan bestaat uit een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de kosten van de overhead, het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting en het bedrag voor onvoorzien.

Wat gaat het kosten?

(Bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	10.811	16.075	15.064	14.880	14.455	14.627
Baten	70.445	70.664	78.904	77.698	75.014	76.431
Saldo van baten en lasten	**-59.634**	**-54.589**	**-63.840**	**-62.818**	**-60.559**	**-61.804**
Toevoeging aan reserves	-	4.089	5.430	359	359	359
Onttrekking aan reserves	-	4.606	651	1.045	543	78
Geraamd resultaat	**-59.634**	**-55.106**	**-59.061**	**-63.504**	**-60.743**	**-61.523**

Specificatie taakvelden 2024 (bedragen x € 1.000)

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
6-0.4	Overhead	12.131	21	12.109
6-0.5	Treasury	95	5.446	-5.352
6-0.61	OZB woningen	-	4.733	-4.733
6-0.62	OZB niet-woningen	-	2.631	-2.631
6-0.64	Belastingen overig	802	607	196
6-0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	51.581	-51.581
6-0.8	Overige baten en lasten	1.986	-	1.986
6-0.8+	Onvoorzien	50	-	50
6-0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-
6-3.4	Economische promotie	-	13.884	-13.884
Totaal		**15.064**	**78.904**	**-63.840**

Financiële positie

In het hoofdstuk financiële positie wordt ingegaan op de diverse onderdelen die van invloed zijn op en inzicht geven in de financiële positie van de gemeente Sluis.

Uitgangspunten

Het uitgangspunt van deze begroting is de Kadernota 2024 en de brief Meicirculaire 2023, waarop als gevolg van een aantal ontwikkelingen aanpassingen zijn aangebracht. Onder de paragraaf Begrotingssaldo / Meerjarenperspectief 2024-2027 gaan we hierop verder in.

De uitgangspunten zijn vastgesteld in de Kadernota 2024. Deze zijn ongewijzigd van toepassing op deze begroting. Daarnaast is de meicirculaire 2023 verwerkt in de begroting conform de regels die zijn afgesproken met de gemeenteraad.

De verwachting blijft dat deze uitgangspunten de komende jaren zullen fluctueren door de huidige geopolitieke, maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Daarom zal hiervoor elk jaar uitgebreid aandacht zijn in de kadernota.

De uitgangspunten zoals deze zijn vastgesteld in de kadernota:

Omschrijving	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Inwoners*	23.243	23.243	23.243	23.243
Woonruimten	18.675	18.760	18.845	18.930
Salarissen/sociale lasten	4,7%	5,4%	4,5%	3,9%
Gemeentelijke heffingen**	3,0%	2,8%	2,7%	2,5%
Renteomslag% voor (nieuwe) investeringen	4%	4%	4%	4%
Algemene uitkering	De meicirculaire 2023 Gemeentefonds vormt de basis voor de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027			

* In de kadernota 2025-2029 zullen wij de ambitie zoals vastgelegd in de strategische regiovisie verwoorden.
**Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Begrotingssaldo / meerjarenperspectief 2024-2027

De voorliggende begroting, die een doorwerking betreft van de uitgangspunten van de vastgestelde kadernota 2024 en de brief over de meicirculaire 2023, resulteert in het volgende meerjarenperspectief:

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Saldo Kadernota 2024 / Meicirculaire 2023	**1.589**	**4.225**	**1.603**	**1.671**
Indexeringen/personeelslasten	-162	-302	-572	-847
Belastingen/heffingen	-395	-184	-70	35
Uitwerking meicirculaire 2023	1.545	1.209	241	239
Saldo begroting 2024-2027	**2.613**	**4.892**	**1.062**	**874**

Indexeringen/personeelslasten
Het effect van de percentages voor indexeringen en personeelslasten zoals benoemd in de Kadernota 2024 is berekend op basis van globale totaalbudgetten. Bij het opstellen van de begroting wordt dit in detail uitgewerkt en ontstaan er verschillen. Omdat de percentages worden omgeslagen over een basisbudget van > € 50 miljoen, leiden afwijkingen meerjarig tot substantiële bedragen, daar de percentages cumulatief doorwerken.

Belastingen / heffingen
In de kadernota 2024 zijn de uitgangspunten benoemd waarmee de tarieven 2024 voor de lokale heffingen moeten worden aangepast. Met uitzondering van de toeristenbelasting is hier in de kadernota geen financiële doorrekening van gemaakt. In de uitwerking van de begroting is met enkele aanpassingen rekening gehouden.

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Ozb (indexaanpassing)	-20	298	505	701
Forensenbelasting (indexaanpassing)	174	77	-7	-94
Leges bouwvergunning (aanpassing aan effecten Omgevingswet)	-300	-300	-300	-300
Afvalstoffenheffing (tariefstijging beperken tot 9%)	-249	-259	-268	-272
Totaal effect	**-395**	**-184**	**-70**	**35**

Uitwerking meicirculaire 2023
In de brief over de meicirculaire 2023 zijn de effecten van de meicirculaire vertaald in het meerjarenperspectief 2024-2027. Het netto-effect van de meicirculaire was berekend door het verschil tussen meicirculaire 2023 en de huidige meerjarenraming voor de algemene uitkering te corrigeren met alle taakmutaties (= extra uitgaven). Echter, een aantal taakmutaties waren reeds opgenomen als hogere uitgaaf in de Kadernota 2024. Met name de extra kosten voor de Jeugdzorg via GGD/IJZ staat in relatie tot de taakmutatie “compensatie Jeugdzorg” in 2024 en 2025 in de meicirculaire. Deze correctie leidt tot een positieve bijstelling van de meerjarige begrotingssaldi.

Saldo begroting 2024-2027
De begroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027 zijn sluitend.

Overzicht van baten en lasten

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht opgenomen van de baten en lasten en het saldo per programma. Overeenkomstig het BBV worden hierin de bedragen voor algemene dekkingsmiddelen, de overhead, heffing Vennootschapsbelasting en onvoorzien, afzonderlijk vermeld.

Een specificatie naar de bestuurlijke taakvelden is opgenomen onder de programma's. Een totaaloverzicht van de taakvelden is opgenomen in bijlage 4.

(bedragen x € 1.000)		Jaarrekening 2022		Begroting na wijz 2023		Begroting 2024		
Baten en lasten per programma		**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
1	Duurzaamheid	4.705	4.194	5.149	4.228	6.230	5.213	1.017
2	Economie en Arbeidsmarkt	5.243	2.750	6.390	1.976	5.935	1.709	4.226
3	Wonen en Voorzieningen	25.329	14.203	30.174	12.023	27.126	10.676	16.450
4	Sociaal domein	31.898	5.643	33.712	6.692	34.734	6.327	28.407
5	Bestuur en veiligheid	8.343	4.337	6.799	542	6.681	465	6.216
6	Algemene dekkingsmiddelen	711	70.343	3.768	71.159	2.883	78.882	-75.999
6-0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-5	-	13	-	-	-	-
6-0.4	Overhead	10.105	102	12.268	-495	12.131	21	12.109
6-0.8+	Onvoorzien	-	-	27	-	50	-	50
	Totaal saldo baten en lasten	**86.329**	**#######**	**98.300**	**96.125**	**95.770**	**#######**	**-7.524**
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma								
	Mutaties reserve	11.972	2.902	4.945	7.216	5.940	1.029	4.911
	Totaal na bestemming	**98.301**	**#######**	**#######**	**#######**	**#######**	**#######**	**-2.613**
Resultaat		**6.172**		**96**		**2.613**		

In bijlage 5 vindt u het meerjarenperspectief van de baten en de lasten.

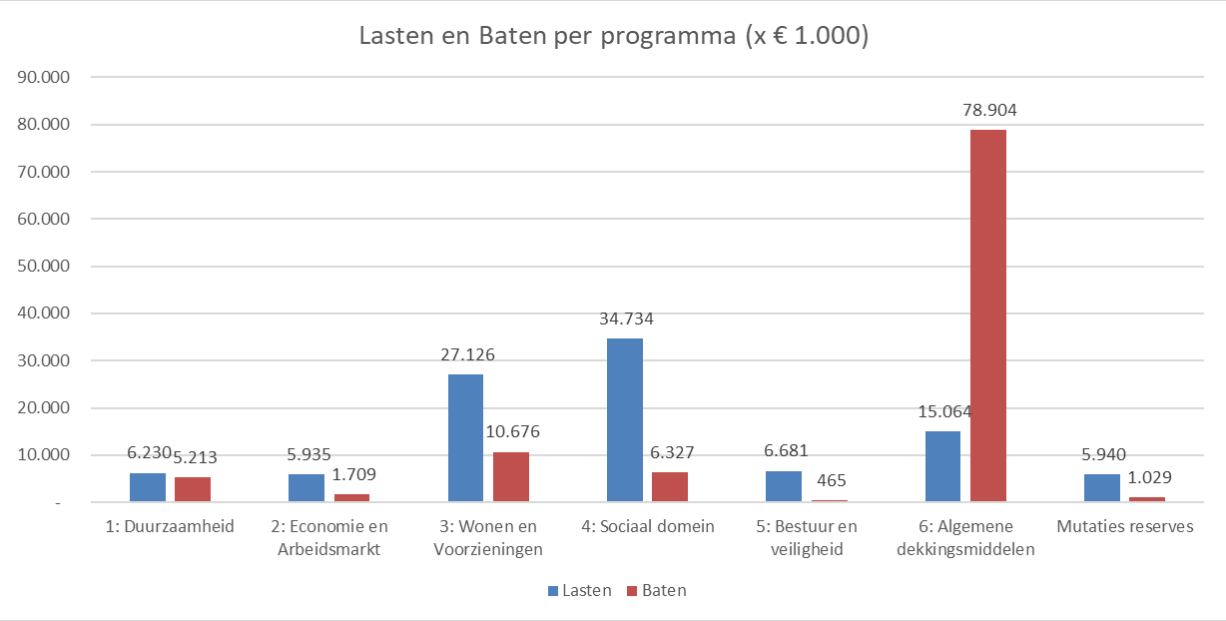

Overzicht van incidentele baten en lasten

Door een indicatie van de incidentele baten en lasten te geven, wordt informatie gegeven die relevant is voor het beoordelen van de financiële positie en de meerjarenraming. Onder incidenteel wordt verstaan baten en lasten die zich niet langer dan drie jaar voordoen.

(Bedragen x € 1.000)		**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
PG	**Omschrijving lasten**				
	Exploitatielasten:				
2	Stampershoek 5e fase	254	291	45	
	Technopark 2e fase	305			
	Deltahoek uitbreiding	253	127	253	127
3	Uitrol Glasvezel	67			
	Project illegaal grondgebruik	85			
	Toegankelijk maken openbare ruimte	50	50	50	
4	Openbare bibliotheek	100			
6	Inhuur grote projecten	570	965	465	
	subtotaal incidentele exploitatielasten:	*1.684*	*1.433*	*813*	*127*
	Toevoegingen aan reserves:				
	GBE Aqua	5.071			
	subtotaal toevoegingen reserves:	*5.071*	-	-	-
	Totaal incidentele lasten	**6.755**	**1.433**	**813**	**127**
PG	**Omschrijving baten**				
	Exploitatiebaten:				

(Bedragen x € 1.000)		2024	2025	2026	2027
2	Stampershoek 5e fase	254	291	45	
	Technopark 2e fase	305			
	Deltahoek uitbreiding	253	127	253	127
3	Uitrol Glasvezel	79			
	Project illegaal grondgebruik	85			
6	Dividend ZEH	5.071			
	subtotaal incidentele exploitatiebaten:	*6.047*	*418*	*298*	*127*
	Onttrekkingen aan reserves:				
	Inhuur grote projecten	570	965	465	
	Havengebied Breskens	154	104	76	24
	Subtotaal onttrekkingen aan reserves	*724*	*1.069*	*541*	*24*
	Totaal incidentele baten	**6.771**	**1.487**	**839**	**151**
	Totaal saldo incidentele lasten en baten	**-16**	**-54**	**-26**	**-24**

Het bedrag aan incidentele lasten en baten is nagenoeg in evenwicht.

Structureel en reëel evenwicht

Op basis van onderstaand overzicht wordt aangetoond dat de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027, conform de uitgangspunten in het BBV, structureel in evenwicht zijn. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval zou zijn, zou de kans groot zijn dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat. De huidige ramingen tonen aan dat dit risico op dit moment niet aan de orde is.

Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat overblijft moet op termijn positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten). In alle jaren van de meerjarenraming is sprake van een positief structureel begrotingssaldo.

(bedragen x € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Saldo baten en lasten voor bestemming	7.524	4.367	1.033	1.343
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-4.911	525	29	-469
Begrotingssaldo na bestemming	**2.613**	**4.892**	**1.062**	**874**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-16	-54	-26	-24
Structureel begrotingssaldo	**2.597**	**4.838**	**1.036**	**850**

Stelposten

Evenals vorig jaar bevat de begroting geen taakstellingen. In plaats daarvan zijn er een aantal stelposten opgenomen. Dit zijn budgetten die nog nadere invulling behoeven. Hieronder staat een opsomming van deze stelposten. Dit betreft grotendeels restanten van de stelposten die vorig jaar zijn opgenomen in de meerjarenraming bij de begroting 2023.

bedragen x € 1.000	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Kadernota's	2.317	2.616	2.815	2.764
Algemene uitkering	325	201	-68	220
Indexeringen	1.661	1.109	640	106
Overige	2.010	2.041	2.080	2.119
Totaal stelposten	**6.313**	**5.967**	**5.467**	**5.209**

Toelichting
Kadernota's

Stelposten (bedragen * € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Toegankelijk maken openbare ruimte	50	50	50	-
Clusteren wonen, zorg en voorzieningen in kern IJzendijke	410	410	410	410
Logopedie (screening/signalering)	50	50	50	50
Realisatie Duinboulevard	152	151	150	149
Beheerplannen afdekken risico's	1.000	1.000	1.000	1.000
Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen (dekking voor uitvoeringsplannen)	400	700	900	900
Transformatie bestaande woningvoorraad	255	255	255	255
Totaal	**2.317**	**2.616**	**2.815**	**2.764**

Algemene uitkering
Bij de uitwerking van circulaires gemeentefonds (Algemene uitkering) wordt in beeld gebracht welke bedragen er beschikbaar worden gesteld ten behoeve van taakmutaties, decentralisatie-uitkeringen, integratie-uitkeringen en suppletie-uitkeringen. In afwachting van concrete voorstellen, worden deze budgetten opgenomen als stelposten in de begroting. Hieronder staan de totaalbedragen per circulaire die deze stelpost vormen.

Circulaires (bedragen * € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Meicirculaire 2021	133	148	156	98
Septembercirculaire 2021	-22	-22	-22	-22
Decembercirculaire 2021	99	113	120	121
Meicirculaire 2022	2	-153	-160	186
Septembercirculaire 2022	-15	-62	-59	-61
Decembercirculaire 2022	38	40	39	39
Meicirculaire 2023	90	137	-142	-141

Totaal circulaires	**325**	**201**	**-68**	**220**

Het uitgangspunt bij bedragen uit de algemene uitkering is dat deze vrij besteedbaar zijn. Gemeenten zijn vrij om naar eigen inzicht invulling te geven aan de taken die door het Rijk worden opgelegd. Dat wil zeggen dat de beschikbare bedragen niet één op één besteed hoeven te worden aan het bijbehorende doel. Andersom betekent het ook niet dat indien er minder geld beschikbaar komt (de negatieve bedragen in bovenstaand overzicht zijn doorgaans correcties op eerdere taakmutaties), dit automatisch tot minder uitgaven door de gemeente moet leiden. Dit dient altijd een (lokale) afweging te zijn van het gewenste beleid en ambitieniveau.

Indexeringen
De stelpost indexeringen is vanuit de Kadernota 2023/meicirculaire 2022 in de meerjarenbegroting opgenomen. In de brief over de meicirculaire 2023 zijn wederom bedragen opgenomen ter compensatie van de indexeringen. Deze zijn bij het opstellen van de begroting 2024 volledig ingezet. De stelpost indexeringen die resteert, betreft derhalve het restant vanuit de meerjarenraming van vorig jaar.

Indexeringen (bedragen * € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Restant stelpost indexeringen	1.661	1.109	640	106

Overige stelposten
De overige stelposten verwijzen grotendeels naar de budgetten die genoemd worden in de paragraaf Begrotingssaldo/meerjarenperspectief 2023-2026, onderdeel Coalitieakkoord, in de begroting 2023. Ook hier betreft de onderstaande opsomming weer restanten van de ramingen van vorig jaar.

Overige stelposten (bedragen * € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Burgerparticipatie	100	100	100	100
Gratis kinderopvang	1.281	1.320	1.359	1.398
Kinderarmoede en schuldhulpverlening	103	95	95	95
Preventie-laaggeletterdheid en maatschappelijke begeleiding / inburgering	125	125	125	125
Preventief jeugdbeleid	225	225	225	225
Realisatie taakstelling Sociaal domein	176	176	176	176
Restant stelpost indexeringen	**2.010**	**2.041**	**2.080**	**2.119**

Geprognosticeerde balans

Op grond van de begrotingsvoorschriften dient in de begroting een meerjarige geprognosticeerde balans te worden opgenomen. Hierna vindt u eerst de geprognosticeerde balans (activa en passiva) en daarna een nadere toelichting op de onderdelen investeringsplan (maakt deel uit van de vaste activa) en de reserves en voorzieningen. Tot slot wordt het EMU-saldo berekend.

Activa (bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Vaste activa					
Immaterieel					
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	165	165	165	165	165
Bijdragen in activa eigendom van derden	307	292	278	264	250
Materieel					
Investeringen economisch nut	44.964	42.384	40.036	38.244	36.053
Investeringen economisch nut, waarvoor heffing kan worden geheven	55.675	56.354	57.012	57.660	58.311
Investeringen maatschappelijk nut	15.545	15.848	16.158	16.722	17.087
Financieel					
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	6.791	11.862	11.862	11.862	11.862
Overige uitzettingen rentetypische periode van één jaar of langer	1.620	1.620	1.620	1.620	1.620
Totaal vaste activa	**125.067**	**128.525**	**127.131**	**126.537**	**125.348**
Vlottende activa					
Voorraden					
Onderhanden werk	-42	-42	-42	-42	-42
Gereed product en handelsgoederen	466	466	466	466	466
Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar					
Vorderingen op openbare lichamen	1.000	4.000	4.000	7.000	8.000
Uitzettingen in rijks schatkist	-	-	-	-	-
Overige vorderingen	8.190	9.644	13.671	9.022	10.979
Liquide middelen					
Kas-, banksaldi	300	300	300	300	300
Overlopende activa					
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen tlv volgende jaren	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal vlottende activa	**10.914**	**15.368**	**19.395**	**17.747**	**20.703**
Totaal activa	**135.981**	**143.893**	**146.526**	**144.284**	**146.051**

Passiva (bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Vaste passiva					
Eigen vermogen					
Algemene reserve	11.090	10.520	9.555	9.090	9.090
Bestemmingsreserve	37.364	42.846	43.286	43.722	44.191
Begrotingssaldo	-	2.613	4.892	1.062	874
Voorzieningen					
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.505	4.244	4.018	3.790	3.553
Van derden verkregen middelen met specifieke besteding	11.295	8.939	8.398	8.307	8.235
Vaste schulden met rentetypische looptijd > 1 jaar					
Onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiele instellingen	49.481	52.486	54.422	56.280	57.968
Totaal vaste passiva	**113.735**	**121.648**	**124.571**	**122.251**	**123.911**
Vlottende passiva					
Netto-vlottende schuld met rentetypische looptijd < 1 jaar					
Kasgeldleningen	8.645	8.645	8.355	8.433	8.540
Overige schulden	10.500	10.500	10.500	10.500	10.500
Overlopende passiva					
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van het Rijk	750	750	750	750	750
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van overige Nederlandse overheidslichamen	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
Overige vooruitontvangen bedragen ten bate van volgende begrotingsjaren	950	950	950	950	950
Totaal vlottende passiva	**22.245**	**22.245**	**21.955**	**22.033**	**22.140**
Totaal passiva	**135.981**	**143.893**	**146.526**	**144.284**	**146.051**

Investeringsplan 2024-2027

De investeringsplanning is opgenomen in bijlage 1 bij deze begroting. Bij de berekening van de kapitaallasten is uitgegaan van de bepalingen uit artikel 8 van de Financiële verordening, vastgesteld bij raadsbesluit van 23 maart 2017. Het renteomslagpercentage (onder het BBV verplicht voorgeschreven) is voor 2024 berekend op 1,146%.

bedragen x € 1.000	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Materiële vaste activa:				
- investeringen economisch nut	2.178	2.283	2.460	2.290
- investeringen maatschappelijk nut	1.576	1.642	1.954	1.531
Financiële vaste activa	5.086	15	15	15
Totaalbedrag investeringen	**8.840**	**3.940**	**4.429**	**3.836**
Kapitaallasten (cumulatief)	106	327	536	709
Dekking uit voorziening rioolheffing	24	72	123	178

De kapitaallasten die voortvloeien uit deze investeringen zijn onder de lasten van de diverse programma's geraamd. Vaststelling van de programmabegroting 2024 houdt tevens in het beschikbaar stellen van de kredieten uit de kolom 2024 van het investeringsplan 2024-2027 (bijlage 1).

Reserves en voorzieningen

In de nota Reservebeleid 2017-2020 is, voor zover van toepassing, per reserve/voorziening het volgende in beeld gebracht:
- het doel van de reserve/voorziening;
- de voedingen en onttrekkingen;
- de maximale hoogte en maximale looptijd;
- bijzonderheden.

In onderstaand overzicht wordt een totaalbeeld gegeven van het verloop van de reserves en voorzieningen. Voor informatie over de toevoegingen/onttrekkingen in 2024 verwijzen we naar het overzicht van incidentele baten en lasten (hiervoor) en het overzicht van structurele toevoegingen/onttrekkingen reserves (hierna).

bedragen x € 1.000 Stand per:	**1-1-2024**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Algemene reserves:					
Algemene reserve	11.090	10.520	9.555	9.090	9.090
Totaal algemene reserves	**11.090**	**10.520**	**9.555**	**9.090**	**9.090**
Bestemmingsreserves:					
Grondexploitatie: algemene reserve	1.884	1.884	1.884	1.884	1.884
Infrastructuur	487	487	487	487	487
Explosievenruiming	284	284	284	284	284
Demografische ontwikkelingen	392	392	392	392	392
Restauratie monumenten	28	28	28	28	28
Rekenkamercommissie	15	15	15	15	15
Reserve onderhoud gebouwen	2.169	2.169	2.169	2.169	2.169
Reserve onderh geb Visveiling	134	134	134	134	134
Egalisatiereserve kapitaallasten	5.318	5.014	4.718	4.424	4.138
Egalisatiereserve bodemsanering	324	324	324	324	324
Egalisatiereserve bestemmingsplannen	362	362	362	362	362
Egalisatiereserve duurzaamheid	4.216	4.216	4.216	4.216	4.216
Bedrijfsvoering	772	772	772	772	772
Recreatievisie 2.0	122	122	122	122	122
Sociaal Domein	2.958	2.958	2.958	2.958	2.958
Egalisatiereserve wegen	4.153	4.663	5.144	5.591	6.011
Egalisatiereserve groen	285	285	285	285	285
Egalisatiereserve algemene uitkering Gemeentefonds	6.124	6.124	6.124	6.124	6.124
Egalisatiereserve Havengebied Breskens	864	710	606	530	506
Egalisatiereserve archeologisch onderzoek	229	229	229	229	229
Reserve Deelneming GBE Aqua	5.540	10.611	10.611	10.611	10.611
Reserve Dividend GBE Aqua	704	1.063	1.422	1.781	2.140

bedragen x € 1.000 Stand per:	1-1-2024	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Totaal bestemmingsreserves	**37.364**	**42.846**	**43.286**	**43.722**	**44.191**
Totaal reserves	**48.454**	**53.366**	**52.841**	**52.812**	**53.281**
Voorzieningen					
Voorziening rood voor groen	949	449	0	0	0
Woningbouwontwikkeling	451	451	451	451	451
Wachtgelden wethouders	62	8	0	0	0
Stimulering recreatieve sector	778	0	0	0	0
Wethouderspensioenen	3.992	3.785	3.567	3.339	3.102
Fonds Bedrijvenontwikkeling	10	10	10	10	10
Afvalstoffenheffing	1.849	1.742	1.635	1.528	1.421
Rioolheffing	6.225	6.163	6.148	6.133	6.137
Voorziening Waterberging	34	34	34	34	34
Voorziening Begraafplaatsen	78	109	139	170	201
Voorziening Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen	940	0	0	0	0
Voorziening spaarverlof	432	432	432	432	432
Totaal voorzieningen	**15.800**	**13.183**	**12.416**	**12.097**	**11.788**
Totaal reserves en voorzieningen	**64.254**	**66.549**	**65.257**	**64.909**	**65.069**

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Overzicht van de structurele toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves:

bedragen x € 1.000	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Structurele onttrekkingen reserves:				
Egalisatiereserve Havengebied Breskens	154	104	76	24
Egalisatiereserve kapitaallasten tbv:				
- programma 1	4	4	4	1
- programma 2	45	45	45	40
- programma 3	171	163	162	162
- programma 4	2	2	2	2
- programma 5	2	2	2	2
- Algemene dekkingsmiddelen	81	80	78	78
Totaal structurele onttrekkingen reserves	**458**	**400**	**370**	**310**
Structurele toevoegingen reserves:				
Reserve dividend GBE Aqua	359	359	359	359
Totaal structurele toevoegingen reserves	**359**	**359**	**359**	**359**

EMU-saldo

Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te kunnen bepalen. Dit cijfer geeft aan of een overheid een overschot of een tekort heeft. Gemeenten moeten dit cijfer in hun begroting opnemen omdat het Rijk een verplichting heeft naar Europa.
Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie.
Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel.

Wat is er dan anders aan de EMU-systematiek dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren?
Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten. Daarbij wordt uitgegaan van de jaarlijkse kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een bepaald jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

De berekening is in de navolgende tabel opgenomen.

Berekening EMU-saldo (bedragen * € 1.000)		**2023**	**2024**	**2025**
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.175	7.524	4.367
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-6.741	-5.044	3.699
3.	Mutatie voorzieningen	95	-138	-92
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	275	-49	74
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-
Berekend EMU-saldo (1 - 2 + 3 - 4 - 5)		**4.386**	**12.479**	**502**

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten. Het beleid aangaande deze heffingen is vastgelegd in diverse gemeentelijke verordeningen die door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

We maken onderscheid in twee soorten heffingen:
- Belastingen: de opbrengst dient als algemeen dekkingsmiddel. Er staat geen prestatie tegenover. Voorbeelden zijn de onroerende zaakbelastingen, hondenbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting.
- Retributies: de opbrengst dient ter dekking van de gemaakte kosten van de dienst. Tegenover deze heffing staat een prestatie, zoals de rioolheffingen en de afvalstoffenheffing. De opbrengst van de retributies mag maximaal kostendekkend zijn.

Lokale heffingen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de inkomsten uit de lokale heffingen.

bedragen x € 1.000	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Onroerende zaakbelastingen	6.638	7.344	7.364	7.642	7.849	8.045
Afvalstoffenheffing *	3.569	3.811	4.074	4.248	4.358	4.444
Rioolheffing *	4.798	5.003	4.968	5.182	5.400	5.614
Hondenbelasting	168	167	172	177	181	186
Precariobelasting	235	263	271	279	287	294
Toeristenbelasting	4.705	6.443	8.210	8.798	8.798	8.798
Forensenbelasting	3.280	5.366	5.674	5.714	5.754	5.794
Reclamebelasting	133	154	158	163	167	171
Marktgeld	24	23	23	24	25	25
Lijkbezorgingsrechten	396	412	426	438	451	463
Parkeerbelastingen	1.909	2.680	2.742	2.742	2.742	2.742
Naheffingsaanslagen parkeerbelasting	300	300	300	300	300	300
Leges Burgerzaken	523	215	497	416	427	437
Leges bouwvergunningen	1.570	743	423	441	457	474
Leges overige	160	193	180	151	154	158
Totaal	**28.408**	**33.117**	**35.482**	**36.715**	**37.350**	**37.945**
* na aftrek storting in voorziening dubieuze debiteuren						

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Coalitieprogramma Strategie met ambitie
In de Kadernota 2024-2027 zijn de uitgangspunten voor de gemeentelijke belastingen en heffingen 2024 opgenomen. Met name om de gevolgen van de benodigde financiële ruimte voor de invulling van het coalitieakkoord te bekostigen, worden een aantal belastingmaatregelen in de begroting 2024 op een andere wijze ingevuld dan uitgangspunt was. Het gaat hierbij om de Onroerende Zaakbelasting en (Water)toeristenbelasting.

Onroerende Zaakbelasting:
Uitgangspunt bij de Onroerende Zaakbelasting zijn gelijkblijvende opbrengsten. Omdat een correctie met de waardeontwikkelingen in het kader van de Wet WOZ wordt toegepast, veranderen de tarieven wel. De tarieven OZB 2023 zijn hoger dan gerechtvaardigd gezien de in december 2022 door Sabewa bijgestelde prognoses. Voor de tarieven 2024 wordt eerst een correctie uitgevoerd op de te hoge tarieven 2023 gevolgd door indexering tarief op basis van de meicirculaire 2023.

(Water)toeristenbelasting:
Uitgangspunt in het coalitieprogramma Strategie met ambitie is een gefaseerde stijging van de toeristenbelasting naar het landelijk gemiddelde (definitie: Coelo, Het gewogen gemiddelde van gemeenten met toeristenbelasting waarbij weging plaatsvindt op basis van het aantal inwoners). Voor 2023 zijn de tarieven voor de (water)toeristenbelasting ten opzichte van 2022 verhoogd met 50% van het verschil tussen het tarief van de gemeente Sluis en het gewogen landelijk gemiddelde. Voor 2024 wordt dit 75% van het verschil tussen het tarief voor 2023 en het gewogen landelijk gemiddelde uit de Coelo atlas 2023:

Soort	Tarief
(mini)campings/jachthavens m.u.v. strandslaaphuisjes en de jaarplaatsen	€ 1,95
jaarplaatsen (mini)campings/jachthavens	€ 2,50
recreatiewoningen, pensions, etc.	€ 2,50
hotels	€ 3,25
strandslaaphuisjes	€ 3,25
niet beroepsmatig verhuurde ruimten	€ 2,50

Parkeerbelasting:
De tarieven blijven ongewijzigd. Voor de omschrijving van de parkeervergunningen is aansluiting gezocht met de Parkeerverordening 2024 gemeente Sluis. Omschrijvingen zijn hierdoor aangepast. Waar van toepassing is een uitsplitsing naar vergunningssoort gemaakt en waar nodig zijn vergunningssoorten samengevoegd.

Leges:
Per 1 januari 2024 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. Er komt meer beleidsruimte en –vrijheid alsmede meer maatwerk voor gemeenten. Gemeenten krijgen meer bevoegdheden. Afwijken van regels kan straks met kortere procedures. Deze wet heeft derhalve ingrijpende gevolgen voor de gemeente en daarmee ook voor de legesverordening. De legesverordening 2024 zal dan ook volledig worden herzien, conform de model Verordening leges van de VNG.

Forensenbelasting:
Deze blijft voor 2024 ongewijzigd.
- Heffingsgrondslag: een ‰ van de WOZ-waarde;
- Het minimumtarief voor de forensenbelasting voor woningen met een WOZ-waarde ≤ € 100.000 bedraagt in 2024 € 500;
- Alle objecten met een waarde variërende tussen € 100.000 en € 700.000 euro worden in 2024 belast met 5,0‰ van de WOZ-waarde;
- De maximaal te belasten WOZ-waarde van de forensenbelasting is vastgesteld op € 700.000 euro. Het maximale tarief voor de forensenbelasting komt hiermee in 2024 op € 3.500,--.

Toerekening overhead aan de heffingen
Definitie van het begrip overhead:
- Er wordt aansluiting gezocht bij de definitie in het kader van Vensters voor Bedrijfsvoering;
- Overhead zijn alle kosten die indirect samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Bij de toerekening van de overhead aan de heffingen is uitgegaan van een methodiek uit de Handreiking kostenonderbouwing lokale heffingen, te weten een methodiek gebaseerd op de personeelslasten. Niet alle overheadkosten worden toegerekend; nagegaan is welke overhead redelijkerwijs kan worden toegerekend aan de heffingen. Niet toegerekend worden de kosten van:
- het bestuurssecretariaat : ondersteuning college van burgemeester en wethouders;
- commissie bezwaar, communicatie en gemeentejurist: communicatie en afhandeling van bezwaar- en beroepschriften inzake belastingen loopt via Sabewa Zeeland;
- de medewerkers belast met enkele specifieke taken van bedrijfsvoering (bijv. informatiebeveiliging).

Daarmee rekening houdend komt de toeslag voor de overhead op de directe personeelslasten uit op 66%.

Regionale samenwerking Sabewa Zeeland
De heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting, toeristenbelasting, forensenbelasting, precariobelasting en reclamebelasting is overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Sabewa Zeeland. Sabewa Zeeland handelt tevens de kwijtschelding (voor zover van toepassing) van deze belastingen af.

Tarieven 2024
In de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 is uitgegaan van een aanpassing van de tarieven met 3,0%, zijnde de prijsindex bruto binnenlands product 2023 die ook wordt gehanteerd in de meicirculaire 2023.

Uitzonderingen hierop zijn:

Belastingsoort	Verhoging
Onroerende Zaakbelastingen	Gelijkblijvende opbrengsten zijn het uitgangspunt. Correctie tarief met de waardeontwikkelingen in het kader van de Wet WOZ. Omdat de tarieven hoger zijn dan gerechtvaardigd gezien de bijgestelde prognoses van Sabewa wordt voor de tarieven 2024 eerst een correctie doorgevoerd op de te hoge tarieven 2023, gevolgd door indexering van het tarief obv de meicirculaire 2023.
Afvalstoffenheffing	Uitgangspunt is 100% kostendekkend. Om in 2024 100% kostendekkendheid te bereiken zouden de tarieven verhoogd moeten worden met 15,4%. Dit is een forse stijging en we kiezen

	ervoor om de verhoging te matigen door deze te spreiden over de komende jaren, zodat uiterlijk in 2026 100% kostendekkendheid wordt bereikt. Voor 2024 worden de tarieven verhoogd met 9,0%.
Rioolheffing	Op basis van het GRP 2020-2024 een jaarlijkse tariefsverhoging met 1,25%, verhoogd met het inflatiepercentage van 3,0% conform de meicirculaire 2023.
Toeristenbelasting	Tarieven variëren van € 1,95 tot € 3,25 op basis van soort verblijf.
Lijkbezorgingsrechten	Uitgangspunt is in basis 100% kostendekking. Echter op basis van de Visie Begraven en gemeentelijke begraafplaatsen is vastgesteld om een dekkingspercentage van 66% te hanteren. Voor de komende jaren wordt, totdat dit is bereikt, uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de tarieven met het inflatiepercentage (3,0% conform meicirculaire 2023).
Parkeerbelastingen	De tarieven voor de parkeerbelastingen blijven ongewijzigd t.o.v. 2023. De tarieven voor de diverse vergunningssoorten worden per 2024 bij het ingaan van het digitale vergunningensysteem geïndexeerd en verhoogd.

Overzicht tarieven belastingen en heffingen

Soort	Grondslag	2023	2024
Ozb			
Woning eigenaar	Percentage WOZ-waarde	0,0858%	0,0777%
Niet-woning eigenaar	Percentage WOZ-waarde	0,2116%	0,2180%
Niet-woning gebruiker	Percentage WOZ-waarde	0,1726%	0,1777%
Afvalstoffenheffing			
Gebruiker	Eenpersoonshuishouden	€ 221,30	€ 241,20
Gebruiker	Tweepersoonshuishouden	€ 272,25	€ 296,75
Gebruiker	Meer dan tweepersoonshuishouden	€ 302,80	€ 330,05
Gebruiker	Vakantie-/recreatiewoning	€ 302,80	€ 330,05
Rioolheffingen			
Gebruiker	Afvoer 0 t/m 300 m3 afvalwater	€ 293,10	€ 305,55
Gebruiker	Afvoer > 300 t/m 1.000 m3 afvalwater	€ 851,65	€ 887,85
Gebruiker	Afvoer > 1.000 t/m 2.500 m3 afvalwater	€ 1.245,10	€ 1.298,00

Soort	Grondslag	2023	2024
Gebruiker	Afvoer > 2.500 t/m 5.000 m3 afvalwater	€ 1.779,55	€ 1.855,20
Gebruiker	Afvoer > 5.000 m3 afvalwater	€ 1.779,55	€ 1.855,20
	Verhoogd met € 0,25 per m3 voor elke m3 waarmee de hoeveelheid afgevoerd afvalwater de 5.000 m3 te boven gaat.		
Hondenbelasting			
1e hond	Voor de 1e hond	€ 65,80	€ 67,75
Iedere volgende hond	Per hond	€ 122,05	€ 125,70
Kennel	Per kennel	€ 234,95	€ 242,00
Precariobelasting			
Reclameborden, uithangborden e.d.	Per stuk per jaar	€ 37,85	€ 39,00
Zonneschermen en luifels	Per stuk per jaar	€ 32,30	€ 33,25
Terras Boul. de Wielingen Cadzand en Kaai, Spuiplein en Oranjeplein Breskens	Per m2 per maand	€ 3,75	€ 3,85
Terras Ledelplein, Markt, Erasmus-straat, Raadhuisplein en Eenhoorn-plantsoen Oostburg	Per m2 per maand	€ 3,05	€ 3,15
Terras bebouwde kom Sluis	Per m2 per maand	€ 5,05	€ 5,20
Terras overig gebouwd gemeente Sluis	Per m2 per maand	€ 2,65	€ 2,75
Toeristenbelasting			
(mini)campings/ Watertoeristen muv jaarplaatsen en strandslaaphuisjes	Per persoon per overnachting	€ 1,55	€ 1,95
Jaarplaatsen	Per persoon per overnachting	€ 1,95	€ 2,50
Pensions/recreatiewoningen	Per persoon per overnachting	€ 1,95	€ 2,50
Hotels	Per persoon per overnachting	€ 2,55	€ 3,25
Strandslaaphuisjes	Per persoon per overnachting	€ 2,55	€ 3,25
Forensenbelasting			

Soort	Grondslag	2023	2024
Tarief 2024: 5,0‰ van de WOZ-waarde met een minimumtarief van € 500 voor woningen met een WOZ-waarde ≤ € 100.000. De maximaal te belasten WOZ-waarde is € 700.000 (forensenbelasting maximaal € 3.500).			
Reclamebelasting			
Deelgebied 1 (kern Oostburg) bij een oppervlakte van de openbare aankondigingen van:			
Minder dan 0,1 m2		nihil	nihil
0,1 m2 of meer maar minder dan 15 m2		€ 1.008,75	€ 1.039,00
15 m2 of meer maar minder dan 25 m2		€ 1.124,10	€ 1.157,80
25 m2 of meer		€ 1.354,65	€ 1.395,30
Deelgebied 2 (bedrijventerrein Oostburg) bij een oppervlakte van de openbare aankondigingen van :			
Minder dan 0,1 m2		nihil	nihil
0,1 m2 of meer maar minder dan 15 m2		€ 807,00	€ 831,20
15 m2 of meer maar minder dan 25 m2		€ 899,20	€ 926,20
25 m2 of meer		€ 1.083,65	€ 1.116,15
Parkeerbelastingen			
Naheffing parkeerbelasting		€ 72,90	€ 76,60
Dagtarief:			
Sluis		€ 5,00	€ 5,00
Kern Sluis		€ 12,50	€ 12,50
Kust		€ 7,50	€ 7,50

Toelichting

Onroerende zaakbelastingen
De onroerende zaakbelastingen worden geheven naar de taxatiewaarde van een object (woningen en niet-woningen) op basis van de Wet WOZ. Deze waarde wordt jaarlijks opnieuw bepaald door de taxateurs van Sabewa Zeeland. Voor de belastingaanslagen 2024 is de WOZ-waarde per 1 januari 2023 bepalend. In deze begroting is uitgegaan van gelijkblijvende opbrengsten. Afhankelijk van de waardeontwikkeling in het kader van de Wet WOZ vindt een correctie van het tarief plaats.
In januari 2023 heeft de Waarderingskamer geconcludeerd dat de woningen en niet-woningen door Sabewa Zeeland te laag waren getaxeerd. De waarden zijn door Sabewa Zeeland voor alle deelnemende gemeenten naar boven bijgesteld, maar het tijdspad was te krap om de tarieven bij te stellen. Voor de tarieven 2024 is eerst een correctie uitgevoerd op de te hoge tarieven 2023 gevolgd door indexering tarief op basis van de meicirculaire 2023.

Vrijstellingen: uitsluitend de wettelijke verplichte vrijstellingen, zoals genoemd in art.4 van de Verordening Onroerende-zaakbelastingen 2024.
Kwijtschelding: onroerende zaakbelastingen komen niet in aanmerking voor kwijtschelding.

Afvalstoffenheffing

In de afvalstoffenheffing worden de lasten doorberekend voor het inzamelen, afvoeren en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen.
- Heffingsmaatstaf: tariefdifferentiatie naar aantal gebruikers van een perceel met als peildatum 1 januari van het belastingjaar.
- Vrijstellingen: geen vrijstellingen.
- Kwijtschelding: voor de afvalstoffenheffing kan kwijtschelding verleend worden.

In de berekening van de tarieven worden, naast de directe kosten, meegenomen: de overhead op de interne personeelskosten, de kosten van heffing en invordering door Sabewa Zeeland, de compensabele btw, het bedrag dat aan afvalstoffenheffing wordt kwijtgescholden en het bedrag dat in de voorziening dubieuze debiteuren wordt gestort.

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten voor het huishoudelijk afval opgenomen (kostenonderbouwing):

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	**Uitgaven 2024 incl. BTW**	**Inkomsten 2024 incl. BTW**
Huishoudelijk afval	3.828	382
Milieustraat Oostburg	710	
Heffing/invordering afvalstoffenheffing	69	
Kwijtschelding	98	
Voorziening dubieuze debiteuren	160	
Totaal uitgaven en inkomsten	4.865	382
Netto lasten door te berekenen in de afvalstoffenheffing	4.483	
Opbrengst afvalstoffenheffing		4.234
Onttrekken aan het saldo van baten en lasten		249

Eventuele tekorten c.q. overschotten worden normaal gezien verrekend met de voorziening afvalstoffenheffing. Het begrote dekkingspercentage is 94,4%. Het tekort van 5,6% (€ 249.000) valt ten laste van het begrotingssaldo.

Rioolheffingen
De riool- en waterzorgheffing hangt samen met de wettelijke zorgplicht van de gemeenten (op grond van artikel 228a van de Gemeentewet) voor onder meer:
- Het afvoeren van water;
- Het beheer van het grondwaterpeil;
- Het voorkomen van droogte.

De wijze waarop aan deze zorgplicht invulling wordt gegeven is vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024, vastgesteld bij raadsbesluit van 27 juni 2019. Tegelijkertijd is besloten om de tarieven rioolheffing jaarlijks te verhogen met 1,25% en het dan geldende inflatiepercentage. Voor 2024 is het inflatiepercentage vastgesteld op 3,0% conform de meicirculaire 2023 waarmee de tarieven rioolheffing zullen stijgen met 4,25%.

- Heffingsmaatstaf: De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Het tarief is afhankelijk van het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel wordt afgevoerd.

- Vrijstellingen: de Gemeentewet schrijft geen verplichte vrijstellingen voor. Ook in de gemeentelijke belastingverordening zijn geen vrijstellingen opgenomen.
- Kwijtschelding: voor de rioolheffing kan kwijtschelding worden verleend, maar niet voor percelen, in hoofdzaak bestemd en gebruikt voor vakantie en andere recreatieve doeleinden.

In de tarieven worden, naast de directe kosten, meegenomen: de overhead op de interne personeelskosten, de kosten van heffing en invordering door Sabewa Zeeland, de compensabele BTW, het bedrag dat aan rioolheffing wordt kwijtgescholden en het bedrag dat in de voorziening dubieuze debiteuren wordt gestort.

Voorts worden in de rioolheffing nog doorberekend:

1. Archeologieonderzoek:
   De kosten van het vooronderzoek (bureauonderzoek, veldonderzoek als verslaglegging van het onderzoek) zijn volledig ten laste van de rioolheffing te brengen. Ook de eventuele kosten van extra (voorzorgs)maatregelen als er in een risicogebied wordt gegraven, vallen onder de kosten die toegerekend kunnen worden aan de zorgtaken (riolering, hemel- en grondwater). Kosten voor conserveren, deponeren, opslaan, enzovoort, tot en met het eindverslag komen voor rekening van de post Archeologie.
2. Explosievenonderzoek:
   Kosten vooronderzoek, projectplan en detecteren en benaderen komen ten laste van het project en zijn daarmee onderdeel van de zorgtaken (riolering, hemel- en grondwater).
3. Bodemvervuiling:
   Ook hier geldt dezelfde lijn als bij het archeologie- en explosievenonderzoek.
4. Huisaansluitleidingen bij rioolvervanging:
   De kosten van vervanging huisaansluitleidingen binnen rioolprojecten worden toegerekend aan het project.
5. Vervanging bestrating bij rioleringswerkzaamheden:
   De kosten van het openbreken en sluiten van de straat ter plaatse van de rioleringswerkzaamheden zijn geheel toe te rekenen aan de rioolheffing. Ook de kosten van de extra fundering van de weg vanwege de riolering (extra aanbrengen puin) worden rechtstreeks veroorzaakt door de riolering en horen bij de goede aanbrenging van de riolering. De kosten van nieuwe bestrating horen niet te worden doorbelast in de rioolheffing. Deze zijn immers niet opgeroepen door de zorgtaken en zijn ook geen rechtstreeks gevolg daarvan. De vervanging van het materiaal dat kapot is gegaan door het openbreken is dat wel.
6. Beleidskosten:
   Een deel van de kosten van beleidsambtenaren kan door belast worden, d.w.z. dat deel van de beleidsambtenaren die zich rechtstreeks met de zorgtaken bezighouden. Ook de kosten van het GRP kunnen volledig worden door belast.

In onderstaande tabel is de kostenonderbouwing van de rioolheffing opgenomen:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	**Uitgaven 2024 incl. BTW**	**Inkomsten 2024 incl. BTW**
Bermsloten/beschoeiingen	198	34
Straatreiniging	492	
Vrijvervalriolering	3.141	31
Drukriolering	998	
Oppervlaktewater	85	
Heffing en invordering rioolheffing	82	

Kwijtschelding	98	
Voorziening dubieuze debiteuren	325	
Totaal uitgaven en inkomsten	5.419	65
Netto lasten door te berekenen in de rioolheffing	5.354	
Rioolheffing		5.293
Onttrekking aan de voorziening rioolheffing		61

De overschotten en tekorten worden verrekend met de voorziening rioolheffing.

Huidige ontwikkelingen
Er is sinds september 2021 vanuit de VNG een nieuwe modelverordening Riool- en Waterzorgheffing opgesteld. Het eenvoudigweg afvoeren en verwerken van riool- en hemelwater is in deze tijden van enerzijds veel regenval en anderzijds lange perioden van droogte niet meer voldoende. Waterbeheer wordt steeds belangrijker maar de kosten hiervan zijn de afgelopen jaren fors gestegen. Het op peil houden van het grondwater wordt steeds belangrijker en ook op dat gebied heeft de gemeente een inspanningsverplichting.

Gezien de stijgende kosten is het niet meer dan logisch dat iedereen die profiteert van een voorziening ook meebetaalt. Momenteel worden alleen gebruikers belast voor rioolheffing van panden met een watermeter. Binnen de SAZ+ (samenwerkingsverband gemeenten, waterschap + Evides) wordt momenteel gesproken over een andere wijze van heffen met als doel enige uniformering in Zeeland voor wat betreft de Rioolheffing. Dit biedt in de toekomst mogelijkheden om ook panden te belasten die indirect lozen op een voorziening van de gemeente. Te denken valt aan schuren / bedrijfsgebouwen / garageboxen die alleen een regenwater afvoer hebben. Voor het belastingjaar 2024 is daar nog geen sprake van.

Hondenbelasting
In artikel 226 van de Gemeentewet ligt de bevoegdheid tot het heffen van hondenbelasting vast. Dit wordt lokaal verder uitgewerkt in de Verordening hondenbelasting.
Belastingplichtig is de houder van één of meer honden binnen de gemeente. Wettelijk zijn er geen verplichte vrijstellingen voorgeschreven. In de gemeentelijke verordening zijn de volgende facultatieve vrijstellingen opgenomen:

1. Honden die zijn opgeleid tot en dienen als blindengeleidehond en in hoofdzaak als zodanig door een blind persoon worden gehouden;
2. Honden die zijn opgeleid tot en dienen als gehandicaptenhond en in hoofdzaak als zodanig door een gehandicapt persoon worden gehouden;
3. Honden die verblijven in een hondenasiel;
4. Honden die uitsluitend ten verkoop of aflevering in voorraad worden gehouden in een inrichting als bedoeld in artikel 3.7, eerste lid, van het Besluit houders van dieren;
5. Honden die jonger zijn dan drie maanden, voor zover zij tezamen met de moederhond worden gehouden;
6. Honden die in dienst zijn bij de politie.

- Heffingsmaatstaf: heffing naar het aantal honden.
- Kwijtschelding: er wordt geen kwijtschelding verleend voor de hondenbelasting.

Precariobelasting
Basis voor de heffing van precariobelasting is artikel 228 van de Gemeentewet, door de raad vastgelegd in de Verordening precariobelasting.
Belastingplichtig is degene die het voorwerp of de voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond heeft, dan wel van degene ten behoeve van wie dat voorwerp of die voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond aanwezig zijn.
Hoewel de gemeentewet geen verplichte vrijstellingen voorschrijft, zijn in de verordening de volgende vrijstellingen opgenomen:

1. Voorwerpen, indien de gemeente ter zake van het gebruik van de voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond waarop het voorwerp of de voorwerpen zich bevinden een recht heft op grond van artikel 229, eerste lid, onderdeel a, van de Gemeentewet, dan wel een privaatrechtelijke vergoeding is overeengekomen;
2. Voorwerpen, waarvan de gemeente genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht is, met uitzondering van voorwerpen die in gebruik zijn bij een derde;
3. Voorwerpen bij kleine en middelgrote evenementen, zoals bedoeld in de nota evenementenbeleid.
4. Uithangborden die in het kader van het ROMA-project zijn aangebracht in de Weststraat, Marktstraat, Oude Kerkstraat en Tuimelsteenstraat te Aardenburg en die voldoen aan de door de gemeente gestelde eisen van uiterlijk en mogelijke voorstellingen.

- De heffingsgrondslagen en tarieven zijn vermeld in een bij de verordening behorende tarieventabel.
- Kwijtschelding: precariobelasting komt niet voor kwijtschelding in aanmerking.

Toeristenbelasting
De toeristenbelasting is een belasting die op grond van artikel 224 van de Gemeentewet geheven wordt voor het houden van verblijf door niet-ingezetenen. Het gaat hier om een algemene belasting waarvan de opbrengsten toevloeien aan de algemene middelen van de gemeente. Dat laat onverlet dat tegenover de opbrengsten ook aanzienlijke investeringen staan die direct of indirect ten goede komen aan de recreatief-toeristische sector.

Naast de 'gewone' toeristenbelasting voor het verblijf in hotels, pensions, tenten, caravans etc. heft de gemeente Sluis ook een watertoeristenbelasting voor het verblijf op vaartuigen in het gemeentelijk watergebied.

Vrijstellingen:
De belasting wordt niet geheven voor het verblijf:

- Van degene die verblijft in een toegelaten instelling als bedoeld in artikel 4 van de Wet toetreding zorgaanbieders;
- Van degene die verblijf houdt in een gemeubileerde woning voor welk verblijf forensenbelasting is verschuldigd;
- Van een vreemdeling als bedoeld in art. 29, eerste lid van de Vreemdelingenwet 2000, die rechtmatig in Nederland verblijft in de zin van artikel 8, letters c, d, f, g, h van voornoemde wet, en voor zover deze persoon verblijf houdt in een gelegenheid als bedoeld in artikel 2 van de Verordening, onder verantwoordelijkheid van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers.
- Op vaartuigen voor welk bedrijf watertoeristenbelasting is verschuldigd.

Kwijtschelding: voor de toeristenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Forensenbelasting
Voor het gedurende meer dan 90 dagen per jaar ter beschikking houden van een gemeubileerde woning door personen die geen hoofdverblijf hebben in de gemeente, wordt een forensenbelasting geheven.
Voor de heffingsmaatstaf is gekozen voor een promillage van de WOZ-waarde, waarbij het minimumtarief van de forensenbelasting in 2024 € 500 (WOZ-waarde 0 < € 100.000,--) bedraagt en het maximumtarief € 3.500,- (WOZ-waarde op € 700.000 en hoger).
- Vrijstellingen: uitsluitend de verplichte vrijstelling uit artikel 223, lid 2 van de Gemeentewet voor degene die ter tijdelijke waarneming van een openbare betrekking of ter bijwoning van de vergaderingen van een algemeen vertegenwoordigend lichaam, waarvan hij het lidmaatschap bekleedt, dan wel ingevolge last of bevel van de overheid, buiten de gemeente van zijn hoofdverblijf vertoeft.
- Kwijtschelding: voor de forensenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Reclamebelasting

Het heffen van reclamebelasting geschiedt in de gemeente Sluis uitsluitend in de kern Oostburg op grond van de Verordening reclamebelasting. Een deel van de opbrengst wordt doorgesluisd naar de Stichting Ondernemersfonds Eenhoornstad. Voor doorsluizing van de opbrengst wordt hierop in mindering gebracht:

a. € 6.000 als jaarlijkse vergoeding van de perceptiekosten reclamebelasting.
b. € 13.000 als compensatie van de gederfde parkeerbelasting in Oostburg.
c. € 15.000 per jaar gedurende een periode van 20 jaar (ingaand 2014) als bijdrage in de aanpassingen van de infrastructuur in Oostburg.

Het grondgebied van Oostburg is onderverdeeld in twee tariefgebieden: het bedrijventerrein en het overige grondgebied van deze kern.
Belastingplichtig is degene die de openbare aankondiging heeft, dan wel degene ten behoeve van wie de openbare aankondiging is aangebracht.
- De heffingsmaatstaf: de belasting wordt geheven per vestiging en per bouwwerk met inachtneming van het overige in de verordening bepaalde.
- Vrijstellingen: de Gemeentewet bevat geen wettelijke vrijstellingen. In de verordening zijn een aantal facultatieve vrijstellingen opgenomen, zoals openbare aankondigingen voor ANBI-instellingen. Voor een specificatie hiervan wordt verwezen naar de verordening.
- Kwijtschelding: voor de reclamebelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Marktgelden
De bevoegdheid tot het heffen van marktgelden ligt vast in artikel 229, 1e lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet, op lokaal niveau uitgewerkt in de Verordening marktgelden.
De heffingsmaatstaven en tarieven zijn opgenomen in een bij de Verordening marktgelden behorende tarieventabel. In de tarieven voor de markten in Oostburg en Cadzand-Bad is op verzoek van de marktlieden een opslag verwerkt voor promotie.
Belastingplichtig is degene aan wie een standplaats op de markt is toegewezen. De markten moeten als zodanig zijn aangewezen in de Marktverordening.

- Vrijstellingen: er zijn geen wettelijke of facultatieve vrijstellingen in de verordening opgenomen.
- Kwijtschelding: marktgelden komen niet in aanmerking voor kwijtschelding.

Lijkbezorgingsrechten
De bevoegdheid tot het heffen van lijkbezorgingsrechten ligt vast in artikel 229, 1e lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet en is verder uitgewerkt in de Verordening lijkbezorgingsrechten. In de verordening zijn geen vrijstellingen opgenomen.
De heffingsmaatstaven en tarieven zijn afhankelijk van de soort dienst en zijn vermeld in de bij de Verordening lijkbezorgingsrechten behorende tarieventabel.

De lijkbezorgingsrechten komen niet in aanmerking voor kwijtschelding.

Voor 2024 worden de tarieven met het inflatiepercentage (3,0%) verhoogd, tot 66% kostendekking is bereikt. In onderstaande tabel zijn de in de tarieven doorberekende kosten opgenomen:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	**Uitgaven 2024 incl. BTW**	**Inkomsten 2024 incl. BTW**
Lijkbezorging algemeen (lasten mogen wettelijk niet doorberekend worden in de lijkbezorgingsrechten)	37	
Beheer begraafplaatsen	365	2
Begrafenissen	292	3
Totaal uitgaven en inkomsten	694	5
Netto lasten door te berekenen in de lijkbezorgingsrechten	652	
Lijkbezorgingsrechten		425

Parkeerbelastingen
De bevoegdheid tot het heffen van parkeerbelastingen is geregeld in de artikelen 225, 234 en 235 van de Gemeentewet en het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen. Het heffen van parkeerbelastingen ligt vast in de Verordening parkeerbelastingen en het aanwijzingsbesluit betaald parkeren. Met de ingang van het digitale vergunningenstelsel zijn ook de tarieven van de vergunningen geïndexeerd.

Belastingplichtig is degene die het voertuig parkeert in een aangewezen gebied voor betaald parkeren c.q. degene die de vergunning heeft aangevraagd.

- Vrijstellingen: In de verordening is uitsluitend de wettelijke vrijstelling uit artikel 225, lid 6 van de Gemeentewet opgenomen, t.w. vrijstelling voor degene die het voertuig heeft geparkeerd, indien deze aannemelijk maakt dat ten tijde van het parkeren een ander tegen zijn wil van het voertuig gebruik heeft gemaakt en dat hij dit gebruik redelijkerwijs niet heeft kunnen voorkomen.
- Het tarief is afhankelijk van de parkeerduur en de locatie waar geparkeerd wordt.
- Kwijtschelding: parkeerbelastingen komen niet voor kwijtschelding in aanmerking.
- Handhaven: gekozen is voor de fiscale afhandeling. De kosten dit hiermee gemoeid zijn worden verhaald in het tarief van de naheffingsaanslag.

Leges
Per 1 januari 2024 treden de nieuwe Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging bouw in werking. Dit heeft de nodige impact op de nieuwe legesverordening welke volledig op de schop is gegaan. Voorheen was de verordening ingedeeld in drie titels welke weer waren onderverdeeld in hoofdstukken met onderdelen. De indeling is nu naar drie hoofdstukken welke weer zijn onderverdeeld naar paragrafen met artikelen. Inhoudelijk zijn de hoofdstukken 1 en 3 (voormalige titels 1 en 3) vrijwel ongewijzigd gebleven, ook qua tarifering. Hoofdstuk 2, Dienstverlening en besluiten in het kader van de

Omgevingswet, is volledig op de schop gegaan. Dit onderdeel is volledig herzien op basis van de nieuwe modelverordening van de VNG.

Leges worden geheven op grond van de artikelen 156, eerste en tweede lid, aanhef en onderdeel h, en 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de Gemeentewet, de artikelen 2, tweede lid, en 7 van de Paspoortwet en artikel 13.1a van de Omgevingswet.

- Belastingplichtig is de aanvrager of degene voor wie de aanvraag is gedaan.
- Heffing: naar maatstaven en tarieven zoals in de tarieventabel opgenomen.
- Vrijstellingen: leges worden niet geheven voor:
  a. het in behandeling nemen van een verzoek om een verklaring omtrent inkomen en vermogen;
  b. het in behandeling nemen van een verzoek om een financiële bijdrage;
  c. diensten die ingevolge wettelijk voorschrift zijn vrijgesteld van rechtenheffing of kosteloos moeten worden verleend;
  d. diensten waarvan de kosten krachtens afdeling 13.6 van de Omgevingswet zijn of worden verhaald.
- Kwijtschelding: bij de invordering van leges wordt geen kwijtschelding verleend.
  Onder voorwaarden kunnen leges wel deels worden terug vergoed (bv. bij het intrekken van een aanvraag).

Kwijtschelding

Naast de heffing en invordering wordt ook het verlenen van kwijtschelding uitgevoerd door Sabewa Zeeland. Bij raadsbesluit van 22 december 2022 is de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2023 vastgesteld. Voor belastingen die in aanmerking komen voor kwijtschelding wordt voortaan verwezen naar de betreffende belastingverordeningen.

Per 1 januari 2023 is de leidraad Invordering bij Sabewa Zeeland gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen voor de burger zijn:

- Geen uitstel van betaling meer bij bezwaar en beroep tegen de aanslag.
- Standpunt onderbouwen beslagvrije voet.

In de begroting 2024 is een bedrag van € 196.000 opgenomen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Met het kwijt te schelden bedrag is in de onderbouwing van de tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing rekening gehouden.

Belastingdruk

Voor de lokale lastendruk wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Landelijk vergelijk - Coelo-Atlas lokale lasten

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) van de Rijksuniversiteit Groningen brengt jaarlijks de Atlas van de lokale lasten uit. Dit is een jaarlijks overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen. Voor alle gemeenten brengen zij voor de ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing uitgebreid de heffingssystematiek, tarieven en kwijtschelding in kaart. Ook is onderzocht welke gemeenten de hoogste en de laagste woonlasten hebben.

In de Atlas lokale lasten 2023 staat Sluis op de 100e plaats (van de 342) van de goedkoopste gemeenten in Nederland met € 885 woonlasten voor meerpersoonshuishoudens (eigenaar-bewoner). De gemeente Aalten is de goedkoopste gemeente van Nederland met € 652 woonlasten. De woonlasten in de duurste gemeente Bloemendaal bedragen € 1.874. De gemiddelde woonlasten voor eigenaar-bewoners liggen in Nederland op € 944 (na aftrek eventuele heffingskorting).

Paragraaf Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van de gemeente:
- is het vermogen om incidentele financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee de gemeentelijke structurele taken te kunnen voortzetten;
- bepalen we door de relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die we als gemeente lopen en waarvoor op onze balans geen voorzieningen zijn getroffen;
- geeft aan hoe robuust de gemeentelijke begroting is.

In deze paragraaf gaan we in op:
- wettelijk kader;
- verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden;
- risicomanagement;
- grootste risico’s;
- weerstandscapaciteit;
- weerstandsvermogen;
- financiële kengetallen.

De conclusie met betrekking tot het weerstandsvermogen van de gemeente is dat er voldoende vermogen is om de risico's af te dekken.

Wettelijk kader

Het 'Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten' bevat voorschriften voor de inrichting van de begroting en de jaarstukken. In artikel 11 is opgenomen dat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement minstens bestaat uit:
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- kengetallen;
- een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden

De gemeenteraad
De gemeenteraad heeft een controlerende, kaderstellende, toetsende en toezichthoudende rol. Het college informeert de raad over het risicomanagement via de P&C-cyclus. Hierbij worden over de risico's met een gemiddelde, hoge en zeer hoge risicoscore gerapporteerd. De raad controleert in hoeverre de uitvoering van het beleid door het college binnen de vastgestelde kaders heeft plaatsgevonden en of hierin voldoende rekening is gehouden met de aanwezige risico's.
In de programmabegroting gaat het om de mogelijke risico's die het begrotingsbeeld kunnen verstoren en de verwachte omvang van het weerstandsvermogen. In de jaarstukken vindt de verantwoording plaats van de risico's en het weerstandsvermogen zoals die in de programmabegroting zijn benoemd.

Het college van B&W
Het college rapporteert de raad In de tussentijd alleen over risico's die ten opzichte van de begroting nieuw zijn of die significant afwijken.
Als onderdeel van een collegeadvies en raadsvoorstel worden eventuele risico's vermeld.

Risicomanagement

De gemeente heeft te maken met toenemende complexiteit, nieuwe taken en dergelijke waardoor de organisatie aan het veranderen is. Om deze reden is het belangrijk dat de gemeente beter leert omgaan met de onzekerheden die op haar pad komen en dat daarin bewuste keuzes gemaakt worden. De gemeente hanteert het risico gestuurd werken.

Voor een effectieve verankering van risicomanagement in de organisatie is goede communicatie van belang. Een inhoudelijke communicatie over de risico's zal plaatsvinden als onderdeel van de P&C-cyclus. Door deze koppeling worden de risico's periodiek onder de aandacht gebracht.

Om te waarborgen dat de risico's binnen de organisatie op uniforme en objectieve wijze worden beoordeeld, wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel om de kans en impact van een risico in te schatten (risico = kans x impact).

Klasse	Kans Percentage	Gevolg Financieel	Gevolg Imago	Gevolg Dienstverlening
Zeer laag	1% - 20%	< € 25.000	Intern	Geen fout
Laag	21% - 40%	€ 25.001 - € 100.000	Onrust bij burgers	Klant ziet fout geen schade
Gemiddeld	41% - 60%	€ 100.001 - € 250.000	Negatieve berichtgeving burgers	Beperkte schade klant
Hoog	61% - 80%	€ 250.001 - € 500.000	Negatieve berichtgeving media	Grote schade klant
Zeer hoog	81% - 100%	> € 500.000	Zeer negatieve berichtgeving media	Schade onherstelbaar

In onderstaande tabel zijn de bedragen van de risico’s opgenomen per klasse.

Klasse		Totaal (bedragen * € 1.000)
Zeer laag		593
Laag		5.350
Gemiddeld		1.250
Hoog		2.650
Zeer hoog		6.750
Totaal		16.593

Voor zowel de potentiële financiële risico's als voor de imagorisico's is een heatmap opgesteld. Hierin is duidelijk af te lezen welke risico's er in een bepaalde klasse zitten. De risico's in de klasse hoog en zeer hoog zijn beschreven.

Heatmap impact financieel

Zeer hoog	7,30,	22	62,68, 80,	23,24,39, 66	5, 40,78
Hoog	29				
Gemiddeld	6,19,	11,12,52, 53,54,	15,26,65,	51	31,77,
Laag	8,9,17,42, 49,55,57, 76,	4,10, 45,47, 48,75,	63,64,		72
Zeer laag	13,32, 74,				
impact ↑ kans →	Zeer laag	Laag	Gemiddeld	Hoog	Zeer hoog

Heatmap impact imago

Zeer hoog	74		26	23,24	77
Hoog	63	20,31,73, 76	10,15,48, 62,64,65, 66		70
Gemiddeld			34	33,35,36	
Laag	17,19	22		28	
Zeer laag	7	57		47	
impact ↑ kans →	Zeer laag	Laag	Gemiddeld	Hoog	Zeer hoog

Nr. risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel		kans	geld			kans	imago
5	Als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt is het mogelijk dat vacatures niet vervuld of niet direct vervuld kunnen worden.	Het inhuren van personeel is duurder dan vast personeel aan te nemen. Hiermee voorkomen we het risico dat zaken blijven liggen.		80%	800.000				
23	Ransomware aanval en Datalek	Alle BIO beheersmaatregelen implementeren op het niveau van 'werking'. Uitvoeringsprogramma van het Strategisch beleid. Trainingen zoals het Security & Privacy Awareness programma		75%	800.000			75	zeer negatieve berichtgeving social media

Nr. risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel		kans	geld			kans	imago
24	Kwetsbaarheden software: alle hard- en software bevat kwetsbaarheden en fouten. Deze zouden kunnen worden misbruikt door kwaadwillende. Het is daarom zaak om kwetsbaarheden tijdig te verhelpen. De ene kwetsbaarheid is de andere niet en daarom wordt per geval een risicoschatting gemaakt. Gevallen met een hoge kans op misbruik en ernstige gevolgen komen in de afgelopen jaren relatief steeds vaker voor. Vaak is het verhelpen van een kwetsbaarheid een kwestie van updaten, maar soms is het complexer en moet systemen ingrijpend gewijzigd worden.	Consequent updaten van systemen en software. Direct actie ondernemen op meldingen van de Informatie beveiligingsdienst		75%	800.000			75	zeer negatieve berichtgeving social media
26	Gevaren in ketens uit het zicht: Een gemeente neemt deel in gemiddeld 30 samenwerkingsverband en en maakt gebruik van diensten van derden zoals softwareleveranciers. Diverse gemeenten zijn in de afgelopen twee jaar geconfronteerd met incidenten die ontstaan zijn bij derden, waarbij de gevolgen in de eigen dienstverlening merkbaar waren. Dit is een nieuw risico ad € 150.000. We sturen hierop door bij uitbesteding vooraf afspraken te maken over informatiebeveiliging en privacy.	We sturen hierop door bij uitbesteding vooraf afspraken te maken over informatiebeveiliging en privacy.		50%	150.000			50	zeer negatieve berichtgeving social media

Nr. risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel		kans	geld			kans	imago
31	Medewerkers met toegang tot de gemeentelijke systemen worden na beëindiging van hun taken niet goed afgemeld.	Het protocol is aangescherpt en er is meer aandacht voor bewustwording bij de organisatie en het bestuur.		100%	250.000			25	Negatieve berichtgeving o.a. als gevolg van datalekken.
39	Door verschillende oorzaken kunnen begrotingstekorten in gemeenschappelijke regelingen ontstaan waardoor de gemeente financieel moet bijspringen.	Via DB en/of AB bestuursleden heeft de gemeente Sluis (beperkte) zeggenschap over de beleidskeuzes van GR'en.		70%	750.000				
40	De verplichting die de gemeente heeft uit hoofde van pensioenen van (vml) bestuurders wordt jaarlijks actuarieel herrekend. Aangezien deze berekening slechts eenmaal per jaar kan worden uitgevoerd op Basis van de actuele disconteringsvoet die het ministerie eind december van het lopende jaar vaststelt en die wij volgen, is de omvang van de noodzakelijke bijstorting ten laste van het resultaat van het boekjaar vooraf niet bekend.			90%	600.000				
62	Het investeringsfonds Cadzand heeft niet genoeg middelen om de openbare ruimte in te richten waardoor de gemeente een bijdrage moet leveren.	Vereveningsbijdrage bijstellen en indien mogelijk indexering vastleggen in beleid.		50%	1.500.000			50%	negatieve berichtgeving media.
66	Onzekerheid met betrekking tot realisatie ontwikkelingen, met mogelijk gevolg dat investeringen (private ontwikkelingen) en de opwaardering van de badplaats Cadzand-Bad stil komt te liggen.	Duidelijke communicatie en helder beleid.		75%	500.000			50%	negatieve berichtgeving media.

Nr. risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel		kans	geld			kans	imago
68	De vraag naar hulpverlening neemt toe en wordt complexer waardoor een betere samenwerking nodig is tussen de professionals onderling en het gezinssysteem. De begeleiding van de gezinnen wordt arbeidsintentiever.			50%	500.000				
70	Door een autonome groei en een zeer sterke toeristische aantrekkingskracht van de kern Groede zijn er meerdere parkeerplaatsen nodig in de openbare ruimte waarvoor nog geen locatie is gevonden.							100%	negatieve berichtgeving media.
77	Door de val van het kabinet is er onduidelijkheid over het asielbeleid. De crisisnoodopvang in Aardenburg is voorzien tot 15-12-2023. Dit met de verwachting dat voor die datum een landelijk beleid zou zijn op de instroom van nieuwe asielzoekers. Bij verlening van de opvang op locatie Aardenburg moet deze voldoen aan de eisen uit het bouwbesluit.			90	150.000			100	zeer negatief
78	Niet voldoende vereveningsbijdrage om cofinanciering te bekostigen.	bekostigen met indexeringsgelden die vrij vallen in de 2e Berap		90	2.500.000				
80	Een lagere toeristenbelasting. Het is niet bekend wat de effecten zijn van het niet meer verhuren in de kernen.	Het bedrag kan opgevangen worden in de marge dat we hanteren uit voorzichtigheid bij seizoensinvloeden op de toeristenbelasting.		50	250.000				

Weerstandscapaciteit

Onder weerstandscapaciteit wordt verstaan de capaciteit aan geldmiddelen die de gemeente heeft om tegenvallers op te vangen. Dit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden.
De weerstandscapaciteit bestaat uit:

- de vrij besteedbare reserves;
- onvoorzien;
- stille reserves;
- onbenutte belastingcapaciteit.

Overzicht beschikbare weerstandscapaciteit:

Component	**Bedrag (x € 1.000)**
Eigen vermogen per 1 januari 2024:	
Algemene reserve	6.307
Reserve grondexploitatie	1.340
Reserve sociaal Domein	2.958
Reserve Explosievenruiming	284
Egalisatiereserve bodemsanering	324
Reserve Deelneming GBE Aqua	5.464
Onvoorzien	50
Onbenutte belastingcapaciteit	3.732
Totaal	**20.458**

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van de gemeente is het vermogen om financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee de gemeentelijke structurele taken te kunnen voortzetten. We bepalen het weerstandsvermogen door de relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit (de middelen die beschikbaar zijn om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's die we als gemeente lopen en waarvoor op de balans geen voorziening is getroffen.

Het is niet realistisch dat alle risico's zich op een en hetzelfde moment voordoen. Bij deze begroting wordt vastgesteld dat 75% van de risico's afgedekt moet zijn door het weerstandsvermogen. Het totaal van de risico's bedraagt € 16.592.500 waarvan 75% (€ 12.444.375) wordt meegenomen in de weerstandscapaciteit.

Wij achten deze weerstandscapaciteit van ad € 20.458.000 voldoende.

Kengetallen

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1A Netto schuldquote	34%	57%	59%
1B Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	34%	57%	59%
2 Solvabiliteitsrisico	36%	28%	33%
3 Grondexploitatie	0%	1%	2%
4 Structurele exploitatieruimte	6%	2%	3%
5 Belastingcapaciteit	94%	89%	89%

Toelichting gehanteerde kengetallen

De netto schuldquote (kengetal 1A en 1B) weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie. De gemeente Sluis heeft geen uitzettingen langer dan 1 jaar. Een netto schuldquote van lager dan 100% wordt als weinig risicovol beschouwd.

De solvabiliteitsratio (kengetal 2) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe minder risicovol.

Het kengetal grondexploitaties (kengetal 3) geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves).

De structurele exploitatieruimte (kengetal 4) geeft het verschil tussen de structurele lasten en de structurele baten weer. De Gemeentewet schrijft voor dat de begroting structureel in evenwicht moet zijn. In de jaarrekening wordt achteraf gepresenteerd of dit ook daadwerkelijk het geval was. Hoe hoger het kengetal hoe beter.

De belastingcapaciteit (kengetal 5) geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Sluis zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. Hoe hoger het percentage hoe meer financiële ruimte de gemeente heeft door belastingverhoging.

In het kengetal belastingcapaciteit zijn de forensen- en toeristenbelasting niet betrokken, omdat dit geen lasten zijn voor de eigen burgers. De impact van de tariefbepaling van deze heffingen voor onze financiële positie is evenwel van aanzienlijk belang.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf is een toelichting opgenomen op het onderhoud van de openbare ruimte van de gemeente Sluis. Het grondgebied van de gemeente Sluis beslaat ruim 30.000 ha. Hiervan is ongeveer 450 ha. als openbare ruimte in eigendom en beheer bij de gemeente. Met de openbare ruimte wordt ingespeeld op de behoeften en wensen vanuit de samenleving. De openbare ruimte wordt gebruikt om te wonen, werken en te recreëren. De kapitaalgoederen zijn als volgt gerubriceerd:

- wegen;
- rioleringen;
- bermsloten en beschoeiingen;
- openbare verlichting;
- groen;
- civiele kunstwerken;
- speelterreinen;
- gebouwen.

Beleids- en beheerplannen

Voor het onderhoud zijn door de raad verschillende beleids- en beheerplannen vastgesteld. In onderstaande tabel zijn de beheerplannen weergegeven met vermelding van de programma's en de duur van het plan.

Kapitaalgoederen	Programma	Beleids-/ beheerplan	Duur plan
Wegen	Duurzaamheid	Beheerplan wegen	2023-2032
Rioleringen	Wonen en voorzieningen	VGRP	2020-2024
Bermen en beschoeiingen	Duurzaamheid	VGRP	2020-2024
Openbare verlichting	Duurzaamheid	Beleids- en beheer-plan openbare verlichting	2023-2032
Groen	Wonen en voorzieningen	Beheerplan groen	2022-2031
Civiele kunstwerken	Wonen en voorzieningen	Beheerplan groen	2022-2031
Speelterreinen	Wonen en voorzieningen	Beheerplan speelterreinen	2022-2031
Speelterreinen	Wonen en voorzieningen	Beleidsplan speelvoorzieningen	2021- geen einddatum
Gebouwen	Diverse	Beheerplan Gebouwen	2013-2020

Wegen

Het Beheerplan wegen 2023-2032 is op 9 februari 2023 vastgesteld. De gemeente Sluis streeft het wegbeheer uit te voeren waarbij onderhoudsniveau C als ondergrens wordt gehanteerd. In de praktijk betekent dit dat achterstallig onderhoud (kwaliteitsniveau D) zoveel mogelijk wordt voorkomen en kwaliteitsniveau C (laag) zoveel mogelijk wordt beperkt. Achterstallig onderhoud heeft namelijk een verhoogd risico op de veiligheid van de weggebruikers en op kapitaalvernietiging.
Ieder jaar wordt er een inspectie verricht van het gehele wegenareaal, zodat tijdig kan worden bijgestuurd indien er andere of meerdere schadebeelden worden geconstateerd dan op voorhand

werd verwacht. Op basis van deze inspectie wordt met het beheerprogramma Obsurv van Sweco een basisplanning gemaakt voor de komende jaren. De basisplanning wordt gebruikt om een jaarlijkse uitvoeringsplanning op te stellen. Bij het opstellen wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de plannen voor riolering, groen, kabels en leiding voor een effectieve en efficiënte inzet van de middelen.

Kengetallen:	
Asfaltverharding	628.803 m²
Elementenverharding	1.201.325 m²
Overig (betonverharding, half verharding)	80.618 m²

Rioleringen

Vanaf 1 maart 1993 is de Wet milieubeheer van kracht. Deze wet verplicht gemeenten om een gemeentelijk rioleringsplan vast te stellen. Daarnaast is vanaf 1 januari 2008 de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken van kracht. Deze wet beschrijft de mogelijkheden voor financiering van de verbrede zorgplicht van de gemeente voor de afvoer van hemelwater en grondwater, die in de Wet op de waterhuishouding is vastgelegd.

GRP

Door uw raad is eind juni 2019 het verbreed Gemeentelijk rioleringsplan 2020-2024 (vGRP) vastgesteld. In dit vGRP is vastgelegd op welke wijze door de gemeente Sluis invulling wordt gegeven aan de nieuwe zorgplichten op gebied van vuilwater, hemelwater en grondwater en hoe deze zorgplichten worden gefinancierd. In de loop van 2024 moet de gemeenteraad een nieuw vGRP voor de periode 2025-2029 vaststellen. Momenteel bekijken we wat we in deze planperiode moeten opnemen.

In 2018 is een basis rioleringsplan (BRP) opgesteld en zijn de kwetsbare wateroverlast locaties in beeld gebracht. Klimaatbuien lijken steeds heviger te worden. Telkens wanneer wateroverlast ontstaat doen we een analyse naar de oorzaak en bekijken we welke maatregelen we moeten nemen.

In 2024 staan de volgende vervangings- en verbeteringsmaatregelen op het programma:

Riool Turkeijeweg Waterlandkerkje; Riool en duiker Schoondijke Landbouwstraat; Afkoppelen regenwater door aanleg nieuw hemelwaterriool Hoofdplaat omgeving Westlangeweg – Molenweg – Mr. Willem Schorerstraat; Breskens aanpassen overstort Langeweg – Wulpenlaan.

Omdat we integraal met de nutsbedrijven samen werken is er ongeveer een voorbereidingstijd van twee jaar benodigd voordat rioolwerken in uitvoering komen. Daarom hebben we de uitvoeringsplanning in het huidige vGRP moeten bijstellen. De volgende projecten voor vervanging en verbetering worden in 2024 voorbereid: Afkoppelen regenwater door aanleg hemelwaterriool en vervangen huidig stelsel omgeving Pr. Mauritsstraat Retranchement; omgeving Kloosterstraat Zilversmidstraat Sluis; Burgemeester Callenfelsstraat Oostburg. Boulevard de Wielingen Cadzand-Bad (indien bouwwerkzaamheden voltooid) Vervangen van riool Eede Rijksweg

Ieder jaar wordt 1/8e deel van de vrijvervalriolering gereinigd en 1/16^{e} deel van het rioolstelsel geïnspecteerd. De Zeeuws-Vlaamse gemeenten hebben een gezamenlijk bestek aanbesteed voor de periode 2022 t/m 2025. In 2024 staat de kern Breskens op het programma.

De inspectiegegevens worden vastgelegd in het beheerprogramma RioGL/Obsurv. De inspecties worden beoordeeld. Uit de beoordeling vloeit een kleinschalig onderhoudsprogramma voort voor verbetering van doorstroming, zoals verwijderen boomwortels, doorgestoken inlaten, breuk en lekkage. De beoordeling vormt verder de basis voor het opstellen van een vervangingsplan op lange termijn. Waar mogelijk wordt gezocht naar locaties voor afkoppelen en afvoer van regenwater naar oppervlaktewater en rioolrenovatie.

Klimaatadaptatie

Zowel op gemeentelijk als provinciaal niveau wordt er gewerkt aan een strategie om uiterlijk 2050 te komen tot een klimaat-robuuste inrichting. Op provinciaal niveau wordt de vastgestelde Klimaatadaptatie Strategie Zeeland (KaSZ) volgens een uitvoeringsagenda uitgewerkt. In de regionale strategie klimaatadaptatie werken we samen met Hulst en Terneuzen uit. In 2024 streven we labels te koppelen aan de thema's hitte, droogte, wateroverlast.

SAZ+

In Zeeland is er een samenwerkingsverband SAZ+: Samenwerking afvalwaterketen Zeeland. Het samenwerkingsverband wordt gevormd door de 13 gemeenten, waterschap Scheldestromen en Evides. SAZ+ heeft als doel gezamenlijk na te denken over klimaat, water en rioleringsvraagstukken en ontwikkelingen die op ons afkomen zoals klimaat en stedelijke wateropgaven, invoering Omgevingsplan, energietransitie en duurzaamheid. Integraal wordt kennis gedeeld en daar waar mogelijk samengewerkt om van elkaar te leren en kosten te besparen. Gemeente Sluis is vertegenwoordigd in werkgroepen o.a. in project Riobase in samenwerking met Hogeschool Zeeland om met risico gestuurd beheer en analyse van inspectiedata te bepalen waar de prioriteiten liggen voor de rioolvervangingsopgave.

In 2020 is het bestuursakkoord verlengd en een strategienota vastgesteld voor de periode 2020-2030 waarin het beleid is uitgestippeld.

Kengetallen:	
Vrijverval rioolleiding (hoofdriool)	260 km
Aansluitleidingen vrijverval	24 km
Riool persleiding gemalen	30 km
Drukriool persleiding	107 km
Installatie Behandeling Afvalwater (IBA)	65 st.
Gemalen (druk riolering)	503 st.
Gemalen (hoofdriolering)	74 st.
Kolken	11.500 st.
Pompen	655 st.
Randvoorzieningen (bergbezinkbassins)	2 st

Bermsloten en beschoeiingen

In het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) zijn onderhoudsposten opgenomen voor het gemeentelijk watersysteem bestaande uit sloten, vijvers, oppervlaktewater en poelen.

Jaarlijks worden onderhoudswerkzaamheden aan ons watersysteem uitgevoerd. Dit bestaat onder meer uit maaiwerk, vervangen van oeverbescherming en het reinigen van randvoorzieningen zoals olieafscheiders en facetfilters. Op kritische uitstroomlocaties doen we een extra maaiwerkronde in de zomerperiode om uitstroming van water niet te belemmeren.

Kengetallen:	
Oppervlaktewater	11 ha
Oever	43 km

Openbare verlichting

Het beleids- en beheerplan openbare verlichting 2023-2032 is op 9 februari 2023 vastgesteld. De missie in het nieuwe plan is om tot een duurzaam areaal openbare verlichting te komen, met als doel het bieden van een veilige omgeving voor de burger voor de lange termijn, tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. De visie is vooral gericht op 'niet verlichten, tenzij…'. Daarbij sluit de gemeente aan op de wettelijke regelgeving, geldende normen en richtlijnen. Ook is de visie gericht op 'aantrekkelijk en doelmatig'. Door standaardisering worden onderhoudskosten beperkt. De gemeente gaat door met verdere verlaging van het energieverbruik van de openbare verlichting en onderschrijft de doelstellingen "Slim Energiemanagement" en "Energiezuinig van het Klimaatakkoord. De doelstelling "50% Energiebesparing in 2030" wordt ruimschoots behaald.

Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting wordt door 11 Zeeuwse gemeenten, waterschap Scheldestromen, provincie Zeeland en havenbedrijf North Sea Port gezamenlijk aanbesteed.

Kengetallen:	
Lichtmasten	6.278
Conventionele Armaturen	3.640
Conventionele Lampen	4.026
LED armaturen	2.836
Abri's gemeente Sluis	21 st.
Abri's Clear Channel	9 st.

Groenvoorzieningen

In het Groenbeheerplan 2022-2031 is het onderhoudsniveau van het openbaar groen en de begraafplaatsen vastgelegd. De gemeente Sluis onderhoudt het groen op kwaliteitsniveau B. Dit is het basisniveau waarbij het groen netjes en eenduidig onderhouden wordt, maar er hier en daar geringe mate van onkruidgroei en zwerfvuil geaccepteerd wordt. Het werk wordt deels door eigen personeel en deels door inhuur Dethon en aannemers uitgevoerd. Voor het groenbeheer wordt gebruik gemaakt van het beheerprogramma Obsurv.

De raming voor het onderhoud van het groen in de begroting is gebaseerd op het vastgestelde Groenbeheerplan 2022-2031 en fluctueert met de aanvullingen van het groen areaal(renovatie/klimaatadaptatie) of de verkoop van snippergroen. Voor renovatie projecten wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de plannen voor riolering, wegen, kabels en leiding voor een effectieve en efficiënte inzet van de middelen.

Kengetallen:	
Bomen	14.503 st.
Straatmeubilair (excl strandreinigingsbestek)	1.810 st.
Hagen	30.765 m
Blokhagen	27.426 m²
Bosplantsoen	344,313 m²
Bos	82.582 m²
Grassen	1.736.917 m²
Sierheesters/vaste planten	102.767 m²
Rozen	1.366 m²
Half verhardingen	90.169 m²
Zwartegrond(incl begraafplaatsen)	18.225 m²
Waterpartijen/vijvers	13 st

Civiele kunstwerken/bruggen

Op basis van inspecties wordt een meerjarenonderhoudsplanning opgesteld en jaarlijks geactualiseerd. De laatste jaarlijkse onderhoudsinspectie vond plaats in 2023. Daaruit voortvloeiend worden ook de benodigde herstel- en onderhoudsmaatregelen uitgevoerd en worden tevens alle objecten gereinigd.

De raming in de (meerjaren) begroting is gebaseerd op het Beheerplan 2021-2031, aangevuld met de areaaluitbreiding van de afgelopen jaren.

Kengetallen:	
Bruggen	30 st.
Trappen	34 st.
Banken	1 st.
Vlonders/looplijn	22 st.
Strandovergangen	3 st
Tunnel	1 st

Speelterreinen

In 2021 is er een nieuw beleidsplan Speelvoorzieningen vastgesteld. Met deze nieuwe uitgangspunten en in het kader van de zorgplicht voor de openbare ruimte is er (in 2022) voor de vervanging van speelwerktuigen en ondergronden van speelterreintjes een onderhoudsbeheerplan opgesteld voor de periode 2022-2031. De jaarlijkse kosten voor groot onderhoud worden in het investeringsplan (geplande vervangingen) opgenomen. Het kwaliteitsniveau van de speeltoestellen is vastgelegd in de landelijke wetgeving, namelijk het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS). Om te

voldoen aan de wettelijke verplichting voor de veiligheid vindt ieder jaar een grote technische inspectie plaats. Daarnaast vindt iedere zes weken een visuele inspectie plaats. Deze 6-wekelijkse inspectie wordt uitgevoerd door onze buitendienstmedewerkers. De resultaten van deze inspecties worden vastgelegd in een logboek. Voortvloeiende werkzaamheden uit deze inspecties worden direct door eigen dienst of leverancier uitgevoerd. Voor 2024 hebben wij in de kernen Groede, IJzendijke, Nieuwvliet, Retranchement en Zuidzande een aantal toestellen op staan om te vervangen.

Kengetallen:	
Speelterreinen (incl Groede Podium)	66
Speeltoestellen	397

Gebouwen

De ramingen in deze begroting zijn vooralsnog gebaseerd op een voormalig beheerplan.
Voor de gemeentelijke gebouwen worden voorbereidingen getroffen voor een gezonde basis voor een goed en efficiënt gebouwenbeheer. Er is een klantvriendelijk beheerprogramma aangeschaft. Alle ingrediënten worden verzameld om te komen tot een duurzaam meer jaren onderhoudsplan (DMJOP) voor de jaren 2024 t/m 2028. In 2024 wordt dit DMJOP vastgesteld waarin rekening gehouden wordt met onderhoud, vervangingsinvesteringen, verduurzaming, energiescans, toegankelijkheid en wettelijke verplichtingen.

Kengetallen:	
Gebouwen	110

Paragraaf Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbonden heeft. Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) geeft als definitie: een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publieke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Een financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Een verbonden partij komt tot stand wanneer er een publiek belang is bij de uitvoering van een taak die de gemeente niet perse zelf hoeft uit te voeren en andere instrumenten zoals bijvoorbeeld inkoop of subsidie niet toereikend zijn. Het heeft in dat geval een meerwaarde om een zelfstandige organisatievorm te kiezen die het beste past bij de uitvoering. De gemeente Sluis blijft wel de eindverantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De gemeente Sluis heeft met veel instanties een relatie, het is niet de bedoeling om over elk van hen in dit kader te rapporteren. Het criterium dat wordt gehanteerd is de combinatie van een aanmerkelijk financieel en bestuurlijk belang. Hierna wordt ingegaan op de belangrijkste verbonden partijen.

Overzicht verbonden partijen

De verbonden partijen zijn onderverdeeld in:

- publiekrechtelijke organisaties;
- vertegenwoordiging in vennootschappen/stichtingen en verenigingen.

Deelname in publiekrechtelijke rechtspersonen (WGR)	Vertegenwoordiging in vennootschappen (BV/NV)/ Stichtingen en Verenigingen
1. Veiligheidsregio Zeeland	7. Dethon
2. Sabewa Zeeland	8. ZEH N.V.
3. Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)	9. NV Economische Impuls Zeeland
4. Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland	10. Holding Zeeuwse Visveiling B.V.
5. SWV Collectief Vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen	11. GBE Aqua B.V.
6. Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Zeeland	12. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
	13. Vereniging van Nederlandse Gemeenten
	14. Vereniging Zeeuwse Gemeenten

Veiligheidsregio Zeeland

Verband		
	Naam	Veiligheidsregio Zeeland
	Website	www.vrzeeland.nl
	Vestigingsplaats	Middelburg
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	De VRZ heeft doelstellingen en prioriteiten vastgelegd in haar meerjarenbeleidsplan 2022-2025.
		Dit beleidsplan is tot stand gekomen met medewerking van de medewerkers VRZ, bestuurders, gemeenteraadsleden en onze netwerkpartners.
		In het Beleidsplan heeft het Algemeen Bestuur zes risico's benoemd die een hoge prioriteit hebben:
		Transport gerelateerde risico's, Pandemie, Externe risico's, Natuurrisico's, Nucleaire risico's en Ontwrichtingsrisico's. Verder zijn een viertal speerpunten benoemd, zie "Ontwikkelingen" hieronder.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Middelburg, Vlissingen, Goes, Terneuzen, Schouwen-Duiveland, Tholen, Noord-Beveland, Borsele, Reimerswaal, Hulst, Kapelle en Tholen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur
	Portefeuillehouder	Burgemeester mr. M.M.D. Vermue
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie)	€ 43.704.110
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2024)	€ 2.823.489
	Eigen Vermogen (raming 2024)	€ 675.986
	Vreemd Vermogen (raming 2024)	€ 28.105.348
	Bedrijfsresultaat (raming 2024)	€ 0
Ontwikkelingen		
De programmabegroting 2024 is opgesteld in lijn met het meerjarenbeleidsplan 2022-2025. In de begroting is een programma 'Toekomstbestendige brandweerzorg' en een programma 'Voorbereide crisisorganisatie' opgenomen. In het meerjarenbeleidsplan is een start gemaakt met een visie op de Brandweerzorg naar de toekomst. Dat is noodzakelijk door meerdere (complexe) ontwikkelingen vanuit nieuwe wetgeving, landelijk beleid, etc. In de begroting 2024 zijn een aantal speerpunten benoemd: 1) brandveiligheid, 2) incidentbestrijding, 3) leren en ontwikkelen, 4) informatiemanagement en bedrijfsvoering. Tevens is per speerpunt benoemd wat men hiermee wil bereiken.		

Sabewa Zeeland

Verband		
	Naam	Sabewa Zeeland
	Website	www.sabewazeeland.nl
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Het beogen dat de werkzaamheden op een zodanige schaal worden georganiseerd dat hierdoor minder sprake is van kwetsbaarheid, dat de kwaliteit gehandhaafd of mogelijk verbeterd wordt en efficiëncyvoordeel wordt behaald.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Reimerswaal, Terneuzen, Tholen en Waterschap Scheldestromen
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting en wethouder M. van Oostenbrugge-Bertou (waarnemend)
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie)	€ 7.475.503
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2024)	€ 799.885
	Eigen Vermogen (raming 2024)	€ 0
	Vreemd Vermogen (raming 2024)	€ 7.732.000
	Bedrijfsresultaat (raming 2024)	€ 0
Ontwikkelingen		
Uit het visiedocument 2023-2027 blijkt dat de jaren 2023-2024 in het teken staan van het op orde brengen van de basis. De begroting 2024 houdt rekening met de structurele doorwerkingen van de begrotingswijziging 2023 en zaken als robotisering, automatisering, kwaliteitszorg en het neerzetten van een duidelijke organisatiestructuur. De begroting 2024 voldoet aan de VZG-richtlijn.		

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Verband		
	Naam	Openbaar lichaam afvalstoffenverwijdering Zeeland (O.L.A.Z.)
	Website	www.olazzeeland.nl
	Vestigingsplaats	Kapelle
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Het doel van O.L.A.Z. is de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van afvalstoffenverwijdering en - verwerking.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder Liefting
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie)	€ 22.966.147
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2024)	€ 1.446.541
	Eigen Vermogen (raming 2024)	€ 551.638
	Vreemd Vermogen (raming 2024)	€ 14.486.699
	Bedrijfsresultaat (raming 2024)	€ 0

Ontwikkelingen

Afvalstoffenverwijdering en – verwerking.
De transport- en verwerkingskosten voor restafval en groente-, fruit- en tuinafval zijn in 2023 gestegen. Daarmee is rekening gehouden in de begroting 2024.

Milieustraten
O.L.A.Z. signaleert in haar begroting 2024 de laatste jaren een daling van de kosten van de milieustraten. Dat betekent een lagere kostenbegroting en dus een lagere bijdrage van de gemeenten voor de gemeenten. Maar O.L.A.Z. verwacht ook voor de komende jaren een toename van de investeringen. Die investeringen zijn de benodigde aanpassingen op de milieustraten. Daarom zijn de geraamde kosten voor de milieustraten in de begroting 2024 op het niveau van de begroting 2023 gehouden. Op deze wijze wordt in de begroting 2024 een structurele stelpost van € 874.000 gecreëerd die ingezet kan worden voor de verwachte toekomstige toename van de kapitaallasten. Hiermee tracht O.L.A.Z. te voorkomen dat de gemeentelijke bijdragen in de komende jaren sterk(er) moeten stijgen.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland

Verband		
	Naam	Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland
	Website	www.rud-zeeland.nl
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Samen werken aan een schone en veilige werk- en leefomgeving door middel van klantvriendelijk, professioneel, doelmatig en conform vastgestelde kwaliteitseisen en dienstverleningsnormen.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen, de provincie Zeeland. Onder voorbehoud van goedkeuring van het AB, treedt per 1 januari 2024 waterschap Scheldestromen uit de gemeenschappelijke regeling.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder Liefting
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie)	€ 13.394.000
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2024)	€ 890.400
	Eigen Vermogen (raming 2024)	€ 840.000
	Vreemd Vermogen (raming 2024)	€ 1.000.000
	Bedrijfsresultaat (raming 2024)	€ 0

Ontwikkelingen

De voorliggende begroting is een beleidsarme begroting waarin alleen die zaken zijn opgenomen, waarover al een besluit is genomen. Er komen echter grote ontwikkelingen aan met grote financiële impact voor de komende jaren. Hierover dient eerst inhoudelijke besluitvorming plaats te vinden. Het gaat onder andere om:

- Meerjarenprogramma RUD Zeeland als nadere uitwerking van het ‘Rapport robuuste milieutaken Zeeland’ dat TwynstraGudde / SPPS in opdracht van de provincie Zeeland heeft opgesteld
- Verkennend onderzoek samenwerking GGD, VRZ en RUD Zeeland
- Huisvestingsvisie en PIOFAC-taken
- Landelijke Interbestuurlijke programma versterking stelsel Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) als opvolging van de aanbevelingen uit het rapport “Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur” van de commissie Van Aartsen. De commissie Van Aartsen analyseerde het VTH-stelsel en komt tot de conclusie dat het VTH-stelsel niet goed functioneert en niet aan de oorspronkelijke bedoeling van de commissie Mans uit 2008 voldoet.

SWV Collectief Vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen

Verband		
	Naam	SWV collectief vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen
	Website	
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	De gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsverband Collectief Vraagafhankelijk Vervoer Zeeuws-Vlaanderen regelt voor de gemeenten Hulst, Sluis en Terneuzen het vervoer van WMO-gerechtigden, het leerlingenvervoer en het jeugdzorgvervoer. De gemeenschappelijke regeling is eigenaar van de Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland BV (GVC). Deze vervoerscentrale regisseert het doelgroepenvervoer in de regio Zeeland en Goeree-Overflakkee. In opdracht van de Provincie Zeeland organiseert de GVC ook het Haltetaxi-vervoer.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Hulst en Terneuzen
	Vertegenwoordiging	Dagelijks Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder Liefting
Financiële positie		
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2024) financiën	€ 1.640.568
	Eigen Vermogen (raming 2024) financiën	€ 0
	Vreemd Vermogen (raming 2024) financiën	€ 355.000
	Bedrijfsresultaat (raming 2024) financiën	0
Ontwikkelingen		
De verlengingsoptie van het contract routegebonden vervoer eindigt op 31-7-2025. Medio 2024 zal hiervoor een nieuw EU-aanbestedingstraject gestart worden. Daarnaast wordt in 2024 meer bekend over de uitvoering van het Flextaxi-vervoer wat het Haltetaxi-vervoer gaat vervangen.		

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Zeeland

Verband		
	Naam	GGD Zeeland
	Website	www.ggdzeeland.nl
	Vestigingsplaats	Goes
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Het openbaar lichaam is ingesteld met als doel behartigen van de gezamenlijke belangen van de deelnemers met bovenstaande wet- en regelgeving. Gerefereerd wordt aan de Wet publieke gezondheid, de Wet veiligheidsregio's en de Wet op de lijkbezorging.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder Liefting
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie) (niet bekend)	€ 163.159.312
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2024) financiën	€ 1.248.478
	Eigen Vermogen (raming 2024) financiën	€ 4.879.000
	Vreemd Vermogen (raming 2024) financiën	€ 23.106.000
	Bedrijfsresultaat (raming 2024) financiën	-/- € 90.000
Ontwikkelingen		

Basis op orde.
Eind 2022 hebben de Zeeuwse gemeenten de noodzakelijke middelen toegekend om te komen tot een inhoudelijk sterke en robuuste GGD Zeeland. Dit was nodig omdat we op diverse onderdelen door de ondergrens zakten. Voor 2024 betekent dit dat de focus vooral ligt bij het op orde brengen van de basis van de organisatie, zodat GGD Zeeland een robuuste en toekomstbestendige organisatie wordt. De effecten daarvan worden in 2025 zichtbaar. De resultaten en effecten worden geëvalueerd. In het derde kwartaal van dit jaar wordt een plan van aanpak voor de criteria van de evaluatie voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. Deze evaluatie wordt in het derde kwartaal van 2024 uitgevoerd door een nog te werven externe en onafhankelijke partij en wordt in december 2024 aangeboden aan het AB.

IZA/GALA
De Rijksoverheid wil met het vorig jaar gesloten Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het dit jaar gesloten Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) investeren in de (publieke) gezondheid van alle Nederlanders. De ambitie van IZA is zorg voor iedereen toegankelijk, kwalitatief goed en betaalbaar houden. De ambitie van het GALA is een gezonde generatie in 2040. Deze akkoorden hebben overlap en versterken elkaar. Gemeenten, GGD, zorgverzekeraar en zorgaanbieders werken samen om de doelen uit de akkoorden te halen. GGD treedt hierin op als kennispartner van de gemeenten:

de GGD is leverancier van data en duidt deze, de GGD kan adviseren hoe de interventies uit GALA zo effectief mogelijk kunnen worden ingezet en is bijvoorbeeld onderdeel van een ketenaanpak.

Veilig Thuis
Veilig Thuis vervult Zeeuws breed een belangrijke functie in het signaleren, aanpakken en doorbreken van huiselijk geweld en kindermishandeling. Op basis van de toenemende aantallen meldingen, adviezen en vervolgdiensten alsmede de toenemende complexiteit en multiproblematiek blijft toekomstige inzet noodzakelijk.

Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland (IJZ)
De huidige contracten voor de gezamenlijke inkoop van jeugdhulp lopen eind 2023 af. De Bestuurscommissie heeft na afstemming met de opdrachtnemers besloten gebruik te maken van de contractuele optie om de contracten met één jaar te verlengen. Het is de planning dat deelnemende gemeenten in de loop van 2023 een Regiovisie jeugdhulp aangeboden krijgen ter vaststelling in hun gemeenteraden. Na vaststelling vormt die regiovisie de basis voor een nieuwe aanbesteding van jeugdhulp waarbij de nieuwe contracten ingaan per 2025. Het jaar 2024 staat dan ook in het teken van die aanbesteding.

Dethon

Verband		
	Naam	Dethon
	Website	www.dethon.nl
	Vestigingsplaats	Terneuzen
	Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Dethon voert voor de gemeente de taken op grond van de oude Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en onderdelen van de Participatiewet uit. Via deze gemeenschappelijke regeling worden verschillende re-integratieprojecten gerealiseerd.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Hulst en Terneuzen.
	Vertegenwoordiging	Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
	Portefeuillehouder	Wethouder Liefting
Financiële positie		
	Totale begroting (exploitatie)	€ 13.200.000
	Bijdrage gemeente Sluis (raming 2024) financiën	€ 508.925
	Eigen Vermogen (raming 2024) financiën	€ 1.486.733
	Vreemd Vermogen (raming 2024) financiën	€ 12.531.268
	Bedrijfsresultaat (raming 2024) financiën	€ 0
Ontwikkelingen		

De begroting 2024 van Dethon is gebaseerd op de uitgangspunten van het transformatieplan. Hierin zijn in 2023 voorzichtige stappen gezet, waaronder de verkoop van het VOC en personeelsontwikkelingen. De transformatie wordt uitgewerkt in een koersplan. Dit plan wordt een verdere doorontwikkeling van de lijn die door Dethon en de deelnemende gemeenten is uitgezet.

ZEH N.V.

Verband	
Naam	ZEH NV
Website	www.zeh.nl
Vestigingsplaats	Middelburg
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Inhoud	
Doelstelling en Visie	ZEH N.V. richt zich op productie, handel en levering van energieproducten en -diensten op de zakelijke markt.
Bestuurlijke relatie	
Deelnemers	Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland. Gemeenten: Sluis, Terneuzen, Hulst, Vlissingen, Middelburg, Veere, Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Noord-Beveland, Tholen, Schouwen-Duiveland, Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakkee.
Vertegenwoordiging	Algemene vergadering aandeelhouders
Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting en wethouder M. van Oostenbrugge-Bertou (waarnemend)
Financiële positie	
Totale begroting (exploitatie)	N.V.T.
Dividend Gemeente Sluis (raming 2024)	€ 5.070.500
Eigen Vermogen 01-01-2022	€ 1.650.909.000
Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 1.589.501.000
Vreemd Vermogen 01-01-2022	€ 1.229.012.000
Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 1.549.493.000
Bedrijfsresultaat (2022)	182.202.000
Ontwikkelingen	

Ontwikkelingen

ZEH N.V./voorheen PZEM, heeft de commerciële activiteiten verkocht. De commerciële activiteiten gingen gepaard met risico's die niet aansloten bij een publiek aandeelhouderschap. De verkoop van deze activiteiten aan EPH heeft begin 2023 plaatsgevonden. De handelsnaam PZEM is meegegaan met deze activiteiten. Het overgebleven deel is verder gegaan onder de naam ZEH (Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij). ZEH N.V. heeft 70% van de aandelen in N.V. EPZ, 50% van de aandelen in BMC Moerdijk (biomassacentrale), de PPA Gemini, de belangen in Set Fund I en Set Fund II en 50% van de aandelen in NPG Willebroek N.V. (zonnepark in België).

Dividend

De gemeente Sluis heeft 3,253% van de aandelen van ZEH N.V. Voor 2024 is er een dividendprognose van ca. € 500.000.000. Gezien de fluctuaties in de energiemarkt zijn er hierover de nodige onzekerheden. Pas bij het dividendbesluit in juni/juli 2024 wordt het definitieve bedrag bekend. In onze begroting beperken we de raming tot een bedrag van € 5.070.500. Dit is tevens het bedrag van de laatste kapitaalstorting aan GBE Aqua (zie ook investeringsplan, bijlage 1 in deze begroting). Na de laatste kapitaalstorting wordt het dividend van ZEH vrij besteedbaar.

Aandeelhoudersstrategie
Eind 2023 zal de nieuwe aandeelhoudersstrategie ZEH worden vastgesteld. Het doel van het formuleren van een aandeelhoudersstrategie voor de Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij N.V. (ZEH of de Onderneming) is om op basis van de publieke belangen van de aandeelhouders periodiek te beoordelen in hoeverre de activiteiten van ZEH hieraan bijdragen en of voortzetting, wijziging of beëindiging van aandeelhouderschap opportuun is.
De aandeelhoudersstrategie voor ZEH wordt geactualiseerd om aan te sluiten op het veranderde karakter van het bedrijf ZEH, de ordening van de elektriciteitsmarkt, de laatste ontwikkelingen in de (inter)nationale elektriciteitsmarkt en de publieke waarden/publiek aandeelhouderschap.
Via plenaire sessies zullen de gemeenteraden hierin worden betrokken.

NV Economische Impuls Zeeland

Verband		
	Naam	NV Economische Impuls Zeeland
	Website	www.impulszeeland.nl
	Vestigingsplaats	Middelburg
	Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	NV Economische Impuls Zeeland (Impuls) werkt samen met ondernemers aan een innovatief en economisch gezond Zeeland. Dit doen ze onder andere door ondernemers hulp te bieden bij het vestigen van bedrijven en door verschillende projecten te ondersteunen.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Gemeente Borsele, gemeente Goes, gemeente Hulst, gemeente Kapelle, gemeente Middelburg, gemeente Noord-Beveland, gemeente Reimerswaal, gemeente Schouwen-Duiveland, gemeente Sluis, gemeente Terneuzen, gemeente Tholen, gemeente Veere, gemeente Vlissingen, Provincie Zeeland en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
	Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
	Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting en wethouder M. van Oostenbrugge-Bertou (waarnemend)
Financiële positie		
	Totale baten (exploitatie 2022)	€ 6.019.516
	Bijdrage Gem. Sluis 2022 (23.136 inw (per 31-12-2021) à € 1,06	€ 24.524
	Eigen Vermogen 01-01-2022	€ 8.158.791
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 9.974.029

Vreemd Vermogen 01-01-2022	€ 3.411.880
Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 3.650.522
Bedrijfsresultaat (2022)	-/- € 6.092

Ontwikkelingen

In 2020 is vanuit het compensatiepakket Wind in de Zeilen een bijdrage van in totaal € 20 mln overeengekomen, welke toekomt aan de fondsen InnoGo! En Zeeuws Participatiefonds. Deze middelen zijn voor o.a. financieren van toekomstige spin-offs uit het nog te vormen Delta Kenniscentrum en voor het aantrekken en financieren van nieuwe of bestaande kennisintensieve bedrijven in Zeeland. In 2021 is dit geformaliseerd. Verder wordt continue gezocht naar middelen om de in eigen beheer zijnde fondsenomvang verder te vergroten. In 2022 heeft dat o.a. geleid tot een extra storting van De Zeeuwse Verzekeringen in het Zeeuws Participatiefonds 2 van € 100.000,--. Verder werkt men continue aan het vergroten van het netwerk van ondernemers, andere financiers en overige relevante partijen.

Holding Zeeuwse Visveiling B.V.

Verband	
Naam	Holding Zeeuwse Visveiling B.V.
Website	www.zeeuwsevisveilingen.nl
Vestigingsplaats	Vlissingen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Inhoud	
Doelstelling en Visie	Per 1 januari 2005 is de Zeeuwse Visveiling B.V. opgericht. Deze Holding bezit de aandelen van de Zeeuwse Visveiling Breskens NV en de aandelen van de Zeeuwse Visveiling Vlissingen BV, die hierdoor per dezelfde datum zij gefuseerd. Doel van de fusie was het neerzetten van een sterke visveilingorganisatie in Zeeland om de marktpositie te versterken, de kosten te reduceren, de service aan de vissers en vishandel te continueren en beter op toekomstige ontwikkelingen in te spelen. De gemeenten Sluis en Vlissingen bezitten aandelen in de Holding Zeeuwse Visveiling BV. De verhouding is hierbij 35:65. In september 2023 werd bekend dat de aandeelhouders de aandelen willen verkopen.
Bestuurlijke relatie	
Deelnemers	Naast de gemeente Sluis, de gemeente Vlissingen.
Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting en wethouder M. van Oostenbrugge-Bertou (waarnemend)
Financiële positie	
Totale begroting (exploitatie)	N.V.T.

Bijdrage Gemeente Sluis	Mogelijk verlies van de veiling te Breskens komt voor rekening van de gemeente Sluis als reserve van de Visveilig niet toereikend is. De gemeente Sluis is niet verantwoordelijk voor het verlies van de Visveiling Vlissingen BV.
Eigen Vermogen 01-01-2021	€ 5.176.000
Eigen Vermogen 31-12-2021	€ 5.020.000
Vreemd Vermogen 01-01-2021	€ 94.000
Vreemd Vermogen 31-12-2021	€ 112.000
Bedrijfsresultaat (2021)	-/- € 244.000

Ontwikkelingen

Verkoop aandelen
De Holding Zeeuwse Visveiling (verder: HZV) bestond tot twee jaar geleden nog uit twee locaties, Breskens en Vlissingen. De aandeelhouders onderkennen dat het exploiteren van een visveiling geen overheidstaak (meer) is. De locatie Breskens is gesloten, maar de aandeelhouders willen wel graag een locatie in Zeeland behouden, vandaar dat de aandelen zouden worden verkocht aan Visveilingen Urk (aangezien Urk beloofde de locatie in Vlissingen open te houden). Echter, United Fish Auctions (UFA), in handen van de gemeenten Den Haag en Goeree-Overflakkee, had ook een bod gedaan. Zij voelden zich buiten spel gezet en spanden een kort geding aan om de verkoop tegen te houden.

Uitspraak kort geding
Uitspraak in het kort geding was op 17 oktober 2023. De rechter heeft beslist dat de verkoop aan Urk vooralsnog niet doorgaat en de aandeelhouders van HZV een nieuwe selectieprocedure moeten starten waarbij geïnteresseerde kopers zich kunnen melden.

GBE Aqua B.V

Verband	
Naam	Gemeenschappelijk Bezit Evides Aqua B.V. (afgekort GBE Aqua B.V.)
Website	
Vestigingsplaats	Middelburg
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Inhoud	
Doelstelling en Visie	De vennootschap heeft ten doel het houden en beheren van aandelen in Evides (50%). De andere 50% van de aandelen van Evides zijn in handen van GBE (Gemeenschappelijk bezit Evides).
Bestuurlijke relatie	
Deelnemers	Provincie Zeeland, De Zeeuwse gemeenten, gemeente Goeree-Overflakkee, gemeente Woensdrecht en gemeente Bergen op Zoom.
Vertegenwoordiging	Algemene vergadering van Aandeelhouders
Portefeuillehouder	wethouder C.L. Liefting en wethouder M. van Oostenbrugge-Bertou (waarnemend)

Financiële positie	
Totale baten (exploitatie 2022), resultaat deelnemingen	€ 24.605.240
Dividend 2022 Evides (+ slotdividend 2021 Evides) voor gemeente Sluis	€ 344.818
Eigen Vermogen 01-01-2022	--
Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 30.452.671
Vreemd Vermogen 01-01-2022	--
Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 263.705.830
Bedrijfsresultaat (2022)	€ 25.167.706
Ontwikkelingen	
Op basis van het goedgekeurde ondernemingsplan 2023 verwacht Evides in 2023 een dividend van in totaal € 21,0 miljoen (2022: € 21,2 miljoen) uit te keren. Het aandeel van GBEA zal dan € 10,5 miljoen bedragen. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de ontwikkelingen bij ZEH N.V.	

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Verband	
Naam	N.V. Bank Nederlandse gemeenten
Website	www.bng.nl
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Bestuurlijke relatie	
Deelnemers	Nederlandse gemeenten
Vertegenwoordiging	Aandeelhouder
Portefeuillehouder	Wethouder C.L. Liefting en wethouder M. van Oostenbrugge-Bertou (waarnemend)
Financiële positie	
Dividenduitkering gem. Sluis (2022)	€ 25.350
Eigen Vermogen 01-01-2022	€ 5.062.000.000
Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 4.615.000.000
Vreemd Vermogen 01-01-2022	€ 143.995.000.000
Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 107.459.000.000
Bedrijfsresultaat (2022)	€ 300.000.000

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Verband		
	Naam	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
	Website	www.vng.nl
	Vestigingsplaats	Den Haag
	Rechtsvorm	Vereniging
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	1. De Vereniging heeft ten doel haar leden collectief en individueel bij te staan bij de vervulling van hun bestuurstaken. 2. De Vereniging heeft voorts tot doel voor de leden of groepen van leden afspraken te maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector. 3. De Vereniging heeft tevens ten doel het behartigen van de belangen van haar leden welke samenhangen met de door hen uitgevoerde bestuurs- en beheerstaken alsook de met deze taken samenhangende: a. voorwaarden, tarieven en prijzen voor (onder andere energie gerelateerde) producten en diensten, alsmede; b. de overige aan het gebruik van hierboven genoemde producten gerelateerde kosten en voorwaarden.
Bestuurlijke relatie		
	Deelnemers	Naast Sluis: Alle Nederlandse gemeenten.
	Vertegenwoordiging	Lidmaatschap en stemrecht.
	Portefeuillehouder	Burgemeester mr. M.M.D. Vermue
Financiële positie		
	Totale baten 2022	€ 181.458.000
	Contributie	€ 46.265
	Eigen Vermogen 01-01-2022	€ 63.912.000
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 51.704.000
	Vreemd Vermogen 01-01-2022	€ 115.952.000
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 112.794.000
	Bedrijfsresultaat (2022)	-/- € 4.219.000

Vereniging Zeeuwse Gemeenten

Verband		
	Naam	Vereniging Zeeuwse gemeenten
	Website	www.vng.nl/vzg
	Vestigingsplaats	Vlissingen
	Rechtsvorm	Vereniging
Inhoud		
	Doelstelling en Visie	Het behartigen van belangen die aan haar leden gemeenschappelijk eigen zijn.
	Deelnemers	Naast Sluis: de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Terneuzen, Tholen, Veere en Vlissingen.
Bestuurlijke relatie		
	Vertegenwoordiging	Voorzitter en Bestuurslid
	Portefeuillehouder	Burgemeester mr. M.M.D. Vermue
Financiële positie		
	Totale baten (exploitatie 2022)	€ 441.978
	Contr. 2022 (€ 0,48 per inwoner obv 1-1-2023, zijnde 23.141 inw.)	€ 11.108
	Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 36.170
	Vreemd Vermogen 31-12-2022	€ 163.852
	Bedrijfsresultaat 2022	€ 12.061

Paragraaf Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie van decentrale overheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Beleid en ontwikkelingen

Aantrekken geldlening
Indien de gemeente Sluis geld nodig heeft kunnen we 'kort' geld of 'lang' geld aantrekken. Op het moment dat de gemeente geld nodig heeft, wordt gekeken naar de op dat moment geldende marktomstandigheden.

- De kasgeldlimiet is het maximumbedrag aan leningen en kredieten dat de gemeente mag op nemen;
- Zolang de rente van kort geld lager is dan bij lang geld worden alleen kasgeldleningen afgesloten;
- Omzetten van kort geld naar lang geld bij:
    - overschrijding kasgeldlimiet;
    - zodra kort geld duurder wordt dan lang geld.
- Langlopende geldleningen worden in principe voor 25 jaar aangegaan;
- Bij een gunstig rentepercentage wordt gekeken of een langere looptijd gewenst is;
- Bij het aangaan van een nieuwe lening worden bij verschillende partijen offertes opgevraagd;
- De gemeente Sluis heeft geen geldlening met tussentijdse rentewijzigingen;
- De gemeente Sluis voldoet aan de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Begrotingstotaal	101.709	98.297	99.207	100.470
Toegestane kasgeldlimiet (8,5%)	8.645	8.355	8.433	8.540

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Begrotingstotaal	101.709	98.297	99.207	100.470
Renterisiconorm 20% (van begrotingstotaal)	20.342	19.659	19.841	20.094
Aflossingen vaste schuld	4.995	4.584	4.642	4.792
Ruimte onder de renterisiconorm	15.347	15.075	15.199	15.302

Financieringsbehoefte en leningenportefeuille

Als gemeente Sluis maken we onder de huidige omstandigheden zoveel mogelijk gebruik van 'kort' geld aangezien dit voordeliger is dan 'lang' geld. Volgens de prognose zal de kasgeldlimiet in het eerste kwartaal 2024 en tweede kwartaal 2024 worden overschreden. Het is de verwachting dat daarmee in het 2e kwartaal 2024 een vaste geldlening aangetrokken dient te worden. Ervan uitgaande dat de rente van kort geld voordeliger is dan de rente van lang geld, zal een vaste geldlening worden aangetrokken

ter hoogte van de kasgeldlimiet. In de begroting 2024 houden we rekening met het aantrekken van een vaste geldlening van € 8,5 miljoen tegen een rentepercentage van 4%.

Veel gemeenten, zoals ook Sluis, trekken niet voor iedere investering een aparte lening aan, maar financieren het geheel van investeringen (integrale financiering). De rentelasten worden door middel van de renteomslagmethode toegerekend aan alle investeringen en maken vervolgens deel uit van de betreffende programma's. Voor 2024 bedraagt het renteomslagpercentage 1,146%. De totale rentelasten die worden toegerekend bedragen € 1.429.212.

Renteschema

			x € 1.000
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	1.498
b.	De externe rentebaten	-/- €	10
	Totaal door te rekenen externe rente	€	1.488
c.	Rente die aan grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- €	35
	Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- €	
	Saldo door te rekenen externe rente	**€**	**1.453**
d1.	Rente over eigen vermogen	€	
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	€	
	De aan taakvelden toe te rekenen rente	**€**	
e.1	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- €	1.453
e.2	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (annuiteit)	-/- €	
f.	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**	**€**	**0**

Paragraaf Bedrijfsvoering

In deze paragraaf maken we een doorkijk naar de ontwikkelingen in 2024 op het gebied van de bedrijfsvoering. Conform de richtlijnen van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) lichten we in deze paragraaf ook de overhead toe.

Organogram en formatie

In 2024 borduren we voort op uw besluitvorming bij de begroting 2023. U stemde toen in met de versterking van de organisatie langs 3 lijnen:

- Versteviging formatie voor de basistaken met 6,5 fte (tot 192,89 fte).
- Eigenstandig budget voor bemensing van de majeure en reguliere projecten.
- Spreiding van de projecten.

Deze punten zijn in 2023 geëffectueerd, waarmee de capaciteit meer in verhouding is gebracht met de wettelijke taken en de bestuurlijke ambities (uitvoering coalitieakkoord). Tevens is een meer zuiver beeld ontstaan tussen de basistaken en de projecten. Per 1 januari 2024 bedraagt de vaste formatie 192,89 fte met een personeelslast van € 17.900.000. Het organogram ziet er als volgt uit:

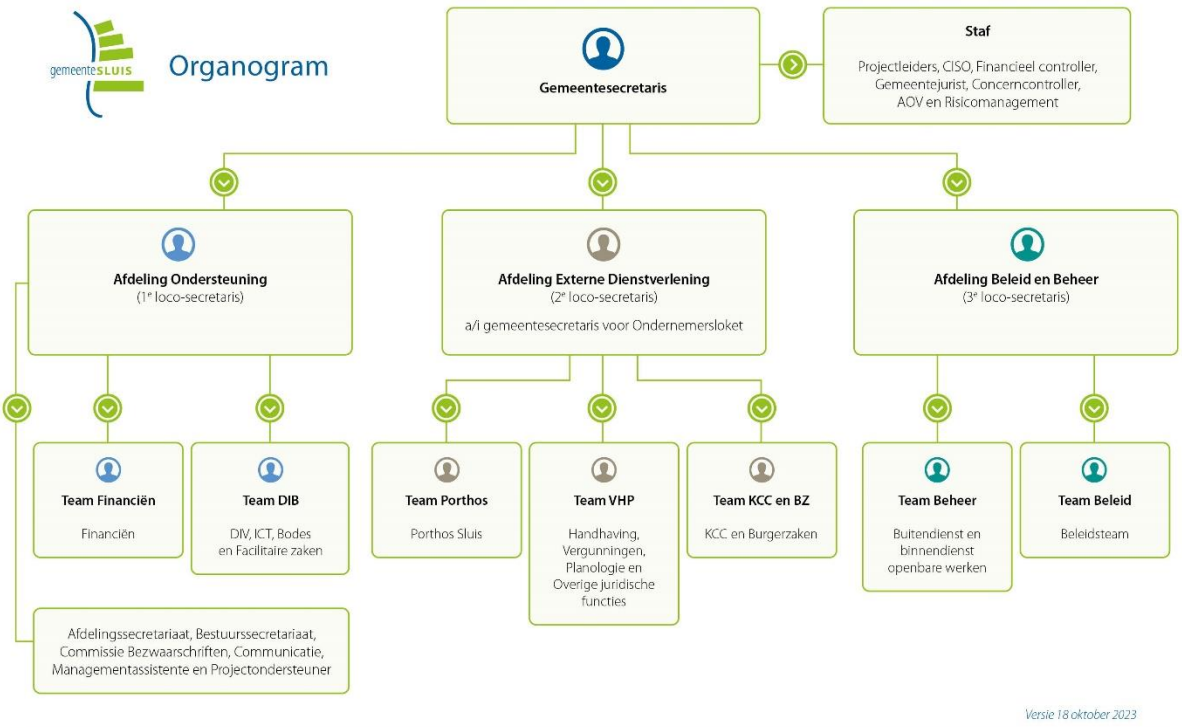

Bij de projecten wordt gewerkt met een projectkaart waarin onder andere het doel, de planning, mijlpalen, risico's staan, evenals randvoorwaarden zoals capaciteit (rollen, taken, verantwoordelijkheden) en financiën. De kaarten worden vooraf vastgesteld door ons college (majeure projecten) of ons management (reguliere projecten). Voor de sturing en beheersing van het totaal aan projecten wordt in 2024 de systematiek van portfoliomanagement ingericht.

In deze begroting is voor de majeure projecten € 495.000 opgenomen en voor de reguliere projecten € 75.000.

Naast de vaste formatie en de bemensing van projecten, is er in 2024 tijdelijke formatie voor grote, tijdelijke taken/dossiers die niet in de vaste formatie inpasbaar zijn. Voorbeelden hiervan zijn de opvang van vluchtelingen en de energietoeslag/energiearmoede. De bekostiging van deze menskracht vindt volledig plaats uit de rijksgelden die hiervoor beschikbaar zijn gesteld.

Dienstverlenend, wendbaar en toekomstbestendig

Onze organisatie werkt ook in 2024 vanuit de missie, visie en strategie die eind 2018 zijn vastgesteld. Dit na een zorgvuldig proces waarin een brede vertegenwoordiging uit de organisatie, het college, de gemeenteraad en externe belanghebbenden betrokken waren.

- *Missie*
  Onze organisatie is er voor burgers, bedrijven, bezoekers en het bestuur van de gemeente Sluis. We zijn betrokken, proactief en werken samen met partners. Professionaliteit en integraliteit staan centraal.
- *Visie*
  We denken mee met onze klanten, activeren hen, kennen hun wensen en stemmen onze dienstverlening en rol daarop af. Onze basis is op orde en wij werken integraal. We zijn een toekomstbestendige en wendbare organisatie die voortdurend investeert in kennis, vaardigheden, technologie en samenwerking met partners.
- *Kernwaarden*
  Waarden die wij uitdragen aan onze klanten zijn: Proactief, Integraal, Betrokken en Professioneel.

Bij de missie, visie en strategie hoort het organisatieontwikkelingsprogramma Sluis Opgeschut. Dit verbindt de pijlers Strategie (doelen, bedrijfsprocessen en beheersing) en Cultuur (houding, gedrag en samenwerking). Voor de uitvoering is een meerjarige planning opgesteld. In 2020, 2021 en 2022 (gedeeltelijk) werd deze planning doorkruist door corona. Prioriteit is toen gelegd bij het zo goed mogelijk continueren van onze dienstverlening. Medio 2022 is de draad terug opgepakt, en herijkt op basis van wat we in coronatijd hebben geleerd. Voorbeelden daarvan zijn een versnelde digitalisering, vernieuwde werkvormen en andere wijzen van samenwerking.

Op basis van de input uit werkoverleggen, personeelsgesprekken en het medewerkersonderzoek worden jaarlijks de focusgebieden in Sluis Opgeschut benoemd. In 2024 ligt de focus op: verdere professionalisering van projectmatig werken, werkprocessen, portfoliomanagement en strategisch informatiebeleid. Een totaal overzicht van de projecten staat in de betreffende paragraaf.

Boeien en binden van mensen

Het boeien en binden van mensen heeft ook in 2024 veel aandacht. Zoals bij het onderdeel Formatie is genoemd, zijn er diverse aanleidingen voor vacatures: vanuit de uitbreiding van de vaste formatie, door de bemensing projecten, bemensing grote dossiers en in de reguliere bedrijfsvoering. Voor het boeien (de werving) werken we al enkele jaren met een mix van instrumenten. Voorbeelden zijn werving- en selectiebureaus, social media en banenmarkten (zoals Rootzz, HZ en Scalda). In 2023 hebben we bijna alle vacatures kunnen vervullen. Dit met uitzondering van werkvelden met een grote krapte op de arbeidsmarkt, zoals planologie, toezicht en handhaving. Ook bij ZZP-ers en externe bureaus zien we deze krapte toenemen. We lopen er daarnaast in de praktijk tegen aan dat, met name in de openbare ruimte, het werk niet altijd in de markt kan worden weggezet (bijvoorbeeld door

beperkte beschikbaarheid bij aannemers). In 2024 zetten we de mix van wervingsinstrumenten voort, waarbij we uiteraard open staan voor nieuwe mogelijkheden.

We bieden in 2024 actief stageplaatsen aan, en plekken voor afstudeerscripties. We kijken daarbij naar opleidingen in de eigen provincie, maar ook daarbuiten en over de grens. Daarnaast loopt de 4e editie van ons tweejarig traineeprogramma (4 plaatsen). Op 1 oktober 2023 zijn trainees begonnen op de taakvelden Financiën, Juridisch en Business Intelligence (data-analyse e.d.). De traineeplek voor Dienstverlening staat nog vacant. De trainees uit de eerste drie edities zijn, op 1 na, allemaal ingestroomd in een reguliere vacature.

In 2024 gaan we door met het aantrekkelijk houden van de werkomgeving (het binden). Nieuwe collega's worden verwelkomd op een introductiebijeenkomst over en door de organisatie. Onderdeel hiervan is het thema integriteit, en het afleggen van de ambtseed/-belofte. Ze krijgen daarnaast een coach toegewezen. In het lopende jaar 2023 hebben we in de vaste formatie 29 nieuwe medewerkers mogen verwelkomen (27,6 fte). Dat is 14,3%. Het landelijk referentiecijfer voor instroom gemeenten is 15,9% (bron: Personeelsmonitor 2022 A&O fonds gemeenten). De uitstroom in 2023 is 12 personen (11,1 fte). Dat is 5,7%. De uitstroom is een optelsom van pensionering, niet verlengen contract door werkgever, andere baan en overige, persoonlijke omstandigheden. Het landelijk referentiecijfer voor uitstroom gemeenten is 8,3% (bron: Personeelsmonitor 2022 A&O fonds gemeenten).

In goed samenspel met onze medezeggenschap zijn eerder de Regeling tijds- en plaatsonafhankelijk werken en de Regeling vergoeding woon-werkverkeer ingesteld. De kansen voor loopbaanontwikkeling worden voortgezet. Dit door bij vacatures interne doorgroeimogelijkheden te bezien, en opleidingen en ontwikkelkansen te bieden. Hiervoor is in de begroting € 379.000 opgenomen. We gaan door met het faciliteren van voorzieningen op het gebied van catering, gezondheid/vitaliteit en mobiliteit (zoals fietsplan).

Bij het openstellen van vacatures gebruiken wij het geldende afwegingskader Vacatures. Dat betekent dat per vacature wordt beoordeeld of, en zo ja hoe, deze opgevolgd wordt. De opties daarbij zijn: 1 op 1 invullen, invullen in hetzelfde werkveld maar met een geactualiseerd pakket (bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe taken), niet invullen en de capaciteit elders in de organisatie inzetten, niet invullen en capaciteit achter de hand houden om waar nodig flexibel in te zetten.

In 2023 is een oriëntatie gestart op mogelijkheden om bij uitstroom door pensionering meer vroegtijdig te starten met werving. Hierdoor ontstaat een langere, gezamenlijke periode van inwerken en overdracht. In 2024 wordt dit uitgewerkt in een concreet voorstel.

Ziekteverzuim

Samen met VerzuimTij (Arbodienst) houden wij (potentieel) verzuim ook in 2024 nauwlettend in de gaten. Ons verzuim in 2022 was 5,8% en bestond voor 3,9% uit langdurig verzuim van 42 dagen of langer. Het voorlopige cijfer in 2023 is 4,48%, waarvan 3,35% langdurig. Het landelijk referentiecijfer voor gemeenten is 6,7% (bron: Personeelsmonitor 2022 A&O fonds gemeenten).

Inhuur derden
In de begroting 2024 is een post inhuur derden opgenomen van € 590.000. We zetten deze post primair in voor onontkoombare en onvoorziene situaties die niet bekostigd kunnen worden uit projectbudget, vacatureruimte en/of reserve Bedrijfsvoering.

Interne veiligheid
In 2024 voeren we Risico Inventarisaties & Evaluaties (RI&E's) uit op de werkplaatsen en in het gemeentehuis. In de RI&E's staan maatregelen om de werkomstandigheden veilig te houden. Dit betreft fysieke zaken (inrichting van ruimtes, opslag van materieel en dergelijke) en proceszaken (inregelen protocollen en andere veiligheidsmaatregelen). Onze organisatie heeft een BHV-team, een ARBO-coördinator en een coördinator interne veiligheid (tevens agressiecoördinator).

Het kunnen uitvoeren van een veilige, publieke taak staat ook in 2024 voorop. We hebben meer dan voorheen te maken met (agressie)incidenten of andere situaties die impact hebben. In geval van nood kan een beroep worden gedaan op het Interventieteam (inzet tijdens agressie-incidenten). In 2023 is gestart met het actualiseren van het Agressieprotocol. Hierbij sluiten we aan bij het traject van de Zeeuwse norm weerbare overheid.

Voor opvang en zorg na ingrijpende gebeurtenissen is er het Collegiaal Opvangteam, dat uit eigen (hiertoe opgeleide) mensen bestaat. Onze organisatie heeft een extern vertrouwenspersoon voor zowel klachten over ongewenst gedrag als over integriteitsschendingen. Daarnaast kan bedrijfsmaatschappelijk werk ter ondersteuning ingeschakeld worden voor kortdurende hulpverlening.

Huisvesting
Het verduurzamingsplan voor de gemeentelijke organisatie krijgt in 2024 verdere uitvoering. Hierin staan ambities op het gebied van bedrijfsvoering, gebouwen, openbare ruimte en mensen (bewustwording). Hangende het proces Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen staat de geplande verduurzaming van de buitenzijde van het gemeentehuis on hold. Binnen de onderhoudsreserve gemeentelijke gebouwen blijft hiervoor € 303.000 beschikbaar. Inpandig dienen zich enkele gebreken aan die vanuit de Arbowetgeving om snelle actie vragen. We pakken deze op.

Planning en Control
Het jaar 2024 is het eerste jaar waarop de rechtmatigheidsverantwoording door het college over het verslagjaar 2023 plaatsvindt (zie paragraaf Projecten). U stelde in dit kader de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie Sluis 2023 en de Controleverordening Sluis 2023 vast. In november wordt u het controleprotocol 2023 en het normenkader 2023 aangeboden. Dit zijn bouwstenen, naast de inrichting van de interne controles, om de rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen. De auditcommissie is in dit proces nauw betrokken.

In 2023 is veel geïnvesteerd in de inbedding van het integraal risicomanagement in de organisatie. We zetten dat in 2024 voort waarbij we ons vooral zullen richten op de verdere ontwikkeling van de bewustwording. Ook geven we nadere invulling aan de door de gemeenteraad vastgestelde ambitie om “Financieel in Control” te komen, per 2025. Ook bij deze onderwerpen betrekken we de auditcommissie.

In 2023 hebben we opnieuw deelgenomen aan Vensters voor Bedrijfsvoering (VvB). Dit instrument geeft overheden zicht op hun bedrijfsvoering, dienstverlening én verbetermogelijkheden. De eigen informatie kan vergeleken worden (benchmark) met die van andere organisaties. Dit bijvoorbeeld op het gebied van organisatiekosten, digitalisering, duurzaamheid en datagericht werken. De input uit het onderzoek betrekken we in 2024 bij onze projecten Rechtmatigheidsverantwoording en Strategisch informatiebeleid.

Informatiebeveiliging en privacy

Als gemeente werken we veel met privacygevoelige informatie. Informatiebeveiliging, privacy en beheersmaatregelen om risico’s te beperken, zijn dan ook belangrijk. De wettelijke eisen aan beveiliging, openbaarheid en privacy worden steeds hoger. Daarom moeten we onze ICT-voorzieningen en bijbehorende informatiebeveiliging blijvend ontwikkelen en is continue aandacht voor bewustwording (awareness) van belang. In de informatieve raadsbijeenkomst op 3 oktober 2023 bent u hierover bijgepraat. Daarin is stil gestaan bij grote vraagstukken voor 2024, zoals de nieuwe Europese EU richtlijn ‘NIS2’. Informatiebeveiliging, toekomstbestendig informatiebeheer en strategisch informatiebeheer zijn benoemd als regulier project (zie paragraaf Projecten).
In 2024 voeren we de verplichte audits uit. In het kader van de horizontale verantwoording wordt u over de bevindingen gerapporteerd. Wij sluiten daarbij aan bij de Planning & Controlcyclus. Wij rapporteren ook aan de verschillende ministeries, in het kader van de verticale verantwoording.

Overhead

Een verplicht onderdeel van de begroting is het overzicht Overhead. Hierbij wordt de volgende definitie van overhead gehanteerd (conform Vensters voor Bedrijfsvoering *):

Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Tot de overhead horen alle functies die dit doel dienen. De overheadfuncties staan derhalve niet rechtstreeks ten dienste van de (externe) klant.

Het overzicht Overhead voor 2024 ziet er als volgt uit:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Bedrijfsvoering	83	-	-83
Representatie	37	-	-37
Archiefbewaarplaatsen	65	-	-65
Overhead	1.454	-	-1.454
ICT	2.012	-	-2.012
DIV/archief	300	-	-300
Facilitaire Zaken	435	-17	-452

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
Financiën	1.016	-	-1.016
Staf	1.085	-	-1.085
Huisvesting Oostburg	1.131	38	-1.093
P en O	2.563	-	-2.563
Secretaresses	507	-	-507
Team budgetten	319	-	-319
Communicatie/promotie	709	-	-709
Juridische advisering	204	-	-204
Bezwaarschriften	200	-	-200
Klachtencommissie	11	-	-11
Totaal	**12.131**	**21**	**-12.110**

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

In deze paragraaf Grondbeleid geven we een beknopte toelichting op het te voeren grondbeleid in 2024. De paragraaf Grondbeleid heeft in de begroting een kaderstellend karakter en in de jaarstukken bevat de paragraaf een verantwoording van hetgeen in de begroting is opgenomen.

Volgens artikel 16 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (hierna: BBV) bevat de paragraaf grondbeleid ten minste de volgende onderwerpen:

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

De wijze waarop vorm wordt gegeven aan deze onderwerpen in de paragraaf Grondbeleid is vormvrij. De gemeente Sluis beschikt over een afzonderlijke nota Grondbeleid, waardoor de paragraaf Grondbeleid meer een samenvattend karakter heeft, maar wel zelfstandig leesbaar moet blijven.

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen van de programma's

Op 25 februari 2021 stelde de raad het visiedocument Krachtig Verbonden 2021 vast, met daarin de doelstellingen ('wat willen we bereiken') van het ruimtelijk beleid benoemd. Bij de vaststelling zijn de zogenaamde 'hoe willen we het bereiken' vragen verplaatst naar een bijlage waardoor de juridische status van deze vragen is vervallen en zij enkel nog een informatieve status hebben. Dit betekent dat er voor meerdere beleidsvelden plannen en beleidsstukken worden opgesteld, voortvloeiend uit het visiedocument. De hoe-vragen vervullen bij de uitwerking van de verschillende beleidsstukken een richtinggevende functie. De gekozen ontwikkelingsrichting van het ruimtegebruik in relatie tot de doelstellingen in de verschillende programma's (zoals wonen, voorzieningen, recreatie, economie, landschap, verkeer en sociaal domein) worden in deze beleidsstukken neergelegd.

In het visiedocument is tevens de basis opgenomen voor de gemeentelijke bevoegdheden met betrekking tot verevening van bovenplanse kosten en bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen. Deze zijn nader uitgewerkt in de nota Grondbeleid 2021, als herziening op de in 2016 vastgestelde nota Grondbeleid 2015-2020.
In de nota Grondbeleid 2021 wordt een duidelijke link gelegd tussen de beoogde beleidsdoelen zoals geformuleerd in het visiedocument en het te voeren grondbeleid om deze beleidsdoelen te bereiken. De nota Grondbeleid 2021 is vastgesteld door de gemeenteraad op 23 september 2021.

In het coalitieakkoord 2022-2026 "Strategie met ambitie" is vastgelegd dat we proactief een meerjaren-uitvoeringsprogramma woningbouw gaan opstellen waarin we het gewenste aanbod (aantallen en types) en locaties (op kernniveau) in beeld brengen c.q. voor de komende 4 tot 10 jaar vastleggen. Ontwikkelaars kunnen hun potentiële plannen hierop baseren en bij de gemeente kenbaar maken.

2. De wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd

In de nota Grondbeleid worden de instrumenten weergegeven die de gemeente kan inzetten om de vastgestelde ruimtelijke beleidsdoelen te bereiken. Daarbij dient onderscheid te worden gemaakt tussen actief grondbeleid, passief (faciliterend) grondbeleid of een tussenvorm waarbij sprake is van een samenwerking met private partijen. Van actief grondbeleid kan alleen sprake zijn als de te ontwikkelen gronden in eigendom zijn van de gemeente of in eigendom worden verworven.

De nota Grondbeleid 2021 is gericht op het voeren van situationeel grondbeleid. Dit betekent dat per ontwikkellocatie of project wordt gekeken naar de gewenste vorm van grondbeleid: actief, facilitair of een tussenvorm (samenwerking). Zo kan de gemeente verantwoord en gecontroleerd sturen op de ruimtelijke ambities en doelstellingen en per project bekijken welke vorm van grondbeleid het meest geschikt is om de ruimtelijke beleidsdoelstelling te bereiken. Ook het risicoprofiel en de opbrengstpotentie zijn belangrijke factoren voor de keuze van de vorm van grondbeleid.

Situationeel grondbeleid vereist van de gemeentelijke organisatie dat zij keuzes kan overzien en initiëren, zo nodig in samenwerking met marktpartijen. Hoeveel gemeentelijke regie gewenst is op een ontwikkellocatie, wordt voor een belangrijk deel bepaald door de doelstellingen en ambities per locatie. Deze vloeien voort uit het gemeentelijk beleid zoals vastgelegd in onder andere het coalitieakkoord en (de beleidsstukken voortvloeiend uit) het visiedocument.

Gemeentelijke grondexploitaties
De gemeente heeft in 2024 drie lopende actieve grondexploitaties; dit betreffen de uitbreidingslocaties van de bedrijventerreinen Deltahoek, Stampershoek en Technopark. De grondexploitatie Vlaschaard III is in 2023 afgesloten. Daarnaast is er een nieuwe grondexploitatie voor de uitbreiding van bedrijventerrein De Vlaschaard (Vlaschaard IV).

Bij deze locaties is sprake van actief grondbeleid. Dit houdt in dat de gemeente een initiërende en actieve rol heeft en gedurende het gehele proces de regie in eigen handen houdt. De gemeente verwerft en verkoopt zelf de gronden en draagt zorg voor het bouw- en woonrijp maken, het inrichten van de openbare ruimte en het aanleggen van de infrastructuur. De bouwrijpe gronden worden uiteindelijk door de gemeente aan derden uitgegeven die vervolgens zorg dragen voor de bouw van het vastgoed.

Materiële vaste activa
De gemeente heeft verschillende gronden in eigendom die in het verleden om strategische redenen zijn aangekocht maar niet in exploitatie zijn genomen. Voor veel van deze gronden zijn er geen concrete plannen. Deze gronden maken met ingang van 1 januari 2016 deel uit van de materiële vaste activa.

In maart 2017 en mei 2019 zijn bij raadsbesluit bedrijfsgronden uit exploitatie genomen op de bedrijventerreinen Deltahoek Uitbreiding en Technopark 2e fase. Van deze terreinen wordt ca. 4,14 ha ingevuld met zonneparken (1,9986 ha in Breskens en 2,1391 ha in Schoondijke). In januari 2022 zijn bij raadsbesluit de resterende gronden opnieuw in exploitatie genomen.

Deze zonneparken zullen gedurende een periode van 30 jaar door een derde worden geëxploiteerd. Na het verstrijken van die termijn worden de gronden geheel ontruimd en komt de grond opnieuw beschikbaar voor de gemeente.

Voor een aantal andere locaties geldt dat de gemeentegronden in eigendom worden overdragen aan een derde partij die vervolgens deze gronden zal ontwikkelen (passief/faciliterend grondbeleid).
Het betreft de gronden van de voormalige Euregiotuinen en het daaraan aansluitende perceel (totaaloppervlakte ca. 13 ha) in Oostburg en de locaties die vrijgekomen zijn na realisatie van het multifunctioneel centrum De Korre in Breskens.

Voor de voormalige Euregiotuinen is een prijsvraag uitgeschreven. In het gebied wordt een plan ontwikkeld voor dagrecreatie met ondergeschikte verblijfsrecreatie. Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan worden de gronden in eigendom overgedragen.

De gronden die vrijgekomen zijn na de realisatie van het multifunctioneel centrum De Korre in Breskens liggen op meerdere locaties. Het gaat om de locaties van de voormalige openbare basisschool OBS (J.H. van Dalestraat), voormalige christelijke basisschool CBS (Europastraat), de peuterspeelzaal (J.F. de Millianostraat) en het voormalige dorpshuis De Uitkomst (Langeweg). De locatie De Uitkomst is verkocht ten behoeve van de realisatie van een woning. De locatie De Millianostraat is heringericht als openbare ruimte en wordt niet opnieuw bebouwd. Voor de locatie Van Dalestraat ligt er een plan tot realisatie van vrije kavels en zorgappartementen. Voor de locatie Europastraat liggen er nog geen concrete afspraken over de herinvulling.

Grondexploitaties door derden
Dit betreft met name woningbouwplannen. De woningbouwlocaties die beschikbaar zijn/ontwikkeld zullen worden, zijn in handen van particuliere ontwikkelaars. Het betreft dus faciliterend (passief) grondbeleid met een volledige private ontwikkeling. De gemeente verhaalt haar kosten op de ontwikkelende partij. Dit wordt vastgelegd in een anterieure overeenkomst.

Programma Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen

In 2022 is gestart met de planvoorbereiding voor het programma Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen voor de hieraan verbonden projecten in Oostburg en IJzendijke. Dit programma omvat diverse (deel)projecten die betrekking hebben op integrale gebiedsontwikkeling met als doel het behoud en de versterking van voorzieningen op het gebied van wonen, zorg, sport en onderwijs. In dit programma werkt de gemeente samen met diverse stakeholders. Op basis van de plannen zal meer duidelijkheid worden verkregen over de rol van de gemeente in de diverse (deel)projecten en welk grondbeleid de gemeente zal toepassen in (delen van) het gebied.

3. Een actuele prognose van de te verwachten resultaten

De prognose in de paragraaf Grondbeleid heeft als doel informatie te geven over welke invloed het grondbeleid heeft op de financiële positie van de gemeente, zowel voor het begrotingsjaar als voor de komende jaren. Het gaat in het geval van de gemeente Sluis om de prognose van de uitkomsten van de *actieve* grondexploitaties. Er is (vooralsnog) geen sprake van uitvoering van gebiedsontwikkeling via samenwerkingsverbanden.
Voor de gewenste uitbreiding van De Vlaschaard geldt dat nog geen prognose kan worden opgesteld. Deze maakt deel uit van de nog door de raad vast te stellen exploitatieopzet. Dit is voorzien voor eind 2023.

Op 11 mei 2023 zijn de herziene exploitatieopzetten van de bedrijventerreinen met ingang van 1 januari 2023 vastgesteld. De financiële consequenties hiervan zijn verwerkt in de jaarstukken 2022.

De volgende herziening van de exploitatieopzetten vindt plaats begin 2024.

Grondexploitatie Bedrijventerreinen

Naam van het plan	Nog te verkopen voorraad grond in m² per 31-12-2023	Bruto boekwaarde per 31-12-2023 (afgerond)	Reeds getroffen voorzieningen	Netto boekwaarde per 31-12-2023 (afgerond)
Stampershoek 5e fase, Oostburg	6.052	884.000	905.461	-21.461
Deltahoek (uitbreiding), Breskens	18.101	605.000	0	605.000
Technopark 2e fase	0	-310.000	24.294	-334.294
Totalen:	**24.153**	**1.179.000**	**929.755**	**249.245**

Bij de laatste herziening van de exploitatieopzetten waren de bedrijfsgronden op het bedrijventerrein De Vlaschaard III verkocht. De laatste kosten op dit terrein inzake woonrijp maken zijn in 2022 uitgevoerd zodat deze exploitatie per 31-12-2022 kon worden beëindigd.
De bedrijfsgronden op Technopark 2e fase zijn in 2022 verkocht. De laatste werkzaamheden bouwrijp maken zullen vóór het einde van de looptijd van de exploitatie (einde looptijd 31-12-2024) zijn uitgevoerd.
Bij de herziening van de exploitatieopzetten in 2022 is er voor gekozen om de exploitatietermijn aan te passen voor het bedrijventerrein Stampershoek (looptijd van 31-12-2030 teruggebracht tot en met 31-12-2026). Voor Deltahoek geldt de looptijd tot en met 31-12-2030 omwille van het in 2022 opnieuw in exploitatie nemen van ca 15.000 m² aan bedrijventerrein.

Er is sprake van veel dynamiek op de bedrijventerreinen. In de periode 2020 tot heden is de vraag naar bedrijventerrein fors toegenomen en is veel terrein verkocht.
Vanaf 2022 is sprake van een forse prijsstijging van de bouwkosten waardoor grotere investeringen in de tijd worden opgeschoven. Dit kan leiden tot stagnatie in de verkoop van bedrijventerrein en vraaguitval. Bij de herziening van de exploitatieopzetten begin 2024 zullen deze ontwikkelingen worden meegenomen in de prognose van de te verwachten resultaten tot einde looptijd.

4. Onderbouwing en uitgangspunten bij (tussentijdse) winstneming

De grondexploitatie Deltahoek Uitbreiding is een winstgevende exploitatie. Op deze grondexploitatie is tussentijdse winst genomen in 2021 voor het bedrag van € 135.000. In 2022 is opnieuw winst genomen op deze exploitatie voor het bedrag van € 329.478.

5. Beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's

Aan het uitvoeren van grondbeleid zijn risico's verbonden. Deze risico's worden beheerst door middel van risicomanagement. Onderdeel hiervan is naast het voorkomen en beperken van risico's ook het

vormen van reserves (weerstandscapaciteit) om de nadelen van het eventueel voordoen van risico's te kunnen opvangen. De gemeente Sluis beschikt over een reserve grondexploitatie die in het verleden is gevormd op basis van winsten die zijn gerealiseerd ten behoeve van het opvangen van risico's in de toekomst. In de bepaling van het weerstandsvermogen wordt rekening gehouden met risico's in de grondexploitatie. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit wordt met de reserve grondexploitatie rekening gehouden. De reserve grondexploitatie heeft per 1 januari 2023 een omvang van € 1.885.000.
Inzake de beheersing van de risico's handelt de gemeente conform de aanbevelingen en de uitspraken van het BBV.

Openbaarheidsparagraaf

De openbaarheidsparagraaf is een nieuwe verplichte paragraaf in de begroting. De verplichting komt voort uit artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) die bepaalt dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo.

Een van de verplichtingen die uit de Woo volgt is dat bestuursorganen jaarlijks in de begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo en in de verantwoording verslag doen van de uitvoering van de wet, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Bestuursorganen gaan in de openbaarheidsparagraaf in op de beleidsvoornemens (c.q. behaalde resultaten) met betrekking tot de actieve en passieve openbaarmaking en de verbetering van de informatiehuishouding.

Een belangrijke verplichting vanuit de Woo is invulling te geven aan de 'contactpersoon'-functie. Dit vullen we in door middel van onze website met een speciale Woo-pagina, de publieksbalie en het klantcontactcentrum. We geloven erin dat de route naar een Woo-verzoek gemakkelijk moet zijn en meerdere ingangen kent.

Actief te openbaren informatie is onderverdeeld in 11 informatiecategorieën. Op dit moment is er nog geen vastgestelde tijdslijn per wanneer aan welke informatiecategorie voldaan moet worden. Dat gebeurt gefaseerd, bij Koninklijk Besluit(en), en heeft nog niet plaatsgevonden. Onverminderd geldt de inspanningsverplichting actief te openbaren.

Landelijk geldt de Woo-index als de toekomstige zoekmachine waar informatie gezocht kan gaan worden. De Woo-index bevat alleen verwijzingen naar gegevens uit de informatiecategorieën zoals bedoeld in de Woo. Recent is de eerste versie van de Woo-index beschikbaar geworden. Dat is echter nog geen verplichting. De verplichting tot het publiceren via de Woo-index zal samenvallen met de te nog te nemen Koninklijke Besluit(en).

Zonder compleet te zijn, zal het project vanaf 2024 de implementatie van anonimiseringssoftware opleveren waarmee we Woo-verzoeken efficiënter en minder foutgevoelig kunnen afhandelen. Daarnaast gaat een spoor lopen waarmee we de organisatie helpen met het begrijpen en toepassen van de Woo, het beschikbaar stellen van formats en handreikingen, en ontwikkelen we een manier waarop we besluitvorming op juridische gronden eenvoudig leesbaar maken. Parallel aan deze activiteiten werkt het project aan het verstevigen van informatiebeheer, zodat bijvoorbeeld informatie eenvoudiger en sneller gevonden kan worden.

Paragraaf Projecten

In deze paragraaf worden de grote projecten weergegeven. Deze projecten worden voordat een project van start kan gaan, voorafgaand uitgewerkt in een plan van aanpak inclusief de benodigde middelen ten behoeve van personele capaciteit. Voor reeds lopende projecten zal deze uitwerking alsnog plaatsvinden. Het projectplan van majeure projecten wordt ter besluitvorming aan het college voorgelegd.

Naam project	Toelichting
1. Havengebied Breskens	Begin 2015 is een intentieovereenkomst ondertekend voor de ontwikkeling van het havengebied tussen gemeente Sluis, provincie Zeeland en projectontwikkelaars Haven Breskens Vastgoed BV, beheermaatschappij Verstraeten BV, Aannemersbedrijf van der Poel BV en de Jachthaven Breskens BV. Dit moment is gemarkeerd als de officiële start van het project. Dit project bevindt zich nog in de uitvoeringsfase.
2. Masterplan Nieuwvliet	Op 28 mei 2020 stelde de gemeenteraad het Masterplan Nieuwvliet-Bad vast bestaande uit 18 projecten. Het voornaamste doel is om het plangebied Nieuwvliet-Bad toekomstbestendig te maken waardoor het (be)leefbaarder, veiliger en toegankelijker wordt voor iedereen. Vanaf het najaar 2022 vindt de uitvoering van de eerste 5 projecten plaats. Dit loopt in 2023 en latere jaren door.
3. Cadzand-Bad	Met de vaststelling van het Ontwikkelingsplan Cadzand-Bad Natuurlijk Stijlvol (2006), Bijlage 10 Ruimtelijke visie en beeldkwaliteit (2010) en de Schilvisie Cadzand-Bad (2011) door de gemeenteraad zijn de kaders vastgelegd voor de ontwikkeling van Cadzand-Bad. Sindsdien wordt er uitvoering gegeven aan deze ambities, om Cadzand-Bad om te vormen tot een stijlvolle badplaats. Gezien de huidige voortgang van de ontwikkelingen ontstaat er druk op grenzen van de kaders. Conform het coalitieakkoord zal er de komende periode een inspanning verwacht worden voor een actualisatie van de huidige kaders en voor een gebiedsdekkende visie voor het omliggende gebied binnen en buiten de kern Cadzand-Bad.
4. Vitaal West Zeeuws Vlaanderen	De bedoeling van het programma Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen is het toekomstgericht maken en behouden van de regionale functie op het gebied van wonen, zorg, sport en onderwijs waardoor het goed wonen is en blijft met behoud van voorzieningen. Voorzieningen die in samenhang worden beschouwd ten behoeve van een leefbare, duurzame, vitale omgeving. In 2024 wordt de afronding verwacht van de planvoorbereidingen voor de kernen Oostburg en IJzendijke.

Naam project	Toelichting
	Het allesomvattende beleidsplan Wonen inclusief het meerjarig uitvoeringsplan Woningbouw vormen tezamen het wegingskader voor nieuwe ontwikkelingen.
5. Rechtmatigheids-verantwoording	2024 is het eerste jaar waarin het college verantwoording aflegt over de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen over het verslagjaar 2023. Lang was er onduidelijkheid over de rol van de accountant (die de rechtmatigheidsverantwoording moet beoordelen) en de verantwoordelijkheid van het college. Eind 2023 is aangegeven dat het college ook de SISA-regelingen moet controleren. Hoe de accountant de jaarrekeningcontrole zal inrichten is, ten tijde van het opstellen van deze begroting, nog niet bekend. Met het vaststellen van de financiële verordening in 2023 is een eerste stap gezet naar het verder op orde brengen van de bedrijfsvoering. Voor het komend jaar staat de actualisering van enkele organisatorische regelingen op de planning en zal de nadruk ook op bewustwording komen te liggen. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording betekent voor de organisatie dat de bedrijfsvoering op orde moet zijn. Voor de invulling van de rechtmatigheidsverantwoording binnen onze gemeente is het ambitieniveau bepaald op “Financieel in Control”. Het is de ambitie van het college om in 2025 verder “in Control” te zijn
6. (Burger)Participatie	In het coalitieakkoord heeft ons college aangegeven dat we de band met stads- en dorpsraden willen aanhalen omdat zij voor de gemeente belangrijke gesprekspartners zijn. In het eerste collegejaar heeft elke kern een eigen kernwethouder en een aanspreekpunt binnen het cluster Leefbaarheid & Burgerparticipatie gekregen. Dit zal in 2024 verder worden uitgebouwd. In 2023/2024 wordt het communityplatform ‘Samen Sluis’ gelanceerd. In eerste instantie door een actuele sociale kaart ‘De Wegwijzer’. In de loop van 2024 worden de mogelijkheden uitgebreid en ontstaat een interactief platform voor alle inwoners. Alle initiatieven vinden hier hun plek. Laagdrempelig en toegankelijk. Het werken met ‘kernwethouders’ zal 2e helft 2024 worden geëvalueerd.
7. Duurzaamheid	In december 2023 stellen we het allesomvattend beleidsplan Duurzaamheid vast, waarin de pijlers energie, klimaat en circulariteit aan de orde komen. Voor een brede maatschappelijke discussie is het burgerberaad ingezet. Het beleidsplan bevat ook een uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen. In 2024 starten we met het verder uitwerken en uitvoeren van het uitvoeringsprogramma.
8. Mobiliteit	De ambitie vanuit de Regionale Mobiliteitsstrategie, die Zeeuws breed is opgezet, is vanuit een nieuwe insteek de stap maken naar slimme en duurzame mobiliteit. Hierbij wordt het aanbod afgestemd op de vraag naar mobiliteit. Dit gebeurt door inzet op

Naam project	Toelichting
	een samenspel van innovatieve technologische systemen en klassieke vervoersvormen (bus, trein, ferry). De reiziger komt daarbij centraal te staan door het perspectief van de reiziger als uitgangspunt te nemen en niet het denken vanuit verschillende overheden in losse systemen. De reiziger moet via Mobility as a Service-apps en (telefonisch) via de mobiliteitscentrale makkelijker vervoerwijzen kunnen combineren en daardoor ook meer keuze krijgen in de van deur tot deur vervoersmogelijkheden, het zogeheten fijnmazig netwerk.

Naast de grote projecten zijn ook een aantal reguliere projecten die op de planning staan.

Naam project	Toelichting
1. Corona	Tijdens de coronapandemie zijn er crisisorganisaties ingericht op gemeentelijk en op provinciaal niveau. Het gemeentelijk team richt zich onder andere op interne voorzorgsmaatregelen, het coronaproof inrichten van de openbare ruimte, het borgen van de dienstverlening en de uitvoering van specifieke regelingen zoals TOZO. Op Zeeuws niveau is inzet geleverd aan Bevolkingszorg. Dit is de gemeentelijke kolom bij crises, die samenwerkt met de kolommen politie, geneeskundig en brandweer. Dit onder de vlag van de Veiligheidsregio Zeeland. Beide crisisorganisaties zijn afgeschaald (stand-by). Indien nodig, kunnen zij weer opschalen.
2. Vluchtelingen Oekraïne en asielopvang	De opvang van Oekraïense Oorlogsvluchtelingen wordt ingevuld onder de voorwaarden zoals de landelijke regeling aangeeft. Er is sprake van opvang op verschillende locaties: in sloopwoningen, gezamenlijke kamersgewijze opvang, in stacaravans en in een leegstaande vleugel van een woon-zorgcomplex. Tevens verlenen we crisisnoodopvang in de reguliere asielketen. Door de Rijksoverheid is aangegeven dat de gemaakte kosten vergoed worden.
3. Omgevingswet	Op 16 juni 2014 is de Omgevingswet ingediend door de regering, maar in de tussentijd nog niet vastgesteld. De datum van inwerkingtreding is inmiddels 4 keer uitgesteld. De nieuwe datum van is inwerkingtreding is voorlopig voorzien op 1 januari 2024. De benodigde besluiten die genomen moeten worden door de raad staan opgenomen in de bestuurlijke jaaragenda en een aantal van deze besluiten is reeds genomen. Met het project willen we bereiken dat we straks voldoen aan de geldende wet- en regelgeving, dat alle medewerkers voldoende op de hoogte zijn en kunnen werken op basis van deze nieuwe wetgeving en klanten hierover kunnen informeren en dat het vth-traject volledig is gedigitaliseerd (zie ook project 10, Digitalisering vergunningen/ APV).

Naam project	Toelichting
4. Sluis opgeschut	Het Programma Sluis Opgeschut is de naam van het organisatieontwikkelingsproces waarin de focus ligt op strategie (processen en beheersing) en cultuur (houding en gedrag). Er zijn 3 strategische pijlers benoemd: basis op orde brengen, klantervaring centraal stellen en toekomst-bestendig en wendbaar organiseren.
5. Werkprocessen	Eén van de actiepunten uit Sluis Opgeschut en de Managementletter van de accountant is het opstellen van procesbeschrijvingen. Inmiddels worden de belangrijkste (financieel) risicovolle processen beschreven. De volgende stap is dat deze beschrijvingen worden vertaald naar werkinstructies/handreikingen voor de organisatie.
6. Informatiebeveiliging	Het Strategisch Informatiebeveiliging en Privacy Beleid is begin 2020 door het college vastgesteld. Informatiebeveiliging is een uitvoeringsprogramma van dit beleid dat zal bestaan uit meerdere projecten of activiteiten met een projectmatige aanpak. Doel van dit projectenprogramma is om de informatiebeveiliging te borgen op volwassenheidsniveau 2 (processen op orde) en door te ontwikkelen naar volwassenheidsniveau 3 (een vloeiende PDCA (Plan Do Check Act) cyclus).
7. Begraafplaatsen	Op 29 april 2021 heeft de gemeenteraad het uitvoeringsplan begraafplaatsen 2021-2036 vastgesteld. Het uitvoeringsplan ziet toe op het gefaseerd uitvoeren van een optimalisatieslag qua onderhoud en uitstraling op alle 16 begraafplaatsen. Het Uitvoeringsplan is ingedeeld per begraafplaats zodat een goed beeld ontstaat van de optimalisatieslag per begraafplaats en waarbij het onderhoud is gekoppeld aan de actualisatie van de begraafplaatsen administratie. Het project begraafplaatsen is erop gericht om het uitvoeringsplan te implementeren.
8. Ontwikkeling dienstverlening	In het coalitieakkoord is het belang onderschreven van een kwalitatief goede dienstverlening. We gaan door met het continu optimaliseren en digitaliseren van onze dienstverlenende processen. Dit doen we door o.a. het creëren van een integraal klantbeeld, de verdere bundeling van onze klantkanalen en het werken met een kennissysteem.
9. Modernisering bestuurlijk elektronisch verkeer	Naar verwachting zal in 2023 de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer in werking treden. Het wetsvoorstel geeft de burger recht om elektronisch berichten aan een bestuursorgaan te zenden op een door het bestuursorgaan bepaalde wijze. Het project ziet erop toe om de wet te implementeren.

Naam project	Toelichting
10. Digitalisering vergunningen / APV	Ongeacht de inwerkingtreding van de omgevingswet werkt per 1 januari 2023 de organisatie volledig digitaal met het programma Centric Leefomgeving. Dit betekent o.a. dat: - op uniforme wijze wordt gewerkt; - procesoptimalisatie en eenduidige afhandeling; - handtekeningen digitaal worden afgehandeld; - bouwtekeningen digitaal worden uitgelezen en er geen plotter meer nodig is; Daarnaast streven we ernaar dat verzending van besluiten is geautomatiseerd, zodat er geen brieven meer geprint moeten worden;
11. Toekomstbestendig informatiebeheer	In de afgelopen jaren zijn we vrijwel al onze informatie en data digitaal gaan aanmaken en opslaan. We worden als gevolg van deze digitalisering geconfronteerd met nieuwe uitdagingen en verplichtingen op het vlak van informatisering en archivering. Want hoe houden we al die informatie en data toegankelijk, vindbaar en herbruikbaar? En hoe blijven we tegelijkertijd ervoor zorgen dat vertrouwelijke informatie vertrouwelijk blijft en niet kan weglekken? Het project toekomstbestendig informatiebeheer gaat ons hierbij helpen.
12. Strategisch informatiebeleid	Digitaal en datagedreven werken wordt steeds belangrijker voor het realiseren van onze maatschappelijke opgaven en het versterken van onze dienstverlening en bedrijfsvoering. De digitale wereld verandert snel en dat heeft een grote impact op onze samenleving: die verandert in een hoog tempo mee. Daarom is het belangrijk dat de gemeente meedoet aan deze ontwikkeling. Strategisch Informatiebeleid geeft ons richting en houvast bij het realiseren van onze ambities en het nakomen van onze verplichtingen op het vlak van digitalisering, automatisering en informatisering. Met het meerjarenplan en afwegingskader zullen we in staat zijn om onze informatiehuishouding compleet, integraal en toekomstbestendig in te richten.
13. Subsidies	Beleidsmatig wordt het subsidiebeleid in 2024 herijkt. Tot die tijd zal het proces rondom subsidieverlening worden aangescherpt.
14. Sport	Op 23 september 2021 heeft de raad de Sportnota gemeente Sluis 2021-2025 vastgesteld. Naast een aantal investeringen in de sportinfrastructuur zijn in deze sportnota de ambities opgenomen waaraan we als gemeente de komende jaren willen werken. Het project is erop gericht om de uitvoering te implementeren. Dit staat gepland vanaf 2025.

15. Proces & Portfoliomanagement	In het coalitieakkoord is gesteld dat ambities in balans moeten zijn met de capaciteit van de ambtelijke organisatie. Grotere opgaven worden daarom zo veel mogelijk projectmatig opgepakt. Randvoorwaarden zoals uren, kosten, tijd en implementatie worden vooraf in beeld gebracht. Dat stelt ons in staat afwegingen te maken en prioriteiten te stellen. N.a.v. het coalitieakkoord heeft het college besloten medio 2022 om projectmatig werken door te ontwikkelen en uitwerking te geven aan portfoliomanagement waarmee overzicht, samenhang en prioritering kan worden gerealiseerd.

Bijlagen

Bijlage 1: Investeringsplan

		Investeringsbedrag				AT	Kapitaallasten			
Activanr	**Omschrijving investering**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**		**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
9600068	Vervanging bedrijfsvoertuigen GW 2024	71.500	-	-	-	10	7.150	7.927	7.904	7.861
9600069	Vervanging bedrijfsvoertuigen GW 2025	-	168.500	-	-	10	-	16.850	18.849	18.766
9600071	Vervanging bedrijfsvoertuigen GW 2026	-	-	338.500	-	10	-	-	33.850	38.179
9600073	Vervanging bedrijfsvoertuigen GW 2027	-	-	-	161.000	10	-	-	-	16.100
9130008	Deelneming GBE Aqua	5.070.500	-	-	-	-	-	61.252	66.829	72.052
9600011	Fietsproject	15.000	-	-	-	3	5.000	5.121	5.066	-
9600011	Fietsproject	-	15.000	-	-	3	-	5.000	5.132	5.071
9600011	Fietsproject	-	-	15.000	-	3	-	-	5.000	5.142
9600011	Fietsproject	-	-	-	15.000	3	-	-	-	5.000
2100153	Rehabilitaties wegen 2024	820.000	-	-	-	40	20.500	30.158	30.767	31.278
2100154	Rehabilitaties wegen 2025	-	840.500	-	-	40	-	21.013	31.813	32.359
2100155	Rehabilitaties wegen 2026	-	-	859.000	-	40	-	-	21.475	33.376
2100156	Rehabilitaties wegen 2027	-	-	-	878.000	40	-	-	-	21.950
2200000	Parkeerterreinen aan de kust 2024	175.000	-	-	-	40	4.375	6.436	6.566	6.675
2200001	Parkeerterreinen aan de kust 2025	-	220.000	-	-	40	-	5.500	8.327	8.470
2200002	Parkeerterreinen aan de kust 2026	-	-	245.000	-	40	-	-	6.125	9.519
2100126	Vervanging openbare verlichting 2024 (masten)	161.000	-	-	-	40	4.025	5.921	6.041	6.141
2100138	Vervanging openbare verlichting 2025 (masten)	-	168.500	-	-	40	-	4.213	6.378	6.487

		Investeringsbedrag				AT	Kapitaallasten			
Activanr	**Omschrijving investering**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**		**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
2100141	Vervanging openbare verlichting 2026 (masten)	-	-	175.500	-	40	-	-	4.388	6.819
2100148	Vervanging openbare verlichting 2027 (masten)	-	-	-	311.000	40	-	-	-	7.775
2100128	Vervanging openbare verlichting 2024 (armaturen)	185.000	-	-	-	20	9.250	11.373	11.444	11.485
2100139	Vervanging openbare verlichting 2025 (armaturen)	-	206.500	-	-	20	-	10.325	12.911	12.966
2100142	Vervanging openbare verlichting 2026 (armaturen)	-	-	227.000	-	20	-	-	11.350	14.414
2100149	Vervanging openbare verlichting 2027 (armaturen)	-	-	-	218.500	20	-	-	-	10.925
5600070	Duurzaam onderhoud bruggen 2024	48.500	-	-	-	20	2.425	2.982	3.000	3.011
5600071	Duurzaam onderhoud bruggen 2025	-	68.500	-	-	20	-	3.425	4.283	4.301
5600075	Duurzaam onderhoud bruggen 2026	-	-	229.000	-	20	-	-	11.450	14.541
5600077	Duurzaam onderhoud bruggen 2027	-	-	-	31.000	20	-	-	-	1.550
5800015	Speelterreinen 2024	186.500	-	-	-	10	18.650	20.678	20.616	20.505
5800016	Speelterreinen 2025	-	138.000	-	-	10	-	13.800	15.437	15.369
5800017	Speelterreinen 2026	-	-	218.000	-	10	-	-	21.800	24.588
5800019	Speelterreinen 2027	-	-	-	92.500	10	-	-	-	9.250
7220304	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2024	1.727.000	-	-	-	80	21.588	42.189	43.780	45.208
7220338	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2025	-	1.727.000	-	-	80	-	21.588	44.065	45.515
7220345	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2026	-	-	1.727.000	-	80	-	-	21.588	45.821
7220352	Vrijvervalriool vervanging/renovatie 2027	-	-	-	1.727.000	80	-	-	-	21.588
7220309	Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering 2024	52.500	-	-	-	80	656	1.283	1.331	1.374
7220339	Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering 2025	-	52.500	-	-	80	-	656	1.340	1.384
7220346	Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering 2026	-	-	52.500	-	80	-	-	656	1.393
7220353	Vrijvervalriool afkoppelen/verbetering 2027	-	-	-	52.500	80	-	-	-	656
7220314	Gemalen/pompunits bouwkundig 2024	32.000	-	-	-	60	533	913	941	965

		Investeringsbedrag				AT	Kapitaallasten			
Activanr	**Omschrijving investering**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**		**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
7220340	Gemalen/pompunits bouwkundig 2025	-	33.000	-	-	60	-	550	978	1.003
7220347	Gemalen/pompunits bouwkundig 2026	-	-	33.500	-	60	-	-	558	1.026
7220354	Gemalen/pompunits bouwkundig 2027	-	-	-	34.500	60	-	-	-	575
7220319	Gemalen/pompunits mechanisch 2024	32.000	-	-	-	20	1.600	1.967	1.980	1.987
7220341	Gemalen/pompunits mechanisch 2025	-	33.000	-	-	20	-	1.650	2.063	2.072
7220348	Gemalen/pompunits mechanisch 2026	-	-	33.500	-	20	-	-	1.675	2.127
7220355	Gemalen/pompunits mechanisch 2027	-	-	-	34.500	20	-	-	-	1.725
7220324	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2024	80.500	-	-	-	12	6.708	7.600	7.592	7.566
7220342	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2025	-	82.500	-	-	12	-	6.875	7.872	7.852
7220349	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2026	-	-	84.500	-	12	-	-	7.042	8.142
7220356	Gemalen elektrisch (MacTek/Aquaview++) 2027	-	-	-	86.500	12	-	-	-	7.208
7220329	Pompunits elektrisch 2024	24.000	-	-	-	15	1.600	1.871	1.874	1.873
7220343	Pompunits elektrisch 2025	-	24.000	-	-	15	-	1.600	1.895	1.896
7220350	Pompunits elektrisch 2026	-	-	24.000	-	15	-	-	1.600	1.918
7220357	Pompunits elektrisch 2027	-	-	-	24.000	15	-	-	-	1.600
7220334	Rioolpersleiding vervanging 2024	158.000	-	-	-	80	1.975	3.860	4.005	4.136
7220344	Rioolpersleiding vervanging 2025	-	162.000	-	-	80	-	2.025	4.133	4.269
7220351	Rioolpersleiding vervanging 2026	-	-	166.000	-	80	-	-	2.075	4.404
7220358	Rioolpersleiding vervanging 2027	-	-	-	170.000	80	-	-	-	2.125
	Totaal	**8.839.000**	**3.939.500**	**4.428.000**	**3.836.000**		**106.035**	**326.598**	**535.844**	**709.336**

Bijlage 2: Begrippenlijst

Begrip	Omschrijving
Balans:	Onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en lasten (stelsel van):	Een begrotingssysteem van baten en lasten houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben.
Begroting:	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit begroting en verantwoording onderscheidt een beleidsbegroting en de financiële begroting.
Bestuurlijk belang:	Een bestuurlijk belang heeft een gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft.
Categoriale indeling:	Een categoriale indeling is een indeling van baten en lasten naar soorten zoals salarissen, rente en belastingen. Het concept Besluit begroting en verantwoording 2004 (nieuwe comptabiliteits-voorschriften) stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar categorieën in een apart document. Dit document wordt naar de toezichthouder en CBS gezonden. De voorgeschreven categorieën worden niet meer bij de comptabiliteitsvoorschriften zelf bepaald, maar bij ministeriële regeling.
Comptabiliteits voorschriften:	De comptabiliteitsvoorschriften zijn bij Koninklijk Besluit uitgevaardigde voorschriften voor de inrichting van begroting en de jaarrekening en het jaarverslag van de gemeente. Op dit moment geldt het Besluit begroting en verantwoording van 2004.
Dualisme:	Een dualistisch stelsel kenmerkt zich doordat de posities en bevoegdheden ontvlecht zijn. De raad richt zich primair op de kaderstellende en controlerende functie, het college op de uitvoerende functie. De wethouders zijn geen lid van de raad.
Financieel belang:	Een financieel belang heeft een gemeente indien de middelen die zij ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.
Financiële positie:	Onderdeel van de financiële begroting, tevens de tegenhanger van de balans. De financiële positie van een gemeente geeft de grootte en samenstelling van het vermogen aan in relatie tot de baten en lasten.
Jaarrekening:	De jaarrekening is de tegenhanger van de financiële begroting; de jaarrekening gaat in op de realisaties van het afgelopen begrotingsjaar. De jaarrekening is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit: 1. het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting, 2. de balans en toelichting.

Begrip	Omschrijving
Jaarstukken:	De jaarstukken zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening en is de tegenhanger van de begroting.
Jaarverslag:	Het jaarverslag is de tegenhanger van de beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen begrotingsjaar. Het jaarverslag is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit: 1. de programmaverantwoording, 2. de paragrafen.
Overhead:	Voor de definitie van overhead is aansluiting gezocht bij de definitie in het kader van Vensters voor Bedrijfsvoering. Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Overzicht van baten en lasten:	Onderdeel van de financiële begroting/jaarrekening dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.
Paragrafen:	Een paragraaf geeft volgens het Besluit begroting en verantwoording een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.
Programma:	Een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, waaraan idealiter indicatoren gekoppeld kunnen worden.
Programmabegroting:	Een programmabegroting is een typering voor de begroting doordat de programma's in de begroting centraal staan. In het Besluit begroting en verantwoording wordt het woord programmabegroting niet gebruikt. Het kenmerk van de begroting volgens de voorschriften is dat de begroting is onderverdeeld in programma's, daarom wordt er ook wel naar verwezen als programmabegroting. De gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.
Programmaplan:	Een programmaplan behandelt per programma expliciet de maatschappelijke effecten en de wijze waarop er naar gestreefd zal worden die effecten te verwezenlijken. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende drie vragen: Wat willen we? Wat gaan we ervoor doen? Wat gaat het kosten?
Programmaverantwoording:	Onderdeel van het jaarverslag. In de programmaverantwoording wordt per programma expliciet ingegaan op de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop getracht is deze effecten te verwezenlijken. De vragen: Wat wilden we? Wat hebben we ervoor gedaan? En Wat heeft het gekost? Zijn de centrale vragen die in dit deel beantwoord worden.
Risicomanagement:	Risicomanagement is het proces van identificeren en analyseren van risico’s en vervolgens het ontwerpen en implementeren van maatregelen om de kans van optreden van de risico’s te verminderen, oftewel om de schade, veroorzaakt door de risico’s, te minimaliseren. Risicomanagement is een in hoge mate gestandaardiseerd proces dat in

Begrip	Omschrijving
	alle gevallen de stappen inventariseren, analyseren, maatregelen nemen, bewaken kent.
Taakvelden:	Eenheden waarin de programma's of de eenheden in overzichten en bedragen in het programmaplan zijn onderverdeeld.
Taakveldenraming:	De taakveldenraming wordt volgens het Besluit begroting en verantwoording opgebouwd vanuit de programmabegroting en geeft alle gemeentelijke activiteiten weer in termen van taakvelden. De taakveldenraming is het begrotingsdocument van het college en heeft met name een beheersfunctie voor de uitvoering van de begroting.
Taakveldenrealisatie:	Een taakveldenrealisatie is de tegenhanger van de taakveldenraming en wordt na afloop van het begrotingsjaar opgesteld.
Verbonden partij:	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bijlage 3: Overzicht bestuurlijke taakvelden

Taakveld	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
1-2.1	Verkeer en vervoer	180	-	180
1-7.3	Afval	3.788	4.456	-668
1-7.4	Milieubeheer	2.262	757	1.505
2-3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	813	813	-
2-3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	365	28	336
2-3.4	Economische promotie	966	55	911
2-4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	300	300	-
2-5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	318	2	316
2-5.4	Musea	634	31	603
2-5.5	Cultureel erfgoed	446	2	444
2-5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.094	479	1.615
3-0.2	Burgerzaken	45	-	45
3-0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	486	66	420
3-0.63	Parkeerbelasting	64	3.058	-2.995
3-1.2	Openbare orde en veiligheid	360	-	360
3-2.1	Verkeer en vervoer	7.236	177	7.059
3-2.2	Parkeren	798	-	798
3-2.4	Economische havens en waterwegen	365	-	365
3-4.2	Onderwijshuisvesting	468	71	397
3-5.2	Sportaccommodaties	1.735	222	1.513
3-5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.495	115	4.380
3-6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.432	783	1.649
3-7.2	Riolering	3.230	5.055	-1.825
3-7.5	Begraafplaatsen en crematoria	527	460	67
3-8.1	Ruimtelijke ordening	2.972	143	2.829
3-8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	97	85	12
3-8.3	Wonen en bouwen	1.819	442	1.377
4-0.8	Overige baten en lasten	176	-	176
4-4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.979	412	2.567
4-5.1	Sportbeleid en activering	224	0	224
4-5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	265	25	240
4-5.6	Media	780	-	780
4-6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.606	-	1.606
4-6.2	Wijkteams	539	23	516
4-6.3	Inkomensregelingen	7.029	5.323	1.706

Taakveld	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
4-6.4	Begeleide participatie	7.114	30	7.084
4-6.5	Arbeidsparticipatie	1.211	245	966
4-6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.292	8	1.284
4-6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.639	-	1.639
4-6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	7.897	-	7.897
4-6.81	Geëscaleerde zorg 18+	167	240	-73
4-6.82	Geëscaleerde zorg 18-	571	-	571
4-7.1	Volksgezondheid	1.244	20	1.224
5-0.1	Bestuur	1.118	-	1.118
5-0.2	Burgerzaken	1.130	457	673
5-0.4	Overhead	223	-	223
5-1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.050	7	3.043
5-1.2	Openbare orde en veiligheid	435	1	434
5-6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	726	-	726
6-0.10	Mutaties reserves	5.940	1.029	4.911
6-0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
6-0.4	Overhead	12.131	21	12.109
6-0.5	Treasury	95	5.446	-5.352
6-0.61	OZB woningen	-	4.733	-4.733
6-0.62	OZB niet-woningen	-	2.631	-2.631
6-0.64	Belastingen overig	802	607	196
6-0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	51.581	-51.581
6-0.8	Overige baten en lasten	1.986	-	1.986
6-0.8+	Onvoorzien	50	-	50
6-0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-
6-3.4	Economische promotie	-	13.884	-13.884
	Totaal	**101.709**	**104.322**	**-2.613**

6,1Bijlage 4: Indicatoren

Pr	Indicator	Eenheid	Bron	Beschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	nnb	212	190
1	Functiemenging	%	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	nnb	40	42
2	Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)	181	207	180
2	Hernieuwbare elektriciteit	%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	nnb	25	25
3	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	771	720	796
3	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	849	801	885
3	WOZ-waarde woningen	duizend euro	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.	268	205	321
3	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.	3,4	9	6,1
3	Demografische druk	%	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 19 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 19 tot 65 jaar.	86,20	83,5	84,0

Pr	Indicator	Eenheid	Bron	Beschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4	Jongeren met delict voor rechter	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	nnb	1	1
4	Niet-sporters	%	CBS / RIVM - Gezondheidsenquête	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	60,4	61	60,4
4	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	nnb	787	660
4	Netto arbeidsparticipatie	%	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.	67,2	64	66
4	Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18jr eo	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.	nnb	23	25
4	Lopende re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-65jr	CBS - Participatie Wet	Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	9,6	9,5	7,2
4	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 1.000 inw	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.	nnb	92	90
4	werkloze jongeren	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).	nnb	1	1
4	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	nnb	2	2,1

Pr	Indicator	Eenheid	Bron	Beschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.	nnb	5	15
4	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken.	nvt	nvt	10
4	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	nvt	nvt	4
4	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	Het percentage van jongeren tot 18 jaar die hulp en zorg ontvangen zoals deze bedoeld is in de Jeugdwet.	nvt	nvt	9,5
4	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	Het percentage van alle jongeren tot 18 jaar die onder jeugdbescherming vallen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt.	nvt	nvt	0,7

Bijlage 5: Meerjarenperspectief

(bedragen x € 1.000)		Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Baten en lasten per programma		**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
1	Duurzaamheid	6.230	5.213	1.017	6.422	5.332	1.090	6.606	5.448	1.158	6.758	5.534	1.223
2	Economie en Arbeidsmarkt	5.935	1.709	4.226	5.639	1.322	4.317	5.640	1.211	4.429	5.555	1.047	4.508
3	Wonen en Voorzieningen	27.126	10.676	16.450	28.364	10.739	17.626	28.715	11.010	17.706	29.024	11.258	17.767
4	Sociaal domein	34.734	6.327	28.407	35.182	6.332	28.849	35.739	6.337	29.402	36.269	6.338	29.931
5	Bestuur en veiligheid	6.681	465	6.216	6.971	402	6.569	7.246	414	6.832	7.459	427	7.032
6	Algemene dekkingsmiddelen	2.883	78.882	-75.999	2.263	77.676	-75.413	1.538	74.991	-73.453	1.306	76.407	-75.101
6-0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6-0.4	Overhead	12.131	21	12.109	12.567	22	12.544	12.867	23	12.844	13.271	23	13.247
6-0.8+	Onvoorzien	50	-	50	50	-	50	50	-	50	50	-	50
Totaal saldo baten en lasten voor bestemming		**95.770**	**103.294**	**-7.524**	**97.457**	**101.824**	**-4.367**	**98.401**	**99.435**	**-1.033**	**99.691**	**101.034**	**-1.343**
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves													
	Mutaties reserve	5.940	1.029	4.911	840	1.365	-525	806	835	-29	779	310	469
Totaal na bestemming		**101.709**	**104.322**	**-2.613**	**98.297**	**103.189**	**-4.892**	**99.207**	**100.269**	**-1.062**	**100.470**	**101.344**	**-874**
Resultaat				**2.613**			**4.892**			**1.062**			**874**

Bijlage 6: Beleidskaders

Programma 1: Duurzaamheid

- RES 1.0 Zeeland (2021)
- Transitievisie Warmte (2021)
- Regionale Structuur Warmte (2021)
- Plan verduurzaming gemeentelijke organisatie (2021)
- Grondstoffenplan (2019)
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Verordening Leningen Duurzaam en Langer Thuis Sluis (2022)
- Krachtig Verbonden (2021)
- Regionale Woonvisie Zeeuws-Vlaanderen (2022)
- Nota Bodembeheer van de landbodem van Zeeuws-Vlaanderen (2022)
- Westerscheldekust visie (2022)
- Klimaatadaptiestrategie Zeeuws-Vlaanderen (2022)
- Gebiedsplan West Zeeuwsch-Vlaanderen; Natuurlijk Vitaal (2004)
- Gebiedsplan West Zeeuwsch-Vlaanderen; Natuurlijk Vitaal, bijstellingsnota (2010)
- Masterplan Aantrekkelijk Oostburg (2012)
- Visie Duurzaam Sluis 2013-2020 (2013)
- Masterplan Voorzieningen (2011)
- Welstandsnota (2012)
- Erfgoedvisie (2013)
- Nota Strategisch eigendommenbeleid (2012)
- Groenbeheerplan 2017-2021
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2020-2024
- Beheerplan Openbare verlichting 2013-2022
- Beheerplan Speelterreinen 2009-2018
- Beheerplan Gebouwen 2013-2020
- Notitie Verkoop en verhuur van openbare grond 2017
- Notitie Handhaving eigendomsrecht bij onrechtmatig gebruik gemeentegrond 2017
- Wegenbeheerplan 2017-2026
- Convenant met stads- en dorpsraden
- Integraal veiligheidsbeleid 2018-2022 met jaarlijks een bijbehorend uitvoeringsprogramma
- Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026
- Ambitiedocument Wederopbouw Oostburg: Kwaliteiten en kansen Toetsingskader bij afgifte omgevingsvergunningen
- Beleidsnota Archeologie, eerste herziening 2017
- Kerkenvisie Sluis 2018
- Voorwerpen in de openbare ruimte gemeente Sluis 2016

Programma 2: Economie en Arbeidsmarkt

- Krachtig Verbonden (2021)
- Coalitieprogramma strategie met ambitie (2022-2026)
- Kadernota recreatief verblijf (2021)
- Horecabeleid Sluis (2014)
- Nota Terrassenbeleid (2017)

- Regionaal bedrijventerreinprogramma Zeeuws-Vlaanderen (2021)
- Bad-Cadzand; Zeeuwse wellness en vitaliteit met internationale allure
- Stimuleringsprogramma gezondheidstoerisme (2019)
- Strandnota Toekomst van het strand (2016) (Wordt momenteel geëvalueerd. Herziene vaststelling is begin 2023 voorzien.)
- Nota Grondbeleid (2021)
- Masterplan Havengebied Breskens
- Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen
- Nota Venten gemeente Sluis (2016)
- Welstandsnota (2012)
- Algemene Verordening Ondergrondse infrastructuren Sluis (2014)
- Visie op toeristische streekpromotie en gastheerschap (2021)
- Zeeuwse Kustvisie (2017)
- Beleidskader Foodregio West-Zeeuws-Vlaanderen (2021)
- Meerjaren agenda aan de slag in Zeeland (2021 – 2025)
- Masterplan Nieuwvliet
- Samen geven we de toekomst vorm, Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen: verkenning naar haalbaarheid
- Krachtig Verbonden (2021)
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Coalitieakkoord 2018-2022
- Krachtig Verbonden (2021)
- Westerscheldekust visie (2022)
- Activiteitenplan Recreatie en Toerisme 2.0
- Kadernota Recreatief verblijf (2012)
- Horecabeleid Sluis (2014)
- Nota Terrassenbeleid (2017)
- Regionaal bedrijventerreinprogramma Zeeuws-Vlaanderen 2016-2025 (2017)
- Bad-Cadzand; Zeeuwse wellness en vitaliteit met internationale allure
- Uitvoeringsprogramma badstatus Cadzand-Bad (2014)
- Strandnota Toekomst van het strand (2016)
- Nota Grondbeleid 2015-2020 (2016)
- Regionale woningmarktafspraken Zeeuws-Vlaanderen (2013)
- MKBA Zeeuws-Vlaanderen (2013)
- Ontwikkelingsplan Natuurlijk Stijlvol Cadzand-Bad (2006)
- Schilvisie Cadzand-Bad (2011)
- Masterplan Havengebied Breskens
- Koersdocument uitwerking sociaal economisch uitvoeringsplan op basis van het Visiedocument Krachtig Verbonden 2016-2020 (2015)
- Convenant Kustvisie (2-17)
- Prestatieafspraken met Woongoed ZVL
- Nota Venten gemeente Sluis 2016

Programma 3: Wonen en Voorzieningen

- Krachtig Verbonden (2021)
- Beleidsplan Wonen (2023)

Programma 4: Sociaal Domein

- Nota Mantelzorgondersteuning en- waardering 2020-2024
- Visiedocument Krachtig verbonden (2021-2025)
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Coalitieakkoord 2018-2022
- Beleidsplan Sociaal Domein gemeente Sluis 2020-2024
- Verordening Participatie, Inkomen en Inburgering Sluis
- Beleidsplan Kindvoorzieningen gemeente Sluis 2021-2024
- Verordening Jeugdhulp gemeente Sluis 2021
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2018 inclusief wijzigingen
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Sluis 2022
- Algemene subsidieverordening 2015, inclusief wijzigingen
- Integraal Armoedebeleid en kaderstelling 2020
- Regionale Nota Gezondheidsbeleid 2022-2025 Uitwerking gemeente Sluis
- Regiovisie Beschermd Wonen Maatschappelijke opvang Zeeland 2022-2025
- Sportnota gemeente Sluis 2021-2025
- Beleidsplan Integrale schuldhulpverlening Gemeente Sluis 2021-2025
- Visie op Musea gemeente Sluis 2021

Programma 5: Bestuur en Veiligheid

- Beleidsregels briefadres
- Beleidsregels bestuurlijke boete
- Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026 incl. bijbehorende uitvoeringsprogramma's
- Krachtig Verbonden (2021)
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Strategisch communicatie frame
- Controleprotocol 2022 en normenkader 2022
- Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zeeland (2021)
- Buiten de lijnen, integrale persoonsgerichte aanpak voor mensen in een sociaal-maatschappelijk kwetsbare positie.

6: Overzicht Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien

- Treasurystatuut 2021 Gemeente Sluis 2021
- Financiële verordening 2023
- Controleverordening 2023
- Nota Reservebeleid 2017-2020
- Belastingverordeningen